

202171

KÖZÉPISKOLÁINK

KÖNYVTÁRAI

IRTA

MORVAY GYŐZŐ

BUDAPEST

AZ ATHENAEUM RÉSZVÉNY-TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA

1898

KÖZÉPISKOLÁINK

1422.
KÖNYVTÁRAI

IRTA

MORVAY GYŐZŐ

BUDAPEST

AZ ATHENAEUM RÉSZVÉNY-TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA

1898

202171

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
I. Nyamt. Növedéknapló
1899. év 230. sz.

NAGYSÁGOS

DR. PAP GÉZA

ORSZÁGGYÜLÉSI KÉPVISELŐ URNAK

HÁLÁS TISZTELETTEL

A SZERZŐ.

A millennium emlékére irt iskolai monografiák számos nagybecsű kultúrtörténeti adattal gazdagították történeti irodalmunkat. Az 1893. évi 31805. sz. a. kelt miniszteri rendelet az iskolai történeteknek szakszerű feldolgozását tűzvén ki a hazai középiskolák céljául, ennek keretén belül különös súlyt helyezett arra is, hogy a használt tankönyvek és taneszközök jegyzékei stb. lehetőleg egész terjedelmükben és eredeti szövegükben közöltesse.

Ezen rendelet nemcsak az egyes intézeteknek külső viszonyosságait, hanem azoknak belső életét, úgyszólván szellemük történetét is meg akarta örökíteni. A mily dicséretes buzgalmat fejtettek ki az egyes írók, hogy az eléjük kitűzött célnak megfeleljenek, mégis sokszor tapasztaljuk azt, hogy a legtöbb monografiában hiába keressük a rendelet hangsúlyozta belső történetet. A magyar középiskolák jövő histórikusa bő anyagot fog találni az intézetek külső viszonyaira és viszonyosságaira nézve, azonban sokszor, még pedig igen sokszor hiába fogja keresni az iskolai életnek azon legbensőbb nyilvánulatait, melyek azoknak, elszigetelten minden más intézettől, megadják belső, sajátos karakterüket. Sok író az országos tanrendszereknek, utasításoknak, tanterveknek szószerint való közlésével oly fölösleges munkát végzett, melyet mindenki bárhol, bármely könyvtárban és a legnagyobb könnyűséggel megszerezhetett volna. Hasztalan keressük ellenben ezen tanterveknek, utasításoknak és tanrendszereknek az iskolai életben való nyilvánulását, mi sokkal nagyobb tanulságot nyújtott volna egy-egy iskolai épületnek, némely tanítónak vagy pártfogó-

nak hosszabb történeténél. Sok helyütt sajnálattal látjuk, hogy a Ratio Studiorum, a két Ratio Educationis, az Organisations-Entwurf és a nemzeti tanterveknek újból, szószerint való lenyomása mily hiábavaló laptöltelék. A monografus ritkán kutatta azt, mint fogták és dolgozták föl az egyes tanügyi korszakoknak megfelelő tanterveket, minélfogva ritkán találunk oly eléggé meg nem becülhető adatokra, melyek az intézeteknek belső, szellemi mivoltát föltárnák.

Hasonló gáncsolással illetjük a monografiáknak az iskolai fölszerelésekről, de különösen a könyvtárról szóló fejezeteit. Nagyszámú könyvtárról olvasunk, de a sokszámú katalógusok, számbeli adatok mellett, semmiféle történelmi adat nem nyújt fölvilágosítást a könyvtár keletkezésének és fejlődésének történetéről. Nagyobb örömmel olvasnók az ezirányú kutatásokat a tantervek fölszerelési kivonatainál és szöveg közlésénél. Sőt még ott is, a hol a fölszerelésre nézve találunk egyéb adatokat, ott is csak szét-szórva, minden rendszer nélkül vannak azok az általános történetbe beleolvasztva, úgy hogy az író nemcsak azt árulja el, hogy a rendelet kívánságát föl nem fogta, hanem az olvasó maga a reájuk vonatkozó adatok kiszemelgetése által sem nyer nevezetes szakaszt szolgáló egészet, nem is szólva arról, hogy ezzel hű képet kapjon. Semhogy az író külön fejezetet szánt volna a könyvtáraknak, mint azt a jelesebb monografusok — kevesen — meg is cselekszik, inkább beleékeli fogyatékos adatait az egészbe, vagy teljesen mellőzi a könyvtárakat.

A fönt érintett miniszteri rendelet mindenekelőtt a szakszerű fölosztást is hangsúlyozta, mindenestre azon tekintetből, hogy az olvasó könnyebb áttekintést nyerjen az iskola múltjának mindenirányú belső fejlődéséről, azonkívül talán azért is, hogy a magyar középiskola jövő történetírójának munkáját megkönnyítse és kidolgozásához vagy éppen fölfogásához jelesebb irányelveket és készen földolgozott anyagot nyújtson. Ámde ezen szempontot édes kevés monografus vette figyelembe.

Alábbi részletes tárgyalásunkban tehát, mivel összes középiskoláinknak könyvtárait terjeszkedünk ki, ott, a hol az iskolai történetek nem adnak fölvilágosítást az intézetek könyvtáiról, ott a vallás- és közoktatásügyi miniszternek a közoktatás állapótáról szóló XXV. (1896. évi) jelentésének ez irányú szövegét

adataira támaszkodunk, melyeknél azonban a könyvtárak múltjáról egy szóval sem emlékezhetünk meg.

Ezen részletes tárgyalás előtt azonban legyen szabad néhány általános vonással megállapítanom iskolai könyvtárainknak országos történetét.

Az iskolai könyvtárak kezdete visszavezet a reformációig. A mi előtte volt, arról bővebb fölvilágosítást hasztalan keresünk, csak itt-ott mutathatunk reá erősebben, hogy a katolikus trivialis és quadrivialis iskoláknak volt néhány könyve és azok is a parochiakon elhelyezték. A könyvnyomtatás szárnyain emelkedő reformáció alapította meg a nagyobb és régibb könyvtárakat. Első megalapítói a protestáns iskolák voltak. Mindegyiknek alapja egy-egy biblia és a köréje tömörülő vallásos irodalom. Több helyütt a protestáns hitre áttért katolikus papok plébániájuk könyveivel az iskolai könyvtárnak vetik meg alapját, másutt a külföldön járt protestáns papok hoznak magukkal könyveket és hagyományozzák azokat az iskoláknak, néhol hazai nyomdák szaporítják a munkákat és nyújtanak iskolai könyvtárt szolgáló munkákat. Hol egyenkint, hol összesen látjuk ezen tüneteket. A protestáns iskolák szervezetében mindenkor előkelő helyet foglalt el a bibliothekárius, rendszeren az iskola szeniora vagy pedig a rektor, ki buzgón kezeli a könyvtárt és készít katalogusokat. Olvasunk évenkinti ellenőrzésekről, könyvtárvizsgálatról, melyeket az iskolai coetus gyakorol, olvasunk könyvek kikölcsönzéséről, egyes példányok elkallódásáról, a mi a mellett bizonyít, hogy a könyveket nemcsak a tanárok és a tanulók forgatták, hanem az egyes városoknak műveltebb polgárai is. Az iskolai coetusoknak, a városi iskolaföntartó hatóságoknak, magánosoknak kitünő becsvágya volt, hogy a nagy áldozatkészséggel fölállított és föntartott iskoláknak korszerű könyvtáraik legyenek. Adományokkal, hagyományokkal és külön összegekkel gondoskodtak a könyvtárak gyarapodásáról, úgy hogy idők folytán egynémely protestáns intézet a kor színvonalán álló nagybecsű könyvtárral dicsekedhetett.

Az 1550. XIX. t. cz., mely a Jézus-társaság terjeszkedésének tág kaput nyitott Magyarországon, iskolázásunkat is gyökerestül átváltoztatta. Az Oláh Miklós által 1560-ban behívott rendnek szervezete a katolikus szellemű iskolázást magával hozta. A jezsuita, a hol megtelepedett, ott térített, tanított, iskolát és vele könyv-

tárt is alapított. A rendnek évről-évre szóló számadásaiban állandó rovatot alkot a könyvekre fordított kiadás, a mivel nemcsak könyvszeretetüket, tudományos képzettségüket, hanem a kornak megfelelő szellemi műveltségüket is bizonyítják. Még a legelhagyatottabb vidékeken is velük jó hű kísérőjük: a könyv. A budapesti egyetemi könyvtárban elhelyezett katalógusok tanui tekintélyes és nagybecsű könyvtáraiknak. Az 1773-ban bekövetkezett eltörlésük után könyvtáraik egy ideig illetetlenül állottak, míg helytartótanácsi rendeletek gondoskodtak végleges rendeltetésükről.

1777 május 22-ikén a helytartótanács a magyarországi jezsuita középiskolák könyvtárainak fölszereléséről úgy intézkedett, hogy, míg a budai tudományos egyetem az eltörölt Jézus-társaság könyvtárainak könyvjegyzékét publikálja, a melyben majd kimutatja azt is, hogy mely könyvek használhatók a fennmaradó középiskolákban és melyek szerezhetőek be az egyes könyvtárak részére, addig a középiskolák tartózkodjanak könyvtáraik fölszerelésétől.

1777 október 16-ikán a helytartótanács elrendeli a társaság könyvtárainak megvizsgálását. A jezsuiták könyvkészletét a kormány első sorban a budai egyetemnek szánta, a maradékokból pedig más tanintézetek könyvtárait akarta kiegészíteni. Országszerte hozzáfognak a könyvlajstromok fölterjesztéséhez, a könyvek elszállításához, a selejtéshez és az új berendezéshez. 1782-ben a kormány több helyre elküldi Kovachich Mártont, a budai egyetem könyvtárának segédörét, hogy a jezsuita könyvtárakat vizsgálja át, az eretnek könyveket foglalja le és az egyetem céljaihoz szükségeseket az egyetemnek küldje el. Így kerültek azután a tekintélyesebb és a becesebb művek Budára, a kevésbé értékesek egyes intézetek tulajdonába.

Az ezen időből származó könyvszerzésekről igen kevés adat beszél. A Ratio Educationis-okban a középiskolai könyvtárakról említés nem történik, alapításukra ezen időben nem is gondolnak. Szervezésük egyes időközökben rendeleti úton történik. Megelégedtek azzal, ha egy-egy intézetnek úgynevezett »holt könyvtára« volt, mely régi, hasznavehetetlen művekből állott.

1778-ig a budai egyetemi könyvnyomda kötelessége volt, hogy az intézeteknek a megjelent tankönyvek egy-egy példányát elküldje, de az egyetemi tanács kérelmére a helytartótanács

ugyanezen év július 13-ikán megszüntette ezen szokást. Igaz ugyan, hogy az 1784. évi június 14-ikén 14127. sz. a. kelt rendelete a tudományos önképzést, más nyelvek, de főleg a németnek tudását kívánja, ámde sem a főigazgatókhoz évenként fölterjesztett szer-tári leletfölvételek a könyvek gyarapodását ki nem mutatják, sem a kormány nem gondoskodott évi átalányokról.

A helytartótanács az 1819. évi augusztus 10-ikén 22159. sz. a. kelt rendeletével leltárt és évenként fölterjesztendő pótleltárakat követelt a tanári könyvtárakról, de ezek átalányok hiányában vajmi kevés gyarapodásról szólhattak, hacsak némely kivált-ságos intézet könyvtára adomány és hagyományozás által nem nagyobbodott. Maguk a tanárok, hacsak saját zsebükből nem áldoz-tak könyvekre, a gombamódra szaporodó indexekből vehettek tudomást az eltiltott könyvekről, ámde azokat sem olvashatták. Így pangott a könyvtárügy 1849-ig.

Nagyobb lendületet adott neki az abszolutizmus kormánya. Az Entwurf legelőször kötelezi az intézeteket tanszergyűjtemények alapítására. Megkezdődött kisebb intézeteink könyvtárainak jelen-tékenyebb gyarapítása.¹ De nemcsak a gyarapítás módjáról gon-doskodott, hanem a kormány maga el is látta a könyvtárakat tudományos művekkel. Főleg pedagógiai és didaktikai szakfolyó-iratokat küldött. Példáját ugyancsak követték (1855-ben) az egyes könyvnyomdák, melyek saját iskolai kiadásaikat, de más termé-keiket is elküldötték, továbbá a föntartó hatóságok, melyek évi kisebb átalányok utalványozásával emelték az ügyet, végül a haza-fias tanárok áldozatkészsége, kik saját pénzükön magyar könyve-ket rendeltek intézetük számára.

Ezen időbe esik a legtöbb ifjusági könyvtárnak alapítása. 1857 márczius 30-ikán az osztrák közoktatási kormány minden iskola számára elrendeli, hogy ifjusági könyvgyűjteményekről gon-doskodják.

Midőn 1867-ben a m. kir. vallás- és közoktatásügyi kor-mány kezébe vette az ügyet és évi átalányokról gondoskodott, örvendetes módon haladt az előre,² úgy hogy jelenleg a könyvtárak számbeli színvonala majdnem minden intézetnél meghaladja az ezret. Az intézeteknek folytonos államosítása pedig azon kedvező

¹ Dr. Fináczy Ernő, A magyarországi középiskolák múltja és jelene.

² 1891. évi XX. min. jelentés, 81. l.

helyzetbe hozza azokat, hogy államilag megszabott évi átalányokkal korszerű könyvtárakat alapíthatnak. Az államosítás azonban egy nem eléggé kerülendő szokást honosított meg: a kiselejtezést. Midőn Magyarországon oly kevés könyvtárral dicsekedhetünk, valóban káros dolog a kiselejtezés. Ilyen selejtezéskor néhol ezer számra vetik ki a régibb, vagy a használatból kiment teljesen ép könyveket és sokszor oly művek kárhozthatnak autodaféra, melyek megérdemelték volna a megtartást. Nemcsak a régibb, hanem főleg a tankönyvekkel szemben káros eljárás, mivel ha már nem is hiszünk bennük, vagy nem is tanítunk belőlük, megőrzésük mégis becses és kiváló adalékot nyújtanak kultúrtörténeti fejlődésünkhöz.

Ezen általános, vázlatos keretben tüztük ki további szempontjainkat. Tekintetbe vettük elsősorban a millennaris iskolai történeteket. A hol ezek cserben hagytak, ott a régibb megjelent iskolai történetekhez fordultunk, hol ezek is hiányosak, ott a válás- és közoktatásügyi miniszternek XXV. jelentésével értük be, hol ezek sem adnak felvilágosítást, ott nem közöltünk semmit. Tekintettel voltunk az iskolai életben használt mindennemű könyvtárakra: úgy a szerzetesrendek házi könyvtáaira, mint a tanári és ifjúsági könyvtárakra és azoknak nevezetesebb körülményeire. Fölösztásunkban az alfabetikus sorrendet követtük, míg végül a főntartó hatóságok könyvtárállományait összegeztük.

*

1. Aradi királyi főgimnázium. (Alapították 1745-ben. Főntartja a Bibics-alap.) a) *Az Orczy-, Vásárhelyi és törzskönyvtár.* A báró Orczy család 8196 kötetből álló könyvtárát a középiskolának adományozta. Gyűjtötték Orczy László és a két Lőrincz. Ehhez járult a Vásárhelyi család gyűjtése, mely 1873-ban került az intézethez. Vannak ősnymtatványai. A két könyvtár 1870-től 1895-ik 8196 kötetből 14246 kötetre gyarapodott. Az adományt Bohus Zsigmond is növelte. — b) *Tanári könyvtár.* Alapították 1873–4-ben Szakfölösztása áll 12 szakból: α) Theol. 8 m., 11 db. — β) Bölcs. Paed. Didaxis 120 m., 261 db. — γ) Nyelv és irod. 338 m., 777 db. — δ) Tört. 224 m., 558 db. — ε) Földr. Etnogr. 38 m., 69 db. — η) Term. tud. 139 m., 367 db. — θ) Menny. 56 m., 75 db. — ζ) Jog- és államtud. 43 m., 111 db. — ι) Orvostud. Testgyak. 16 m., 30 db. — κ) Bibliografia 11 m., 17 db. — λ) Encyclop. 8 m., 50 db. — μ) Vegyes 9 m., 11 db. — Összesen 1010 m., 2337 db. — (A min. jelentés adatai szerint a könyvtár állománya: Ön. szakm. 10176 m., 18975 db. — Tud. folyóirat 630 m., 1521 db. — Vegyes 4029 m.,

4186 db. — Összesen 14597 m., 24579 db.) Értéke 7882 frt 38 kr. —
 c) *Ifjúsági könyvtár*. Alapították 1873-ban. — Állománya: 877 db. tankönyvből. — Olv. 3825. — Összesen 4702. — (Az értesítő szerint 2233 m., 3818 db.) — Értéke 6467 frt 69 kr. — (Himpfner Béla, Az aradi királyi főgimnázium története. — Min. jel.)

2. Aradi állami főreáliskola. (Alapították 1871-ben.) Épületében van elhelyezve az Orczy-Vásárhelyi könyvtár. a) *Tanári könyvtár*. 1883-ban vették meg Kuncz igazgató gazdag könyvtárát. 1891-ig közös volt a gimnáziuméval. Ekkor ketté választották. Állománya: Ön. szakm. 669 m., 1251 db. — Tudományos folyóirat 31 m., 274 db. — Összesen 700 m., 1525 db. — (Az értesítő szerint: 789 m., 1610 db.) Értéke 5691 frt 29 kr. — b) *Ifjúsági könyvtár*. Állománya: 865 m., 1486 db. Értéke 2864 frt 57 kr. — (Az aradi áll. főreáliskola értesítője az ezredéves ünnep alkalmából. Közli Boros Vida igazgató. Ebben: Az aradi főreáliskola múltja és jelene. 1871—1895. — Min. jel.)

3. Aszódi ág. ev. algimnázium. (Alapították 1787-ben.) a) *Tanári könyvtár*. Állománya: Szakm. 907 m., 1673 db. — Folyóirat 11 m. — Vegyes 1121 db. — Összesen 978 m., 2794 db. — b) *Ifjúsági könyvtár*. Állománya: Olv. 545 db (Min. jel.)

4. Bajai ciszterczi rendi főgimnázium. (Alapították 1815-ben.) a) *Tanári könyvtár*. Állománya: Ön. szakm. 1843 m., 3247 db. — Tud. foly. 53 m., 493 db. — Vegyes 23 m., 986 db. — Összesen 1919 m., 4726 db. — b) *Ifjúsági könyvtár*. Állománya: Olv. 821 db. — (Min. jel.)

5. Balázsfalvi görög-katholikus főgimnázium. (Alapították 1754-ben.) a) *Tanári könyvtár*. Az adományozók közt találjuk: a bukaresti román Akadémiát is. Jobbára román művekből áll. Állománya: Szakm. 3427 m., 4336 db. — Foly. 66 m., 120 db. Vegyes: 671 m., 716 db. — b) *Ifjúsági könyvtár*. A könyvek választásában csakis a román nyelv az irányadó. Áll: tankönyvek 605 db. — Olv. 2247 db. — Összesen 2852 db. — (Programa gimnasiunui superior, praeparandiei 1895—6. Josif Hossu dir. Ebben: Biblioteca gimnasiunui és B. tinerimeii gimnasiale. — Min. jel.)

6. Békési ev. ref. VI. oszt. gimnázium. (Alapították 1861-ben.) a) *Tanári könyvtár*. Állománya: Szakm. 2323 m., 3286 db. — Foly. 164 m., 851 db. — Vegyes 2454 db. — (Min. jel. szerint: szakm. 2284 m., 3228 db. — Foly. 164 m., 331 db. — Vegyes 2290 m., és db. — Összesen 4738 m., 6349 db.) — b) *Ifjúsági könyvtár*. Állománya: Olv. 28 db. — (A békési ev. ref. VI. osztályú gimnázium 1895—6. évi értesítője. Szerk. Osváth Ferencz igazg. Ebben: Sellei Péter, A békési ev. ref. gimnázium története 1838-ig. — Min. jel.)

7. Békés-csabai ág. ev. algimnázium. (Alapították 1856-ban.) a) *Tanári könyvtár*. Alapját képezte Csorba Mihály tanító könyvtára. 1871—2. óta a tanulók tandíjából 40—60 kr. járul a könyvtár gyarapítására. Állománya: Szakm. 1394 m., 2337 db. — Foly. 115 m., 265 db. — Vegyes 336 m., 402 db. — Összesen 1845 m., 3004 db. — (Értesítő szerint 1871 m., 3034 k.) — b) *Ifjúsági könyvtár*. Állománya: Tank. 540 db — Olv. 839 db. — Összesen 1379 db. — (Értesítő szerint 1369 db.) — (A Békés-csabai ág. hitv. ev. algimnázium XXXI.

értesítője 1895—6. Szerk. Bukovszky János igazg. Ebben: A békés-csabai á. h. e. algimnázium története. — Min. jel.)

8. Belényesi görög-katholikus főgimnázium. (Alapították 1828-ban.)

a) *Tanári könyvtár.* 1853-ban Vulcan Sámuel püspök végrendeletileg hagyományoz könyveket. 1868-ban Horváth Mihály belényesi róm. kath. plébános 252 kötetet hagyományozott. Állománya: Szakm. 3562 m., 5209 db. — Foly. 50 m., 2215 db. — Vegyes 980 m., 970 db. — Összesen 4592 m., 8394 db. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 590 db. — Olv. 850 db. — Összesen 1440 db. — (Istoria gymnasiului gr. cath. de Belus. Ebben: Farkas Traján, A belényesi gör. kath. főgimnázium története. — Min. jel.)

9. Beregszászi állami alreáliskola. (Alapították 1852-ben.) a) *Tanári könyvtár.* Szakfőosztása 12 szakból áll: α) Philos. Paed. Theol. 112 m., 170 db. — β) Tört. Archeol. Műtört. 154 m., 304 db. — γ) Földr. Stat. Etnogr. 77 m., 107 db. — δ) Math. Geom. 139 m., 194 db. — ε) Term. rajz, orvostud. 94 m., 135 db. — η) Philol. szótár 185 m., 273 db. — θ) Physika, Meteor., Astron. 56 m., 70 db. — ζ) Chem. Technol. 21 m., 21 db. — ι) Folyóirat 53 m., 335 db. — κ) Költészet, szépirod. 93 m., 173 db. — λ) Vegyes 119 m., 190 db. — μ) Értesítő 1496 db. — Összesen 1103 m., 3468 db. — (Min. jel. szerint: Ön. szakm. 898 m., 1393 db. — Tud. foly. 51 m., 308 db. — Vegyes 112 m., 1522 db. — Összesen 1066 m., 3223 db.) Értéke 4956 frt 53 kr. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 176 db, — Olv. 449 db. — Összesen 625 db. Értéke 438 frt 40 kr. — (A beregszászi m. kir. áll. középiskola (gimnáziummá átalakuló reáliskola) VI. évi értesítője. 1895—6. Közzé teszi Orlovsky István id. igazg. Ebben: Orlovsky, A beregszászi m. k. áll. középiskola története. — Min. jel.)

10. Besztercei ág. ev. főgimnázium. (Alapították: 1550-ben.) a) *Tanári könyvtár* (Wissenschaftliche und Lesebibliothek). Évenként 150 frtot kap a gimnáziumtól alaphól. Nyilvános. Állománya: Szakm. 3634 m., 7771 db. — Folyóirat.: 80 m., 653 db. — Vegyes 8592 m., és db. — Összesen 12306 m., 17016 db. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 350 db. — Olv.: 1156 db. — Összesen 1506 db. — (Programm des evangelischen Obergymnasiums A. B. und der damit verbundenen Knabenelementarschule, dann der Mädchenschule A. B. zu Bistritz. 1895/6 Georg Fischer. Dir. — Ebben: G. Fischer: Geschichte des Bistritzer ev. Gymnasiums A. B. bis zum Jahre 1762. — Min. jel.)

11. Besztercebányai kir. kath. főgimnázium. (Alapították 1635-ben)

a) *Tanári könyvtár.* A jezsuiták kezdetben a várostól kölcsönöztek könyveket. (1676.) Az 1678-iki katalógusban foglaltatnak már a Csákyak és Illésházyaktól adományozott könyvek. 1713-ban Hevenessy Gábor provinciális 1000 frtot ad a könyvtárnak. Az ez évi katalógust P. Mitzke Frigyes írta; 1319 múról nyújt pontos fölvilágosítást. A könyveket kölcsönbe is adták, úgy, hogy az 1773-iki fölosztáskor 256 kötetet kellett visszakövetelni. Volt díszes könyvtári helyisége. Az 1773-ban elrendelt leltározást már 1774. márcziusban befejezték; ez 4088 kötetről ad fölvilágosítást. 1783-ban Kovachich fölülvizsgálta. Ekkor Budára 344 m., 439 db., a kassai akadémiához 41 m., 50 db. jutott. (Régi művei közül

nevezetesebbek: 1. Aen. Sylv. Ep. Fam. Norimb. 1451. — 2. Rob. Holkot: Lectiones. 1473. — 3. Biblia Lat. Ven. 1484. — 4. Missale Ultr. Veronae, 1450. — 5. Aqu. Thom. Summa. Basil. 1485. — 6. Boethius De cons. Norimb. 1495. — 7. Lippay János: Pozsonyi kert. — 8. Monoszloi András: Apologia. — 9. Posaházi: Egybensült veres kolop titulusa feleleti. Spangár András: Magyar Krónika.) A többi könyvet elárusították, míg 1790. május 7-iké a heiytartó-tanács ezt beszüntette és a könyveket a gimnáziumnak adta. 1799-ben Gyüresák exjezsuita halálakor újabb küldemény ment Budára. A nem sokat érő maradékot szétosztották. 1794-ben tűzvésztől szenved a könyvtár. 1841 óta semmiféle dotációt nem említenek. Az 1855-iki rendezéskor volt 659 m., 958 db; ebből 110 ifjúsági irat. Ekkor a könyvtár állománya rohamosan emelkedik, a szláv érzelmű tanárok cseh, tót és német könyveket vásároltak. 1859-ben Hamolyák Márton 2000 kötet idegen nyelvű munkát adományozott bizonyos nemzetiségi föltételek mellett. 1868-ban Nyomatott könyvtárjegyzék készült. Évenként 350 frtot fordít a gyarapításra. — Állománya: Ön. szakm. 3200 m., 5212 db. — Tudományos folyóirat 20 m., 771 db. — Vegyes 602 m., 1637 db. — Összesen 3822 m., 7620 db. — (Ért.: 3763 m., 6910 db. Értéke: 13602 frt 69 kr.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 415 db. — Olv.: 2055 db. Összesen 2460 db. (Ért. szerint 2435 db.) Értéke: 3346 frt 30 kr. — (A besztercebányai kir. kath. főgimnázium értesítője az 1894/5 tanévről. Lévay István igazgatótól. Ebben: Jurkovic Emil, A besztercebányai kir. kath. főgimnázium története, és az intézet könyvtárai. — Min. jel.)

12. Besztercebányai ág. ev. algimnázium. (Alapították 1537-ben.) — *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm. 2874 m., 4486 db. — Folyóirat 14 m., 570 db. — Vegyes 465 m., 3294 db. — Összesen 3353 m., 8350 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 138 db. — Olv. 885 db. — Összesen 1023 db. — (Min. jel.)

13. Bonyhádi ág. ev. algimnázium. (Alapították 1791-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Alapították 1840-ben 1865-ben még nem volt tőkége. Könyveket vásárolnak a szentlőrinczi iskolától. 1868/9-ben van 500 kötet. 1864-ben A Borbély-Bárány hagyatéka a könyvtárra marad. A szaklapokra egy 800 frtos hagyatéka van. Van könyvtári szabályzata. Közösén használják a tanárok és az ifjúság. A könyvtáros fizetést húz. 1878. és 1882. években rendeztetett. 1892-ben volt 1000 frtos tőkége és évi 78 frt jövedelme. 14. szakból áll: *α) Theol.* 183 m., 263 db. — *β) Philol.* 183 m., 263 db. — *γ) Philos. Paed.* 178 m., 269 db. — *δ) Math.* 18 m., 20 db. — *ε) Tört.* 224 m., 428 db. — *η) Jog.* Pol. 36 m., 40 db. — *θ) Hungarica:* 245 m., 307 db. — *ζ) Diversa:* 105. m., 131 db. — *ι) Term. tud.* 125 m., 334 db. — *κ) Orvosi* 10 m., 13 db. — *λ) Folyóirat* 18 m., 127 db. — *μ) Atlasz* 7 m., és db. — *ν) Vegyes* 141 m., 176 db. — *ο) Tank.* 300 db. — Szakm. 1540 m., 2369 db. — Folyóirat. 18 m., 149 db. — Vegyes 337 m., 730 db. — Összesen 1895 m., 3248 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* 1841. Már több könyvvel rendelkezik. Állománya: Tank. 300 db. — Olv. 532 db. — Összesen 832 db. — (A tolna-baranya-somogyi ág. hitv. ev. egyházmegye bonyhádi algimnáziumának értesítője az 1894/5. tanévről. Gyalog István igazg. Ebben: A bonyhádi ág. ev. esperességi algimnázium története. — Min. jel.)

14. Brádi görög-keleti algimnázium. (Alapították 1869-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm. 420 m., 560 db. — Folyóirat 95 m., 141 db. — Vegyes 444 m., és db. — Összesen 959 m., 1145 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 427 db. — Olv. 248 db. — Összesen 675 db. — Általában kevés magyar munkát találni benne. — (Programa a Gimnasiului public gr. or. roman. din Brad 1895/6. Georgiu Parau dir. Ebben: Biblioteca gimnasiala. — Min. jel.)

15. Brassói róm. kath. főgimnázium. (Alapították 1837-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Kovács Antal apátigazgató alapította. 1857/8-ban az ifjúsági olvasmányokat elválasztják tőle. Volt ekkor 6500 db. Azóta igen lassan gyarapszik. 10 szakból áll. Állománya: Ön. szakm. 495 m., 1100 db. — Tudományos Folyóirat. 109 m., 520 db. — Vegyes 1357 m., 6262 db. Összesen 1691 m., 7882 db. (Ért. szerint:) 2126 m., 3753 db. 3106 értesítő.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Minden tanuló 25 krt. fizet. Állománya: Olv. 841 db. (Ért. szerint: 744 m., 1876 db.) Értéke: 998 frt. (A brassói róm. kath. főgimnázium millennaris értesítője 1895—6 tanév. Vargyasi Ferencz igazgatótól. Ebben: Vargyasi F., A brassói r. k. főgimnázium története. 1837—1896. — Min. jel.)

16. Brassói ág. ev. főgimnázium és alreáliskola. (Alapították 1545-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm. 16920 m., 27841 db. — Folyóirat 56 m., 377 db. — Vegyes 540 m., 7346 db. — Összesen 17516 m., 35564 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 3730, Olv. 1085 db. — Összesen: 4815 db. — (Min. jel.)

17. Brassói görög-keleti román főgimnázium és alreáliskola. (Alapították 1850-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm. 2977 m., 4307 db. — Folyóirat 126 m., 1588 db. — Vegyes 1327 m., 1419 db. — Összesen 4430 m., 7317 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 48 db. — Olv. 1989 db. — Összesen 2037. db. — (Min. jel.)

18. Brassói állami főreáliskola. (Alapították 1885-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Legtöbb példányát Rombauer Emil igazgató ajándékozta. Szakm. 887 m., 1289 db. — Tudományos folyóirat. 41 m., 249 db. — Vegyes 497 m., 1041 db. — Összesen: 1426 m., 2569 db. (Ért. szerint: 2193 db.) Értéke 4018 frt 65 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* 1890-ig a tanári könyvtárral együtt kezelték. Állománya: Tank. 439 db. — Olv. 957 db. — Összesen 139 db. (Ért. szerint: 544 m., 748 db.) Értéke: 700 frt. (A brassói magy. kir. állami főreáliskolának kilenczedik évi értesítője az 1893/4 évben. Irta Rombauer Emil igazgató. Ebben: Rombauer E., A brassói m. k. állami főreáliskola alapításának és eddigi működésének története. — Min. jel.)

19. Budapesti m. kir. tanárképző intézet gyakorló főgimnáziuma. (Alapították 1871-ben.) *Tanári könyvtára.* Alapították 1872-ben. Állománya: 1412 önálló szakmunka, — 46 tudományos folyóirat, — 27 vegyes munka. — Összesen: 1495 m. — *b) Az ifjúsági könyvtár.* Állománya 576 ifjúsági olvasmány. (Min. jel.)

20. Budapesti I. ker. kir. kath. algimnázium. (Alapították 1881-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Önálló szakmunka; 293 mű, 339 darabban. — Tudományos folyóirat 14 m., 48 db. — Összesen: 307 m., 387 db. — *b) Ifjúsági könyvtár*

61 db. ifjusági olvasmány. — (A budapesti I. ker. kir. kath. gimnázium értesítője az 1894/5-iki tanévről. Közzéteszi Dr. Badics Ferencz igazgató. — Min. jel.)

21. Budapesti II. ker. kir. egyetemi kath. főgimnázium. (Alapították 1777-ben.) *a) Tanári könyvtár*: Állománya: Ön. szakm. 4564 m., 11653 db. — Tud. folyóirat: 282 m., 2240 db. — Vegyes: 418 m., 6339 db. — Összesen: 5164 m., 20232 db. — Több XVIII. sz.-beli könyvet tartalmaz. — *b) Ifjusági könyvtár*. Állománya: Tank. 450 db. — Oliv. 1644 db. — Összesen: 2094 db. — (A budapesti II. ker. kir. egyetemi kath. főgimnázium s a vele kapcsolatos m. kir. Ferencz József nevelő-intézet értesítője, 1895/6. Dr. Demeczky Mihály igazgatótól. Ebben: A budapesti II. ker. kir. kath. főgimnázium könyvtári lajstroma. — Min. jel.)

22. Budapesti IV. ker. Kegyes tanító-rendi főgimnázium. (Alapították 1717-ben.) *a) Házi könyvtár*. Alapította. Poton párisi abbé. Benne van elhelyezve Bajtay és Révay könyvtára. — *b) Rendi könyvtár*. Két helyisége van. A kettő állománya: 35—36000 db. — *c) Tanári könyvtár*. Állománya: Ön. szakm. 5243 m., 7815 db. — Tud. folyóirat. 104 m., 736 db. — Vegyes: 655 m., 2592 db. — Összesen: 6002 m., 11143 db. — (Ért. szerint 7000 m.) Vannak ösnyomtatványai, unikumok és kéziratok. (II. Rákóczy Ferencz könyve.) — *d) A gyakorló iskola könyvtára*. Oliv. 1124 db. — *e) A segély-egyesület könyvtára*. — Tudósítvány a kegyes tanító-rendiek budapesti főgimnáziumáról az 1894/5-iki tanévben. Ebben: Takáts Sándor, A főváros alapította budapesti piarista kollegium története. — Min. jel.)

23. Budapesti V. ker. kir. kath. főgimnázium. (Alapították 1858-ban.) *a) Tanári könyvtár*. Állománya: Ön. szakm.: 1945 m., 3426 db. — Tud. folyóirat 33 m., 195 db. — Vegyes: 180 m., 372 db. — Összesen: 2158 m., 3993 db. — *b) Ifjusági könyvtár*. Állománya: Tank. 905 db. — Oliv. 3508 db. — Összesen: 3413 db. — (Min. jel.)

24. Budapesti VII. ker. állami főgimnázium. (Alapították 1887-ben.) *a) Tanári könyvtár*. Felosztása a következő: *α)* Modern irodalom: 139 m. — *β)* Nyelvészet: 92 m. — *γ)* Filozofia és pedagogia: 82 m. — *δ)* Classica filologia: 266 m. — *ε)* Földrajz. Történelem és segédtudományai: 180 m. — *η)* Mennyiségtan: 64 m. — *θ)* Természettudományok: 163 m. — *ι)* Folyóiratok: 41 m. — *κ)* Vegyes: 47 m. — Összesen van: 1989 kötet, 1054 füzet. — Ön. szakm.: 1700 m., 2915 db.; — Folyóirat 1349 db.; — Vegyes: 2000 m., 2000 db. Összesen: 3700 m., 6364 db. — *b) Az ifjusági könyvtár*. A Szemák István-féle ifjusági könyvtárjegyzék alapján két csoportra van osztva. Sok régi könyve és a klasszikusoknak régi fordítása van benne. Állománya 2990 db., 5374 frt értékben. — (A budapesti VII. kerületi magyar királyi állami gimnázium tizennegyedik évi értesítője az 1894—95-ik iskolai évről. Közli Dr. Cherven Flóris igazgató. Ebben: Szilasi Móricz, A budapesti VII. ker. m. kir. áll. főgimnázium története. Hegedűs Béla, A tanári könyvtár katalógusa. — Min. jel.)

25. Budapesti IX. ker. ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1859-ben.) *a) Tanári könyvtár*. Állománya: Szakm.: 2290 m., 1885 db. — Folyóirat

15 m., 40 db. — Vegyes: 350 m. — Összesen: 2655 m., 1925 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv. 2458 db. — (Min. jel.)

26. Budapesti IV. ker. ág. ev. főgimnázium. (Alapították 1821-ben.)

a) Tanári könyvtár. 1884/5-ben Fröhlich Róbert befejezte a 10000 kötetet meghaladó könyvtár rendezését. Állománya Szakm.: 5957 m., 11084 db. — Folyóirat: 252 m., 948 db. — Összesen: 6209 m., 12032 db. — (Értesítő szerint: 5947 m., 11084 köt.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* (Alapították 1884/5n)ob-Állománya: Tank. 956 m., — Olv.: 1561 db. — Összesen: 2517. — (A budapesti ág. hitv. evang. főgimnázium értesítője az 1894/5-iki iskola évről. Közzé teszi Böhm Károly igazgató. Ebben: Batizfalvy István. A budapesti ág. h. ev. főgimnázium története. — Min. jel.)

27. Budapesti László Mihály-féle magán nyilv. főgimnázium és nevelő intézet. (Alapították 1873-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 1600 m., 1780 db. — Folyóirat: 15 m., 200 db. — Vegyes: 700 m., 950 db. — Összesen: 2315 m., 2930 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 260 db. — Olv. 550 db. — Összesen: 810 db. — (Min. jel.)

28. Budapesti Fekete József-féle magán-gimnázium. (Alapították 1884-ben.)

a) Tanári könyvtár. Állománya: Szakm.: 265 m., 374 db. — Folyóirat: 8 m., 271 db. — Vegyes 42 m., 319 db. — Összesen 315 m., 964 db. *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 75 db. Olv. 364 db. — Összesen: 439 db. — (Min. jel.)

29. Budapesti Röser-féle gimnázium. *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 650 m., 1010 db. — Folyóirat: 50 m., 230 db. — Összesen: 700 m., 1250 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 90 db. — Olv. 385 db. — Összesen: 475 db. — (Min. jel.)

30. Budapesti II. ker. állami főreáliskola. (Alapították 1859-ben.) *a) Tanár könyvtár.* Kilencz szakra van osztva: *a)* Phil. Paed.: 199 m., 407 db., 16 füz. — *β)* Tört. Archaeol.: 374 m., 1006 db., 47 füz. — *γ)* Földrajz. Statistika: 203 m., 426 db., 63 füz. — *δ)* Math. Geom.: 392 m., 667 db., 58 füz. — *ε)* Philol. Szótár: 469 m., 945 db., 81 füz. — *η)* Term. rajz: 283 m., 537 db., 61 füz. — *θ)* Physika: 251 m., 583., 79 füz. — *ζ)* Chémia: 136 m., 238 db., 34 füz. — *ι)* Vegyes: 185 m., 436 db., 40 füz. — Összesen 2492 m., 5245 db., 479 füz. — Állománya: Ön. szakm.: 2252 m., 5104 db. — Tud. folyóirat 55 m., 1112 db. — Vegyes: 185 m., 436 db. — Összesen: 2492 m., 6642 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 1117 m., 1697 db., 36 füz. (Min. jel. szerint: Tank.: 742. — Olv. 1697.) Összesen: 2439. — (A budapesti II. ker. állami reáliskola 39 évi értesítője az intézet főnállásának 40-ik évében. 1894/5. Szerkesztette Mayer József. — Min. jel.)

31. Budapesti IV. ker. közs. főreáliskola. (Alapították 1854-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 40 évig nem volt külön helyisége a könyvek a tanácskozó és a szertárakban állottak. 1894-ben, midőn az iparrajziskola kiköltözött, a II. emeletre került a könyvtár. Olvasó-terem ma sincs. Rendes jegyzéket 1862/3. óta vezetnek. 1863 áprli. havában az igazgató a közönséghez fölhívást intézett könyvek adományozása végett; ekkor jutott sok értéktelen mű a könyvtárba. 1890-ben Selejtezték, pontos leltárt és két katalogust készítettek,

Hozzá tartozik a Ney Ferencz könyvtára is, mely ideiglenesen a tanári szobában van elhelyezve. 1895-ben készült a végleges katalógus. A könyvtár 16 szakból áll: *a*) Magy. ny. irod.: 349 m., 659 k., 53 füz., 574 db. — *β*) Ném. ny. irod.: 241 m., 486 k., 24 füz., 380 db. — *γ*) Francia és egyéb ny. irod.: 267 m., 468 k., 19 füz., 381 db. — *δ*) Tört. segédtd.: 421 m., 687 k., 53 f., 662 db. — *ε*) Földr. és segédtd.: 252 m., 314 k., 53 f., 662 db. — *η*) Math., Geom., Géptan, Techn., Epit.: 457 m., 512 k., 102 f., 559 db. — *θ*) Fizika: 210 m., 213 k., 27 f., 240 db. — *ζ*) Chem. 240 m., 262 k., 42 füz., 310 db. — *ι*) Term. rajz. Anthropol.: 291 m., 325 k., 97 f., 424 db. — *κ*) Philos. Paed. Theol.: 215 m., 253 k., 45 f., 281 db. — *λ*) Műv. Tört.: 95 m., 108 k., 61 f., 142 db. — *μ*) Encycl. Szótár. Bibliogr.: 83 m., 212 k., 9 füz., 225 db. — *ν*) Vegyes: 122 m., 113 k., 35 füz., 142 db. — *ο*) Folyóirat stb.: 158 m., 2062 k., 94 füz., 3522 db. — *π*) Tanulók kézi könyvtára: 234 m., 260 k., 2 füz., 258 db. — *q*) Ney Ferencz könyvtára. — Iskolai értesítők 1854 óta. Két csoportra osztva: *aa*) magy.-horvát- 206 közép- és felső iskolától 3352 db. *bb*) austriai és németorsz.: 104 intézet: 641 db. Összesen: (Ney könyvtára nélkül) 3665 m., 6945 k., 728 f., 8472 db. — Ön. szakm.: 4174 m., 7175 db. — Tud. folyóirat: 63 m., 1638 db. — Összesen: 4237 m., 8813 db. — Értéke: 42,756 korona 54 fill. kötés nélkül. Van benne több XVI., XVII., XVIII. sz.-beli munka. Jeles szabályai vannak. — *b*) *Ifjúsági könyvtár*. Állománya: Tank.: 203 db. — Olv.: 815 db. — Összesen: 1018 db. — (Budapest fő- és székvárosi IV. ker. (Belváros) községi nyilvános főreáliskola negyvenkettedik értesítője az 1895/96-iki tanév végén, Báthory Nándor igazgatótól. Ebben: A tanári könyvtár czímjegyzéke. — Min. jel.)

32. Budapesti V. ker. állami főreáliskola. (Alapították 1871-ben.) *a*) *Tanári könyvtár*. Állománya: Ön. szakm. 2004 m., 3328 db. — Tudományos folyóirat. 98 m., 928 db. — Vegyes 957 m., 2552 db. — Összesen 3059 m., 7308 db. — *b*) *Ifjúsági könyvtár*. Állománya: Tank. 2048 db. — Olv. 2486 m. — (Min. jel.)

33. Budapesti VI. ker. állami iskola. (Alapították 1890-ben.) *a*) *Tanári könyvtár*. Állománya: Ön. szakm. 467 m., 1115 db. — Tudományos folyóirat. 27 m., 135 db. — Összesen 494 m., 1250 db. — (Értesítő szerint: 1229 db. Értéke: 2527 frt 92 kr.) Rendezte Rados Ignác. — *b*) *Ifjúsági könyvtár*. Állománya: 1040 db. (Értesítő szerint 1034 db. Értéke 1230 frt.) Rendezte Matskássy József. — (A budapesti VI. ker. állami főreáliskola ötödik évi értesítője 1894/5 évről. Szerkesztette: Mauritz Rezső igazgató. — Min. jel.)

34. Budapesti VIII. ker. községi főreáliskola. (Alapították 1871-ben.) *a*) *Tanári könyvtár*. 1880/1-ben volt 1006 db. Állománya: Ön. szakm. 2297 m., 3276 db. — Tudományos folyóirat 52 m., 519 db. — Vegyes 337 m., 2889 db. — Összesen 2686 m., 6684 db. (Min. jel. szerint: Ön. szakm. 2185 m., 2722 db. — Tudományos folyóirat. 52 m., 501 db. — Vegyes 328 m., 2233 db. — Összesen 2565 m., 5456 db.) — *b*) *Ifjúsági könyvtár*. Állománya: Tank. 24 db. — Olv. 941 db. — Összesen 965 db. — (A Budapest fő és székvárosi

VIII. ker. községi főreáliskola első huszonöt évének története, Felsmann József igazgatótól. — Min. jel.)

35. Csik-somlyói róm. kath. főgimnázium. (Alapították a XVII. században.) *a) Tanári könyvtár.* Nevezetesebb adományozói: A cs. és kir. kultuszminiszterium 1854-ben, Veress Gergely tanár 1856-ban. 1857 óta a tanárok havonként személyenként 20 krt adtak. 1864-ben 1219 dbot számlált. Bodó Alajos igazgató az ifjúságtól is szedett könyvtári díjakat 1876-ban Elv拉斯ztották a tanári könyvtártól az ifjúsági műveket és ezzel megalapították az ifjúsági könyvtárt. 1891-ben rendezésekor újabb kiválasztás történt és ekkor csak a tudományos műveket tartották meg. Állománya: Ön. szakm. 955 m., 1889 db. — Tudományos folyóirat: 115 m., 877 db. — Vegyes 649 m., 87 db. — Összesen 1719 m., 2853 db. — (Ért. szerint: 4790 m., 2427 db. 3786 füz.) — Értéke 17234 frt 57 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Az ötvenes években a regény-olvasás még tiltva van. 1860 óta az ifjúság fejenként évi 20 kr. fizetett. — Állománya: Tank. 3130 db. — Olv. 1434. — Összesen 4564 db. — *c) Kölcson könyvtár.* Nyomait már 1730-ban találjuk. 1848 az iskolával együtt szünetelt. 1852-ben újra megalakult. Állománya: 3130 db. Vagyona 473 frt 92 kr. — (A csiksomlyói róm. kath. főgimnázium értesítője az 1895/6 tanévről. Bándi Vazul igazgatótól. Ebben: Bándi Vazul. A csiksomlyói róm. kath. főgimnázium története. — Min. jel.)

36. Csurgoi ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1792-ben.) *a) Köz- és szakkönyvtár.* Már 1799-ben létezett 1800-ban Sárközy János több művet adományozott; 1839-ben 500 kötetből állott. 1864/5-ben a Földváry testvérek 5000 kötetnyi adománya említettik. 1887/8-ban Csorba Ede id. 238 m., 456 k. 1890/1-ben a Nyikos-Kacsoh család 282 m., 579 k. adományozott. Van több Csokonai és Berzsényi manuscriptuma, hungarikumok. Állománya: Szakm. 8997 db. — Folyóirat. 408 db. — Vegyes 4000 db. — Összesen 13405 db. — *b) Tanári kézi könyvtár.* Alapították 1888-ban. — *c) Csokonai-kör könyvtára.* — *d) Ifjúsági könyvtár.* Alapították 1884-ben. — Állománya: Tank. 4632 m., — Olv. 1477 db. — Összesen 6109 db. — Van külön olvasó-terme. — *e) Ifj. segélyző-egyesület könyvtára.* Állománya: 1836 db. Értéke 1948 frt. — (A csurgói áll. segélyezett ev. ref. főgimnázium (XXXII.) évi értesítője. Szerk. Dr. Vida Károly igazgató. Ebben: Az áll. segély. csurgói ev. ref. főgimnázium rövid története. — Min. jel.)

37. Debreczeni kegyes tanító-rendiek algimnáziuma. (Alapították 1719-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm. 924 m., 3744 db. — Tudományos folyóirat. 16 m., 790 db. — Vegyes 55 m., 1378 db. — Összesen 995 m., 4912 db. — (Ért. szerint: 1181 m., 4154 db.) Értéke 3903 frt 20 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv. 495 db. (Ért. szerint 323 m., 342 db.) Értéke 271 frt 20 kr. — (Értesítő a kegyes tanító-rendiek debreczeni algimnáziumáról 1895/6 iskolai évben. Szerk. Cserhalmy József. Ebben: A kegyes tanító-rendiek debreczeni társháza és gimnáziumának története 1719—1896. — Min. jel.)

38. Debreczeni ev. ref. főgimnázium. (Alapították a XVI. században.) *a) A főkönyvtár.* 1592-ben jöltevők pénzéből megveszik Szent-Bernát műveinek

1520-ki leydeni kiadását. A XVI. és XVII. században a könyvtár a tanuló ifjuság egyetemének, a coetus scholasticusnak vagy communitásnak tulajdona. Gyarapodott elhalt papoknak és tanároknak hagyományaiból. Szokásban volt, hogy rendszeren oly könyvet hagyományoztak, mely még nem volt meg a könyvtárban. Azonkívül pénzen is vásároltak olyat a »közvagyon«-ból. A külföldi egyetemen tanuló deákok hálából is hoztak műveket a könyvtárnak. Debreczen város tanácsa a nevezetesebb bibliákat adományozta. 1702-ben szerkesztették az 5 pontból álló legrégebb könyvtári utasításokat. 1706-ban készül, az első fennmaradt thékákra osztott katalógus; ennek adatai szerint volt 1813 db. magyar: 85 db., sok latin nyelvű theologiai mű, sok angol munka. Gyöngyösi, Liszti és Zrinyi művei e jegyzékben nincsenek meg. 1714-ben betűrendes »series«-re osztott katalógus, 1737/8-ben újabb katalógus (szerző, anyag, nagyság, minőség, kiadás, év, rend szerint) készült. 1744-ben az 1702-iki könyvtári utasításokhoz újabb toldalékot csatolnak; ebben külön könyvtár-igazgatóról is történik gondoskodás. A deákságból választják a bibliothekáriust, kire egy tanár fölügyel. A főkönyvtáros (Bibliothecarius ordinarius) mellé egy subbibliothecariust is választanak. 1749 óta évenként változik a Classium és Bibliothecae inspectoratus. A nevezetesebb bibliothecariusok: Hatvani István, Buday Esaiás, Péczeli József. 1863-ban Imre Sándor rendezte a könyvtárt, 20 szakra osztva azt és ellátva kettős, 1. helyi 2. mozgó, czédulakatalógussal. 1888-ban nyitották meg nyilvános olvasó termét. Van 4000 kötetből álló duplum könyvtára. Évenként 1000 frtot költenek könyvekre. Könyvtári alapítványok: a Kendeffy, Komlóssy és Daniel alap. — Ritkaságai: (Min. jel szerint.) 1. Debreczeni kódex XVI. sz. — 2. Lugossy kódex XVII. sz. — 3. A wittenbergi bursa eredeti jegyzőkönyve a XVI. századból (Nagybányáról került ide. Kiadatlan.) — 4. Szilágyi Benjamin István Synodaliái (kiadatlan.) — 5. Plinius. Velence, 1469. I. — 6. Ozorai Imre: De Christo et Antichristo 1535. — 7. Erdösi János: Uj testamentom fordítás. 1541. — 8. 100 db. ősnymtatvány. — 9. Kevés középkori oklevél. — 20 szakból áll: α) Encycl. 488 m., 7541 db. — β) Gyakorlati theol. 2983 m., 3045 db. — γ) Elméleti hittan: 1736 m., 1893 db. — δ) Egyháztört. 1177 m., 1718 db. — ε) Exegetica theol. 2107 m., 2432 db. — η) Theol. encycl. 4031 m., 2564 db. — θ) Classica litteratura: 3662 m., 4791 db. — ζ) Magyar szépirod. és irod. tört. 2666 m., 4036 db. — ι) Magy. tört. 1563 m., 2779 db. — κ) Egyetemes tört. 2011 m., 3806 db. — λ) Magy. jog. 1612 m., 1946 db. — μ) Egyetemes jog. 1580 m., 2861 db. — ν) Bölcs. 1383 m., 1721 db. — ο) Mért. Term. tan. Chem. 1616 m., 3231 db. — π) Term. rajz. Gazd. 1279 m., 2431 db. — ρ) Orvosi. 3422 m., 4821 db. — σ) Kézirat 1009 m., 1464 db. — τ) Paed. 1533 m., 6174 db. — υ) Modern irod. ny. 1273 m., 2933 db. — ξ) Földr. 715 m., 1483 db. — Összesen 42238 m., 63680 db. — (Min. jel szerint: Szakm. 42238 m., 63680 db. — Folyóirat 60 m. — Összesen 42298 m., 63680 db.) 1894/5-ben 2480 olvasója volt. — b) *Tanári kézi könyvtár.* 189 m., 281 kt. — c) *Ifjusági könyvtár.* 1120 m., 1328 kt. (Min. jel szerint: Tank. 120 db. — Olv. 1120 db.) — d) *Szegény tanulók könyvtára.* 30 db. — (A debreczeni ev. rev. főgimnázium Értesítője az 1894/5 iskolai évre, Dóczi Imre igazgatótól. Ebben:

A gimnázium története a debreczeni ev. ref. kollegiumban, és Géresi Kálmán, A főkönyvtár története. — Min. jel.)

39. Debreczeni állami főreáliskola. (Alapították 1873-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 1837 m., 3052 db. — Folyóirat: 61 m., 427 db. — Vegyes: 2419 m., 2433 db. — Összesen: 4307 m., 5912 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 438 db. Olv.: 1474 db. — Összesen: 1912 db. — (Min. jel.)

40. Dévai állami főreáliskola (Alapították 1871-ben.) Alapját képezi a gyergyó-szt.-miklósi alreáliskolától 1873/74-ik évben szerzett 70 frt értékű 203 m., 232 db. Téglás Gábor sokoldalú fáradhatatlan utánjárása folytán állandóan gyarapszik. Van sok ritka munkája. Rendezték: 1880/1., 1888. és 1890/1. években. — Állománya: Ön. szakm.: 2671 m., 5044 db. — Folyóirat 565 m., 1158 db. — Vegyes 3033 m., 3214 db. — Összesen: 5269 m., 9456 db. (Ért. szerint 3621 m., 6648 db., 2354 értesítő.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 307 db. Olv.: 2986 db. — Összesen 3293 db. — (Ért. szerint 3083 m., 4017 db.) — (A dévai m. kir. állami főreáliskola XIV. évi értesítője az 1894/5-iki tanévről. Közzéteszi Téglás Gábor igazgató. Ebben: Mailand Oszkár, Az iskola története 1871/2-től 1894/5-ig. — Min. jel.)

41. Egre ciszterci rendi kath. főgimnázium. (Alapították 1689-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Volt gazdag érseki könyvtára. 1802-ben a pilispáztói ciszterciek az egri konvent épületéb költöznek. A régi könyvtárnak nyoma sincsen; 1850-ben 2000 m. Resutsky igazgató a már korábban létezett fiókkönyvtárt a konventi könyvtárhoz csatolja. *Aa) A konventi vagy régibb könyvtár.* 5 szakból áll: *α)* Hittud.: 1117 m., 1896 db. — *β)* Jog. philos.: 171 m., 289 db. — *γ)* Tört.: 184 m., 570 db. — *δ)* Nyelvtud.: 300 m., 456 db. — *ε)* Term. tud.: 81 m., 126 db. — *Ab) Az újabbkori könyvtár.* 6 szakból áll: *α)* Nyelvtud.: 994 m., 1589 db. — *β)* Hittud. Philos. Paed.: 792 m., 256 db. — *γ)* Szótár. Encycl.: 381 m., 1009 db. — *δ)* Term. tud. Menny.: 461 m., 851 db. — *ε)* Szépirod.: 418 m., 995 db. — *η)* Tört. földr. Stat. Arch.: 593 m., 1342 db. — Értesítő 5624 db. — A két könyvtár összesen: 10840 m., 16464 köt. és füz. (Min. jel szerint: Ön. szakm.- 4548 m., 6878 db. — Tud. folyóirat: 82 m., 716 db. — Vegyes: 1033 m., 8530 db. — Összesen: 5663 m., 16124 db.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 1325 db. — Olv.: 2650 db. — Összesen: 3975 db. — (Ért. szerint: 1623 m., 2885 db.) — *c) Segélyző könyvtár.* Állománya: 710 db. Értéke 850 frt. — (A ciszterci rend egri kath. főgimnáziumának értesítője az 1894/5-iki iskolai évről, Kassuba Domokos igazgatótól. Ebben: Kassuba Domokos, Az egri gimnázium. — Min. jel.)

42. Egre állami reáliskola. (Alapították 1890-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: 1274 db. (Min. jel. szerint Ön. szakm.: 830 m., 1386 db. — Tud. folyóirat: 12 m., 12 db. — Vegyes: 655 m., 655 db. — Összesen: 1497 m., 2053 db.) Értéke: 1594 frt 48 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: 460 m., 471 db. Értéke: 624 frt 70 kr. — (Az egri m. kir. állami reáliskola V. Értesítője az 1894/5-iki iskola évről. Közzéteszi Bergmann Ágost, az igazgatással megbízott tanár. Ebben: Bergmann, Az intézet rövid története. — Min. jel.)

43. Eperjesi kir. kath. főgimnázium. (Alap. 1673-ban.) 1707-ben a jezsuiták

szép könyvtárt hagytak Eperjesen. *a) Tanári könyvtár.* 1894-ben Kemény Ferencz igazgató alatt a kormány megvette Lutter Nándor könyvtárának egy részét. Állománya: Önálló szakm.: 1387 m., 2911 db. — Tud. folyóirat: 61 m., 405 db. (Min. jel. 47 m.) — Vegyes: 218 m., 504 db. Összesen: 1666 m., 3694 db. — (Min. jel szerint: 1646 m., 3820 db.) Értéke 9135 frt 83 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 194 db., — Olv.: 1276 db. Összesen 1470 db. — (Az eperjesi kir. kath. főgimnázium 1894/95-iki tanéi értesítője; közzéteszi Schlott Gyula igazg. Ebben: Az eperjesi kir. kath. főgimnázium története alapításától kezdve. 1888, 90. — Min. jel.)

44. Eperjesi ág. ev. főgimnázium. (Alapították 1534-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 13294 m., 24175 db. — Folyóirat: 52 m., 391 db. — Vegyes: 1306 m., 5747 db. — Összesen: 14652 m., 30313 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 934 db. — Olv.: 1511 db. — Összesen: 2445 db. — (Min. jel.)

45. Érsekujvári közs. róm. kath. algimnázium. (Alapították 1842-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 981 m., 1555 db. — Tud. folyóirat: 123 m., 572 db. — Vegyes: 3183 m., 3768 db. — Összesen: 4287 m., 5875 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tankönyv: 434 db. — Olv.: 752 db. Összesen: 1186 db. — (Az érsekujvári közs. kath. főgimnázium értesítője az 1895/6 tanévről. Felix János igazgatótól. Ebben: Marsovszky János, Az érsekujvári közs. kath. gimnázium története. — Min. jel.)

46. Erzsébetvárosi állami algimnázium. (Alapították 1832-ben ?) *a) Tanári könyvtár.* Már 1837-ben (?) van könyvtára. Midőn az állam 1891-ben átvette, 12 szakban 375 db., 628 frt 80 kr. értékben volt. Azóta 500 dbbal, 1468 frt 90 kr. értékben szaporodott. Jelenleg 13 szakból áll. Állománya: Szakm.: 383 m., 691 db. — Folyóirat: 32 m., 165 db. — Vegyes: 1231 m., 1549 db. — Összesen: 1646 m., 2405 db. — (Min. jel szerint szakm.: 4409 m., 8516 db. — Folyóirat: 36 m., 165 db. — Vegyes: 1231 m., 1549 db. — Összesen: 5676 m, 10230 db.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 128 db. — Olv.: 215 db. — Összesen: 343 db. — Az államosításkor 134 dbból állott 101 frt 90 kr. értékben. — (Az erzsébetvárosi m. kir. állami gimnázium IV. évi értesítője az 1894/5-iki tanévből. Közli Vikol János igazgató. Ebben: Dr. Mayer György. Az erzsébetvárosi állami gimnázium története. — Min. jel.)

47. Esztergomi szent-benedekrendi főgimnázium. (Alapították 1687-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 5595 m., 7384 db. — Tud. folyóirat: 92 m., 719 db. — Vegyes: 4958 m., és db. — Összesen: 9645 m., 13048 db. Értéke: 15071 frt 40 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 2284 db. — Olv.: 3548 db. — Összesen: 5832 db. — Duplum: 272 db. — Értéke: 7338 frt 90 kr. — (Értesítő a pannonhalmi sz. Benedekrend esztergomi főgimnáziumáról az 1894/5-iki tanév végén. Közli Vojnits Döme igazg. Ebben: Vojnits Döme, Az esztergomi káptalani iskola és gimnázium története. — Min. jel.)

48. Esztergomi közs. alreáliskola. (Alapították 1854-ben.) *a) Tanári könyvtár.* A tanárok adományából alapult. 1859-ben Virkler Endre igazgató nagyobb

számban adományozott könyveket. — Állománya: Ön. szakm.: 1106 m., 1945 db. — Tud. folyóirat: 16 m., 636 db. — Vegyes: 1946 m., 2083 db. — Összesen: 3068 m., 4664 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 197 m. — Olv.: 1154 db. — Összesen: 1351 db. — (Dr. Körösy László, Az esztergomvárosi nyilvános reáltanoda története. — 1886/7-ik évi értesítő. — Min. jel.)

49. Fehértemplomi állami főgimnázium. (Alapították 1875-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 1600 m., 3487 db., — Tud. folyóirat 96 m., 485 db. — Vegyes: 61 m., 2610 db. — Összesen: 1757 m., 6582 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 221 db. — Olv.: 3014 db. Összesen: 3235 db. — (Min. jel.)

50. Felső-lövői ág. ev. VI. oszt. gimnázium és reáliskola. (Alapították 1845-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 9 szakból áll. Szakm.: 1889 m., 2636 db. — Folyóirat 18 m., 142 db. — Vegyes: 1530 m., 2780 db. — Összesen: 3437 m., 5558 db. — *b) Képezdei könyvtár.* 1866/7. óta a tanulók a könyvtárak javára egyenkint 1 frtot fizettek. Maga a könyvtár 1877/8. alapított és a képezdei főnök felügyelete alatt áll. Állománya: 1162 műből: 450 magyar, 712 német m. — *c) Ifjúsági könyvtár.* Növendékenként 1 frt. fizettetik fenntartására. Állománya: Olv.: 805 db. — (Ért.: 1020 köt., 515 magyar, 505 német. — (Felsőlvői ág. hitv. ev. nyilv. tanintézetek (Képezde, gimnázium, reáliskola és nevelő intézet) ötven éves fennállása alkalmából kiadott 1894/5-ik évi öröm értesítője. — Min. jel.)

51. Fiumei állami főgimnázium. (Alapították 1878-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 1408 m., 3569 db., — Tud. folyóirat: 36 m., 380 db. — Vegyes: 2230 m., 2549 db. — Összesen: 3674 m., 6488 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Olv.: 696 db. — (Min. jel.)

52. Gyöngyösi Szent-Ferenczrendiek vezetése alatt álló közs. kath. VI. oszt. gimnázium. (Alapították 1634-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm. 724 m., 762 db. — Tud. folyóirat: 66 m., 123 db. — Vegyes: 2276 m., 2314 db. — Összesen: 3066 m., 3199 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 296 db. — Olv.: 1317 db. — Összesen: 1513 db. — (A gyöngyösi kath. közs. nagygimnázium története. 1634-től 1895-ig. Vágó Ferencz igazgatótól. — Min. jel.)

53. Gyönki ev. ref. algimnázium. (Alapították 1806-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 975 db. — Vegyes: 1330 db. — Összesen: 2305 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 587 db. — (Min. jel.)

54. Győri Szent-Benedekrend főgimnáziuma. (Alapították 1626-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 4624 m., 9686 db. — Tud. folyóirat 117 m., 617 db. — Vegyes: 2368 m., 2429 db. — Összesen: 7109 m., 12732 db. — (Értesítő szerint: 10806 m., 14631 db., 5420 füz.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 220 db. Olv.: 3337 db. — Összesen: 3557 db. — (Értesítő a pannonhalmi szt. Benedekrend győri főgimnáziumáról az 1895/6-ik isk. év. végén. Szerk. Acsay Ferencz igazgató. Ebben: A győri kath. főgimnázium története. I. — Min. jel.)

55. Győri állami főreáliskola. (Alapították 1852-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Az 1873-ik évben Győr városától átvett alreáliskola csekély számú és hiányos művekből álló könyvtárát teljesen kiselejtezték. Rendezés volt 1877. és

1893. évben. A könyvtár 3 részből áll. *Aa)* Szakmunkák: *α)* Magy. ny. irod.: 146 m. — *β)* Ném. ny. irod.: 88 m. — *γ)* Francia ny.: 67 m. — *δ)* Latin és más ny.: 32 m. — *ε)* Tört. és társad. tud.: 225 m. — *η)* Földr. Statisztika: 110 m. — *θ)* Term. rajz. Geologia: 114 m. — *ζ)* Vegytan: 40 m. — *ι)* Term. tan.: 63 m. — *κ)* Math.: 81 m. — *λ)* Ábrázoló mért.: 32 m. — *μ)* Vallás. Paed. Philos.: 133 m. — *ν)* Szabadk. rajz: 36 m. — *ο)* Vegyes: 34 m. — Összesen: 1094 m., 2117 db. (1572 vétel, 545 ajándék által. Értéke: 4569 frt 35 kr. — *Ab)* Folyóiratok: (11 szak.) 88 m., 1426 db. (935 vétel, 491 ajándék. Értéke: 3953 frt 72 kr.) — *Ac)* Tankönyvek: (11 szak.) 354 m., 521 db. (124 vétel, 397 ajánd. Érték: 392 frt 50 kr.) — Főösszeg: 1536 m., 4064 db. Értéke: 8915 frt 67 kr. — (Min. jel. szerint: Ön. szakm.: 1249 m., 1773 db. — Tud. foly.: 114 m., 1314 db. — Vegyes: 1878 m., 3817 db. — Összesen: 3241 m., 6904 db.) Hiányzik sok alapvető szakmunka. — *b)* *Ifjusági könyvtár.* 5 szakból áll. Állománya: 2472 m., 3264 db. (Min. jel. szerint: Tank.: 220 db. — Olv.: 425 db.) — (A győri m. kir. állami főreáliskola huszonkettedik évi értesítője az 1894/5-ik tanévről. Közli Lenner Emil kir. igazg. Ebben: A győri m. kir. áll. főreáliskola monografiája. Az 1896-ik évi millennáris ünnepünk alkalmára írta Lacz Samu. Novák Viktor tanári kvtár ör és Markovics Sándor ifj. kvtár ör jelentése. — (Min. jel.)

56. Gyulafejérvári róm. kath. főgimnázium. (Alapították 1579-ben.) *a)* *Tanári könyvtár.* Eredete a gimnáziummal egykoru. Legrégibb leltára 1819-ből való. Van benne 173 cím alatt 382 kötet. (Többi közt Magy. tört.: 13. M. költők: 2—10 magyar nyelvű munka.) Rendezték 1857. és 1895-ben. Szakfelosztása a következő: *α)* Hittan: 122 m., 140 db., 64 füz. — *β)* Bölcs. Paed.: 92 m., 106 db., 11 füz. — *γ)* Magy. irod.: 246 m., 411 db., 29 füz. — *δ)* Philol.: 242 m., 410 db., 18 füz. — *ε)* Modern philol.: 68 m., 76 db., 18 füz. — *η)* Földr. tört.: 365 m., 625 db., 154 füz. — *θ)* Term. tan. Vegytan: 100 m., 122 db., 195 f. — *ζ)* Term. rajz: 190 m., 190 db., 84 füz. — *ι)* Menny.: 174 m., 169 db., 64 füz. — *κ)* Jogtud.: 43 m., 49 db., 14 füz. — *λ)* Statiszt.: 28 m., 28 db., 40 füz. — *μ)* Folyóirat: 49 m., 297 db., 338 füz. — *ν)* Szótár. encycl.: 39 m., 120 db., 67 füz. — *ο)* Vegyes: 156 m., 263 db., 100 füz. — Összesen: 1914 m., 3006 db. (Min. jel. szerint: Ön. szakm.: 1700 m., 2558 db. — Tud. folyóirat: 156 m., 1493 db. — Vegyes: 129 m., 658 db. — Összesen: 1985 m., 4709 db.) — *b)* *Ifjusági könyvtár.* Alapították 1856/7. — Állománya: 1055 m., 1427 db. (Min. jel. szerint: Tank: 48 db., Olv.: 1769 db. — Összesen: 1817 db.) — *c)* *Történelmi és philologiai könyvtár:* 1893. évben vált el a tanári könyvtártól. — (A gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium története és értesítője az 1895/6-iki tanévről. Közli az igazgató. Ebben: Csiky Miklós, A gyulafehérvári r. k. főgimnázium története. 1579—1898. — (Min. jel.)

57. Hajdu-böszörményi ev. ref. gimnázium. (Alapították 1712-ben.) *a)* *Tanári könyvtár.* Szakm.: 419 m., 665 db. — Folyóirat: 35 m., 576 db. — Vegyes 1432 m. és db. — Összesen: 1886 m., 2673 db. — *b)* *Ifjusági könyvtár.* Tank.: 15 db., — Olv.: 545 db. — Összesen: 550 db. — (Min. jel.)

58. Hajdu-nánási ev. ref. gimnázium. (Alapították a XVII. században.)

a) *Tanári könyvtár.* Szakm.: 1262 m., 2802 db. — Vegyes: 998 db. — Összesen: 1262 m., 3800 db. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 386 db. — (Min. jel.)

59. Hódmező-vásárhelyi ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1724-ben.)

a) *Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm. 7169 m., 9540 db. — Folyóirat. 89 m., 257 db. — Vegyes 2715 m., 3822 db. — Összesen 9973 m., 13619 db. — Évi kiadása 481 frt 52 kr. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 295 db. — Olv. 1874 db. — Összesen 2169 db. — Kiadás 181 frt 33 kr. — (A hódmező-vásárhelyi állami segélyben részesülő ev. ref. főgimnázium 1895/6 tanévi értesítője. — Min. jel.)

60. Iglói ág. ev. főgimnázium. (Alapították a XVIII. század végén.)

a) *Tanári könyvtár.* 1855-ben még csak ifjúsági iratokból állott. Az 1849-ben föloszlott »iglói magyar olvasó társaság« 130 db. szépirodalmi és politikai műből álló könyvtárát ajándékba nyerte. Ezóta Pákh Károly adományozott 1016 kt. könyvet. A tanulók pénzben járultak gyarapításához. Pákh Károly 34 évig kezelte és katalogizálta. Állománya: Szakm. 3746 m., 5371 db. — Folyóirat. 64 m., 360 db. — Vegyes 5496 m. 6621 db. — Összesen 5496 m., 6621 db. — (Ért. 5600 m., 8000 kt., 1500 füz.) — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 150 db. — Olv. 3819 db. — Összesen 3969 db. — (Pákh Károly, Az iglói ág. h. ev. főgimnázium története. 1896. — Min. jel.)

61. Jászberényi közs. kath. főgimnázium. (Alapították 1767-ben.)

a) *Tanári könyvtár.* 1868-ban ajándékozta Arany Károly törvényszéki bíró értékes könyvtárát. — Állománya: Ön. szakm. 2263 m., 3497 db. — Tudományos folyóirat 18 m., 283 db. — Vegyes: 209 m., 283 db. — Értesítő 3110 m. — Összesen 5600 m., 7205 db. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 377 db. — Olv. 1344 db. — Összesen 1721 db. — (Ért. szerint: 1051 m., 1344 db.) — c) *Segélyegyesületi könyvtár.* Állománya: 377 db. — (A jászberényi közs. kath. főgimnázium értesítője az 1894/5 iskolai évről. Szerk. Barna Mihály kir. igazgató. Ebben: Sápy J., A jászberényi közs. kath. főgimnázium története. — Min. jel.)

62. Kalocsai Jézus-társaság érseki főgimnáziuma. (Alapították 1766-ban.)

a) *A Jézus-társaság rendháza és főgimnáziuma tanári könyvtára.* 1778-ban Patachich Ádám gr. érsek 17000 kötettel megvette a káptalani és érseki bibliothekának alapját. 1781-ben könyvnyomdája volt, melyet a piaristák vezettek. 1802-ben a pesti Landerer cég ezen könyvtárt bérbbe vette. 1878-ban alapítottott az observatorium szakkönyvtára mely az első években 4000 frtba került. 1896-ban Boros Imre kezeli plébános a millenniumra 730 kötet könyvet adományozott. Állománya: Ön. szakm. 6813 m., 11925 db. — Tudományos folyóirat. 48 m. — Vegyes 679 m., 718 db. — Összesen 7540 m., 12643 db. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 527 db. — Olv. 1261 db. — Összesen 1788 db. — (Ért. szerint: 4619 m., 7963 köt.) — (A Jézus-társasági kalocsai érseki főgimnázium értesítője az 1895/6 iskolai évre. Ebben: Komárik István: A kalocsai főgimnázium története a millenniumi évre 1766—1896. — Min. jel.)

63. Kaposvári állami főgimnázium. Ezen intézet öt könyvtárral rendelkezik.

Ezek: *a) Tanári könyvtár.* Alapját Vály János táblalabíró vetette meg 200 m., 284 db. theologiai (65 m.), történeti (20 m.), jogi és politikai (24 m.), klasszikus 6 m., orvosi (14.) és vegyes (14.) művel. 1827. évben vásárolták meg a Szabó-féle könyvtárt. Az 1853-iki rendezéskor 1606 kötetet számlált. Rendezték 1888/9. és 1894 évben. Állománya szakok szerint van elosztva: *α)* Magyar ny. és irod. 349 m., 517 db., 148 füz. — *β)* Földrajz és utazás: 107 m., 129 db., 17 füz. — *γ)* Chémia, phisika, astronomia, meteorologia: 86 m., 110 db., 26 füz. — *δ)* folyóiratok, hirlapok: 75 m., 533 db., 12 füz. — *ε)* Görög nyelv és irod. 86 m., 120 db., 114 füz. — *η)* Hittudomány. Erkölcsstan: 52 m., 66 db., 3 füz. — *θ)* Természetrjz, ethnologia és ethnographia 143 m., 177 db., 22 füz. — *ζ)* Idegen nyelv: 29 m., 29 db., 1 füz. — *ι)* Encyclopaedia. Szótár: 93 m., 167 db., 132 füz. — *κ)* Latin ny. és irod. 284 m., 411 db. 79 füz. — *λ)* Matematika. Rajzoló geometria: 110 m., 146 db., 19 füz. — *μ)* Német ny. és irod. 186 m., 298 db., 2 füz. — *ν)* Pae-dagogia, philosophia, esthetika: 201 m., 209 db., 76 füz. — *ο)* Testgyakorlat: 13 m., 10 db., 3 füz. — *π)* Általános nyelvtudomány: 17 m., 22 db., 3 füz. — *ρ)* Statisztika, jog- és államtudomány: 122 m., 105 db., 55 füz. — *σ)* Történet: 465 m., 807 db., 92 füz. — *τ)* Művészet: 24 m., 29 db. 3 füz. — *υ)* Vegyes 74 m., 91 db., 25 füz. — *ω)* Értesítő 128 m., 2440 füz. — Összesen 2644 m., 3979 db., 3262 füz. Értéke 9492 frt 72 kr. (Min. jel. szerint: Ön. szakm. 2441 m., 4256 db.; — tudományos folyóirat. 75 m., 545 db.; — vegyes 128 m., 2440 db. — Összesen 2644 m., 7241 db.) — *b) A somogyvármegyei könyvtár.* Alapította 1816-ban Festetich Lajos, a ki 4000 kötetből álló könyvtárát a megyének adományozta, ezért nevezik megyei könyvtárnak. A könyvtár gyarapítására az adományozó 1000 frtos alapítványt tett, melynek kamataiból gyarapították a könyvtárt. Az 1866. évben Jankovics László főispán a rendezetlen könyvtárt a gimnáziumnak adományozza azon czéllal, hogy azt a közönség is használhassa. Az alap ekkor 7485 frt 50 kr tőkéből állott, mely 164 frt 93 kr kamatot hozott. Az alap azóta fölnövekedett 17494 frtra; 1866. év óta 2—300 frttal gyarapították. Állománya: 2336 m., 4400 db., 486 füz. Értéke 4275 frt 18 kr. Találhatók benne XVI és XVII. századbeli latin munkák. — *c) Az engedélyezett tankönyvek gyűjteménye.* Állománya: 319 db., 385 frt értékben. — *d) Ifjusági könyvtár.* Alapított 1858. évben. Szemák alapján rendeztetett. Állománya: Tank. 548 db., Olv. 1252 db. Összesen 1800 db. Értéke 1519 frt 92 kr. — *e) A segítő egyesület könyvtára.* Alapított 1887. évben. Állománya: 773 db. 460 frt értékben. — (A kaposvári m. kir. állami főgimnázium értesítője az 1894/5 iskolai évről. Szerk: Danilovics János igazgató. Ebben: A kaposvári m. k. áll. főgimnázium és Somogyvármegye egyesített könyvtárának czimjegyzékei az 1889—94 évekről. Össze-állította Medgyesi Lajos rend. tanár. — A kaposvári m. kir. állami főgimnázium története 1806—1895. Irták Bécsy Márton és Prilisauer főgimnáziumi tanárok. — Min. jel.)

64. Karczagi ev. ref. algimnázium. (Alapították 1722-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Szakm. 550 m., 935 db. — Folyóirat. 65 m., 288 db. — Vegyes 2200 m., és db. — Összesen 2815 m., 3423 db. — *a) Ifjusági könyvtár.* Tank. 600 db. — Olv. 295 db. — Összesen 895 db. — (A karczagi ev. ref. gimnázium

értesítője az 1895/6 tanévről. Szerk. Simon Géza, hely. igazg. Ebben: Székely József, A karczagi ev. ref. gimnázium története 1702—1896. — Min. jel.)

65. Kassai premontrei róm. kath. főgimnázium. (Alapították 1584-ben.)

a) Jezsuita-könyvtár. 1674-ben volt a jezsuitáknak nyomdájuk. Mikor 1682-ben Thökölyi Imre kiűzi a jezsuitákat, ezek néhány 1000 frtot érő könyvtárat hagytak hátra. 1735 óta esetről esetre fölírták a könyvtár gyarapodásait. A tagok halála után könyveik a könyvtárra szálltak. 1755-ben B. Andrassy József 10500 frt alapítványt tett, melyből 100 frt a könyvtárra esett. 1769-ben szerződés alapján a könyvtár helyisége a Szapáry-házban lett elhelyezve. 1773-ban két kötet inventariumot találtak. — *b) Házi könyvtár.* — *c) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm. 3415 m., 5359 db. — Tudományos folyóirat 83 m., 453 db. — Vegyes 86 m., 112 db. — Összesen 3584 m., 6024 db. — (Ért. szerint: 4000 m., 5000 k.) — *d) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 2655 db. — Olv. 1798 db. Összesen 4453 db. — (Ért. szerint: 1500 m., 2000 db.) — (A jászóvári prémontrei kanonokrend kassai főgimnáziumának évi jelentése az 1894/5—95/6 évről, Dr. Stöhr Szilárd igazgatótól. Ebben: Dr. Farkas Róbert, A kassai kath. főgimnázium története. — A nyomdáról l. Magyar Könyvszemle, XI. évf. 234. l. — Min. jel.)

66. Kassai állami főreáliskola. (Alapították 1857-ben.) *a) Tanárikönyvtár.*

Állománya: Ön. szakm. 1716 m., 2947 db. — Tudományos folyóirat. 87 m., 951 db. — Vegyes 197 m., 212 db. — Összesen 2010 m., 4137 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv. 2403 db. — (A kassai állami főreáliskolának hazánk ezeréves fennállása alkalmából az iskola történetét magában foglaló értesítője az 1895/6 évről. Közli Gerevich Emil, kir. igazgató. Ebben: A kassai állami főreáliskola története. — Min. jel.)

67. Kecskeméti kegyes tanítórend főgimnáziuma. (Alapították a XVI. sz.

végén.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm. 12125 m., 15280 db. — Folyóirat. 58 m., 600 db. — Vegyes 1275 m., db. — Összesen 13458 m., 17155 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank. 173 db. — Olv. 2201 db. — Összesen 2374 db. — (A kegyes tanítórend kecskeméti főgimnáziumának értesítője az 1895/6-iki tanévről, Peyer József igazgatótól. Ebben: Junker László tanár, A kegy. tanítórend kecskeméti főgimnáziumának története. — Min. jel.)

68. Kecskeméti ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1714-ben.) *a) Tanári*

könyvtár. Állománya: Ön. szakm. 1310 m., 1518 db. — Tud. folyóirat 11 m., 143 db. — Vegyes: 227 m., 254 db. — Összesen: 1548 m., 1915 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 527 db. — Olv. 1261 db. — Összesen: 1738 db. — (Min. jel.)

69. Kecskeméti állami főreáliskola. (Alapították 1858-ban.) *a) Tanári*

könyvtár. Évi kiadása: 581 frt. Állománya: Ön. szakm.: 1522 m., 4907 db. — Tud. folyóirat: 121 m., 905 db. — Vegyes: 94 m., 487 db. — Összesen: 1737 m., 6299 db. Értéke: 7587 frt 78 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Alapították 1878. évben. Állománya: 1305 db. (Min. jel. szerint: Tank.: 18. — Olv.: 1287 db. — Összesen: 1305.) Értéke: 1026 frt 63 kr. — (Min. jel.)

70. Keszthelyi prémontrei rend főgimnáziuma. (Alapították 1772-ben.)

a) Tanári könyvtár. A premontreiek alapították jövetelükkor. 1850-ben rendez-

ték, ekkor 3000 műből állott. Az 1890-iki rendezéskor 12 szakra osztották fel. Állománya: Ön. szakm.: 3905 m., 5024 k., 987 füz., 5609 db. — Tud. folyóirat: 200 m., 1229 k., 358 füz., 1200 db. — Vegyes: 2 m., 2 k., 208 füz., 208 db. — Összesen: 4107 m., 6255 k., 1553 füz., 7017 db. — (Min. jel. szerint 8465 m., 11374 db.) — *b) Ifjusági könyvtár.* A hetvenes években alakult. Állománya: 651 m., 688 k., 270 db. (Min. jel. szerint: Tank.: 270 db. — Olv.: 651 db. — Összesen: 921 db. — *c) Segélyegyleti könyvtár.* 270 db. — Két helyiség. — (A keszthelyi kath. főgimnázium értesítője az 1895/6-iki évről, Dr. Burány Gergely igazgatótól. Ebben: Györffi Endre, A keszthelyi kath. főgimnázium története. — Min. jel.)

71. Kézdivásárhely-kantai minorita rend kath. algimnáziuma. (Alapították 1680-ban.) *a) Tanári könyvtár.* A mult században néhány klasszikusból és kéziratból állott. 1884-ben Demény Antal budapesti egyetemi tanár 1200 könyvet adományozott. Állománya: Szakm.: 371 m., 465 db. — Folyóirat: 9 m., 144 db. — Vegyes: 1840 db. (Min. jel. szerint: összesen: 380 m., 2449 db.) — *b) Ifjusági könyvtár.* Állomány: Tank.: 185 db. — Olv.: 144 db. — Összesen: 329 — (Az erd. róm. kath. Status fenhatósága és a minorita rendiek vezetése alatt álló kézdi-vásárhely-kantai róm. kath. gimnáziumnak 200 éves és a magyar haza ezeréves fennállása alkalmából kiadott értesítője. Hassák Vidor igazgatótanártól. — Min. jel.)

72. Kézmárki ág. ev. főgimnázium. (Alapították 1533-ban.) *a) Tanári könyvtár.* 1772-ben az iskolai könyvtárt már az ifjuság is használja. Mudrony Pál gondnok a könyvtárt házába fogadja. 1848-ban nagyobb könyvhagyományok gazdagítják. 1850-ben Furmann J. Ede egyházi főfelügyelő 1500 kötetet hagyományoz. 1885 óta a közgyűlés határozata szerint a főlvételi díj $\frac{1}{5}$ -része a könyvtárra fordítatik. 1888-ban hagyaték utján kapja a 15000 kötetből álló Jóny-féle könyvtárt. 1873. és 1889/1890. években rendezések történtek. 1892-ben a könyvtári alap 1246 frt 25 kr. Állománya: Szakm.: 17792 m., 36672 db. — Vegyes: 12500 db. — Összesen: 17792 m., 49172 db. — *b) Ifjusági könyvtár.* 1824-ben alakult a magyar önképzőköri társaság, melynek van könyvtára. Négy részből áll: *aa)* Ifj. magyar k. Alapították 1840. előtt. — *bb)* Ifj. német k. — *cc)* Magyar önképző kör könyvtára: 700 köt. — *dd)* Német önképző kör kvtár.: 200 k. Állománya: Olv.: 2799 db. — (Palcsó István, A késmárki ág. hitv. ev. kerületi lyceum története. — Min. jel.)

73. Kis-kun-félegyházai közs. kath. főgimnázium. (Alapították 1809-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1886-ban a városi közgyűlés Say Móricz igazgató sürgetésére évi 100 frtot szavaz könyvtári czélokra. 1894. óta a város gondoskodik róla évi 200 frttal. 6 szakból áll: *a)* Egyházi. Philos.: 55 m., 86 db. — *β)* Latin, görög, német, magyar nyelvészet: 96 m., 217 db. — *γ)* Földr. Tört. Arch. Numism.: 196 m., 353 db. — *δ)* Term. tud., Math. Term. rajz. Orvosi: 65 m., 149 db. — *ε)* Szépirod. folyóirat. 75 m., 263 db. — *η)* Encyclop.: 17 m., 42 db. — Összesen: 477 m., 1104 db. — (Kis-Kun félegyházi városi kath. főgimnázium értesítője az 1895/6-iki tanévről. Szerk. Holló László igazgató. — Min. jel.)

74. Kis-kun halasi ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1760-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya 26171 m., 31936 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 953 db. — (Min. jel.)

75. Kis-szebeni kegyes tanítórend algimnáziuma. (Alapították 1740-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 678 m., 1332 db. — Tud. folyóirat: 16 m., és db. — Vegyes: 780 db. — Összesen: 694 m., 2128 db. — (Értesítő szerint: 433 db., 101 füz.) Értéke: 1081 frt 73 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 55 db. — Olv.: 620 db. — Összesen: 675 db. — (Értesítő szerint: 394 db.) Értéke: 200 frt. — (A kegyes tanító-rendiek vezetése alatt álló kis-szebeni gimnázium értesítője az 1895/6-ik iskolai évről. Szerk. Vizsolajzsky István. igazg. — Min. jel.)

76. Kis-ujzállási ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1790-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya Szakm.: 1785 m., 8194 db. — Folyóirat: 75 m., 4635 db. — Vegyes: 24 m., 87 db. — Összesen: 1884 m., 12916 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 141 db. — Olv.: 531 db. — Összesen: 672 db. (Dr. Pruzsinszky Pál, A kisujzállási ev. ref. főgimnázium története. — Min. jel.)

77. Kolozsvári kegyes tanító-rend főgimnáziuma. (Alapították 1776-ban.) *a) A r. k. liceumi könyvtár.* Az 1773-ban visszamaradt jezs. könyvtárból eredt. A jezsuiták távozásával a könyvtár az erd. kath. tanulmányi alap vállaira nehezedett. 1777-ben Gróf Bánffy Dénes egyet. kir. igazgató oda törekszik, hogy a Bécsben levő tekintélyes jezsuita könyvtárt megszerezze, és hogy a gr. Apor által hagyományozott 200 frtot, melynek kamatai 1698—1772. időszakban a könyvtár gyarapítására szolgáltak, a könyvtárnak biztosítsa, kísérlete nem sikerült. 1778-ban Pállya István piarista házfőnök kieszközli Bécsben, hogy a könyvtár nyilvános legyen. Ezóta kezelik a piaristák. 1828-ban I. Ferenc király 5515 sz. a. a tanulmányi alapból évi 300 frtot juttat. Ugyanazon évi 4546 sz. kir. rendelet szerint a magyarországi és erdélyi nyomdák egy példányt tartoznának neki adni. — *b) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 6247 m., 7816 db. — Vegyes: 1492 m., 2521 db. Összesen: 7739 m., 10337 db. — *c) Ifjúsági könyvtár.* Áll. Tank.: 780 db., Olv.: 2387 db. Összesen: 3167 db. — (A kolozsvári piarista főgimnázium 1876/7-ik évi értesítője. — Min. jel.)

78. Kolozsvári ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1622-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 18243 m., 25447 db. — Folyóirat: 178 db. — Vegyes: 174 db. — Összesen: 18417 m., 25799 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 410 db. — Olv.: 3216 db. — Összesen: 3626 db. — (Min. jel.)

79. Kolozsvári unitárius főgimnázium. (Alapították 1566-ban.) *a) Főiskolai könyvtár.* Állománya: 530 m., 710 k., 55 füz. Gyarpítják a főiskolai pénztárból és az alapokból. — *b) Van még külön Vegyes, Brassai, Farkas és Augustinovich-könyvtár.* Összes állományuk: Szakm.: 11021 m., 26990 db. — Folyóirat: 773 m., 2378 db. — Vegyes: 2886 m., 2996 db. — Összesen: 32364 db. — (Min. jel. szerint: Szakm.: 19925 m., 26810 db. — Folyóirat: 773 m., 2344 db. — Vegyes: 2726 m., 2846 db. — Összesen: 23424 m., 32000 db.) — *c) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 36 db. — Olv.:

2892 db. Összesen: 2928 db. — (A kolozsvári unit. főiskola értesítője. — Min. jel.)

80. Komáromi Szent-Benedekrend algimnáziuma. (Alapították 1649-ben.)

a) *Jezsuita könyvtár.* 1764-ben a rezidenczia szárnyépületének építésekor a szükséges könyvtári helyiséget is fölépítik. Ekkor 7 szakból állott: 72 munkát tartalmazott. 1774-ben Buzás Nep. János katalogusában van 20 szak, és 2854 m. Ezek egy részét az exjezsuiták maguknál tartották. 1777-ben Vörös Antal igazgató új összeírást kíván. 1779-ben keresik az elkallódott Hevenessy-féle kéziratokat. 1781-ben az alispán: Kemény fölszólítására és a katonai hatóság közbenjárására végre elkészült az összeírás. Vezerics Dávid benczés igazgató készítette. (Libri selecti in Bibliotheca Comaromiensi.) 1782-ben Kovachich M. az átvevést nem eszközölte. 1784. Balassa Ferencz főigazgató Borányi Mór igazgatótól átvette a könyvtárt. — b) *Tanári könyvtár.* 1778-ban kapott 100 frtot taneszközökre, 14 frt 26 krért könyveket vásárolnak. 1781. évben leltározták. Állománya: Ön. szakm. 3632 m., 6248 db. — Tudományos folyóirat. 44 m., 688 db. — Vegyes 2097 m. db. — Összesen 5773 m., 9033 db. — c) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: 1560 db. — (A Pannonhalmi Benedekrend komáromi négy osztályu kath. gimnáziumának értesítője az 1893/4 és 94/5 iskolai évről. Ebben: Németh Vilmos, A komáromi kath. gimnázium története a Jézus társaság vezetése alatt. — Min. jel.)

81. Körmöczbányai állami főreáliskola. (Alapították a XV. században.)

a) *Tanári könyvtár.* 17 szakra van osztva. Állománya: Ön. szakm. 2955 m., 5501 db. — Tudományos folyóirat. 54 m., 551 db. — Vegyes 3191 db. — Összesen 3009 m., 9243 db. (Értesítő szerint 6052 db.) — Értéke 13465 frt 08 kr. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya 2181 db. (Min. jel szerint: Olv. 2200.) — Értéke 2461 frt 22 kr. — (A körmöczbányai m. kir. állami főreáliskola huszonötödik évi értesítője. 1894/5. Szerkeszté Schröder Károly, kir. igazgató. Ebben: Hlatky József és Schröder Károly, a körmöczbányai középiskola története a XVI. századtól a jelen korig. A honfoglalás ezredik évfordulóján. Kiadja a körmöczbányai állami főreáliskola igazgatósága. — Min. jel.)

82. Kőszegi Szent-Benedekrend algimnáziuma. (Alapították 1677-ben.)

a) *A jezsuiták könyvtára.* A rend távoztával Say jezsuita könyvtáros a könyveket nem akarta átengedni. Balassa gr. 66 könyvet követelt, mire 232 theologiai és 413 katolikus munkát küldtek föl. 1778-ban az ez évi jegyzék szerint: 1329 m. Kőszegen maradt. — b) *Tanári könyvtár.* 1815-ben a kevés mű miatt a benczések elégedetlenek vele. 1856-ban Cseörghő Loránt 768 m., 1166 db. adományozott. 1857-ben Bely Fidél 105 m., 141 db. adományozott. 10 szakból áll: α) Vallás. 1756 db., 843 füz. — β) Jog és államtud. 352 db., 42 füz. — γ) Math. Term. tud. orvos. 519 db., 114 füz. δ) Philos.: 237 db., 28 füz. — ε) Paed. Didact.: 207 db., 29 füz. — η) Világtört.: 430 db., 60 füz. — θ) Magy. tört.: 415 db., 119 füz. — ζ) Földr.: 334 db., 45 füz. ι) Nyelv. és irod.: 1895 db., 88 füz. — κ) Vegyes 200 db., 26 füz. — λ) Van 699 db., 367 füz. duplum; 1242 db., tankönyv. — Összesen 8286 db., 1634 füz. — (Min. jel szerint: Ön. szakm.: 3259 m., 5566 db. — Tudományos folyóirat. 64 m., 895 db. — Vegyes 2382 m., 7974 db.) — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 1920 db. — Olv.: 1149 db. —

Összesen 3069 db. — (Értesítő szerint: 673 m., 754 db., 395 füz.) — (A pannonhalmi Szent Benedekrend kőszegi gimnáziumának értesítője az 1894/5 iskolai évről. Szerk: Pacher Donát igazgató. Ebben: A kőszegi gimnázium története. 1677—1895. — Min. jel.)

83. Kún-szent-miklósi ev. ref. algimnázium. (Alapították 1734-ben.)
a) Gimnáziumi könyvtár. 1764-ben 76 kötetből állt. 1817-ben A konzisztorium fölülvizsgálta; volt 62 kt. 1819-ben gyarapodott 58 művel. 1830-ban Szeniczai Szalay István dabasi birtokos 829 kötetet adományozott. 1851-ben új leltár készült, mely szerint a könyvtár 1376 kötetből állott. Állománya: 4000 kt. 500 füz. — *b) Tanári könyvtár.* Alapították 1886-ban 8 szakból áll: *α)* Magy. ny.: 62 m., 121 db. — *β)* Tört. Föld.: 60 m., 100 db. — *γ)* Class. phil.: 48 m., 59 db. — *δ)* Menny.: 28 m., 34 db. — *ε)* Term. tud.: 27 m., 28 db. *η)* Ném. ny.: 9 m., 12 db. — *θ)* Vegyes 25 m., 32 db. — *ζ)* Foly.: 15 m., 203 db. — Összesen 274 m., 589 db. — (Min. jel. szerint: Szakm.: 289 m., 513 db. — Foly.: 26 m., 395 db. — Vegyes 260 m., 330 db. — Összesen 575 m., 1238 db.) — *c) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 100 db. — Olv. 556. db. Összesen 656 db. — (Min. jel.)

84. Lévai kegyes tanítórend főgimnáziuma. (Alapították 1815-ben.) *a) Házi könyvtár.* 1817-ben Ugróczy rendezte. Volt 2074 kötet. Nagyobb adományozások voltak: 1820. 25. 26. 29. 31. 59. és 1892. években. Áll 7822 kötetből, 1255 füz. 45 évf. hirlap. Vannak kézíratai is. — *b) Tanári könyvtár.* Alapították 1852. 17 szakból áll. *α)* Hittud.: 82 m., 112 db. — *β)* Bölcs.: 26 m., 37 db. — *γ)* Paed. 24 m., 41 db. — *δ)* Magy. ny. 156 m., 331 db. — *ε)* Lat. ny. 134 m., 197 db. — *η)* Gör. ny.: 28 m., 56 db. — *θ)* Ném. ny.: 45 m., 69 db. — *ζ)* Tört.: 173 m., 390 db. — *ι)* Föld.: 50 m., 64 db. — *κ)* Term. rajz. 93 m., 153 db. — *λ)* Term. tan.: 27 m., 35 db. — *μ)* Menny.: 41 m., 59 db. — *ν)* Rajz: 9 m. és db. — *ο)* Szótár. Lex. 46 m., 167 db. — *π)* Vegyes 25 m., 38 db. — *ρ)* Folyóirat: 29 m., 238 db. — *δ)* Kép: 31 db. — Összesen 988 m., 2027 db. — (Min. jel. szerint: Ön. szakm.: 993 m., 1800 db. — Tudományos folyóirat. 30 m., 249 db. — Vegyes 80 m., 43 db. — Összesen 1103 m., 1892 db.) Értéke: 3790 frt 75 kr. — *c) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 291 db. — Olv. 1487 db. — Összesen 1778 db. (Ért.: szerint: 1191 m., 1517 db.) Értéke: 1788 frt 11 kr. — (A lévai kegyesrendi főgimnázium értesítője az 1895/6. tanévre. Dr. Tóth György igazgatótól. Ebben: Dr. Tóth Gy., A lévai kegyes tanítórendi gimnázium története. — Min. jel.)

85. Losonczi állami főgimnázium. (Alapították 1590-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Alapját képezi az ev. ref. gimnáziumtól átvett 5415 kötet. A könyvtár 1849. évben sokat szenvedett tüzvész által. 1877-ben nagyobb rendezés volt. Az állam vezetése alatt 8094 kötettel szaporodott. 1894-ben 13509 kötet és füzetből állott 10053 frt 15 kr. értékben. Évenként 500 frtot fordítanak reá. Fölosztása szakszerű. Van 11 szakasza. Még pedig: *α)* Hittudomány. *β)* Bölcsészet. *γ)* Folyóiratok. *σ)* Nyelvészet. *ε)* Szépirodalom. *η)* Ó nyelvészet *θ)* Történet. *ι)* Földrajz. *κ)* Mennyiségtan. *λ)* Természettudományok. *μ)* Értesítők. Állománya: Szakm.: 6405 m., 9570 db.; — Folyóirat: 198 m., 969 db. — Vegy.: 2778 db. — Összesen 6603 m., 13317 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.*

Alapították 1875/6 évben. Állománya: 2615 db. 3559 frt 08 kr értékben. (Min. jel. szerint: Tank.: 876 db.; — Olv.: 2921 db. — Összesen 3797 db.) Rendezte Latkóczy Mihály. — (A losonczy magy. kir. állami főgimnázium értesítője 1894/5. Közli: Gresits Miksa igazgató. Ebben: A losonczy gimnázium vázlatos története. — Min. jel.)

86. Lőcsei kir. kath. főgimnázium. (Alapították a XV. században.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 1693 m., 5660 db. — Tudományos folyóirat: 124 m., 518 db. — Vegyes 120 m., 837 db. — Összesen 1937 m., 7015 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 198 db. — Olv.: 2894 db. — Összesen 3092 db. — (Min. jel.)

87. Lőcsei állami főreáliskola. (Alapították a XVI. században.) *a) Tanári könyvtár.* 1887/8-ban rendezték. Szakfőelosztása a következő: *α)* Magy. ny. irod.: 622 db., 379 füz. — *β)* Ném. ny. irod. 241 db., 29 füz. — *γ)* Francia ny. irod. — *δ)* Bölc. Paed.: 201 db., 16 füz. — *ε)* Földr.: 206 db., 60 füz. *η)* Tört.: 865 db., 205 füz. — *θ)* Menny.: 98 db., 69 füz. — *ζ)* Term. rajz: 234 db., 32 füz. — *ι)* Term. tan: 92 db., 23 füz. — *κ)* Vegyt.: 132 db., 21 füz. — *λ)* Ábrázoló mért.: 127 db., 24 füz. — *μ)* Szabadkézi rajz: 14 db., 175 füz. — *ν)* Szótár: 75 db., 91 füz. — *ο)* Folyóirat: 476 db., 487 füz. — *π)* Vegyes: 393 db., 246 füz. — *ρ)* Görög, latin, szláv ny.: 95 db., 8 füz. *σ)* Torna: 12 db. — *τ)* Angol ny.: 7 db. — Állománya: Ön. szakm.: 1757 m., 5190 db. — Tudományos folyóirat. 62 m., 928 db. — Vegyes 80 m., 611 db. — Összesen 1899 m., 6725 db. — *b) Roth Samu-féle könyvtár.* Roth Samu tanár hagyatéka. Állománya: 238 db., 500 füz. — *c) Ifjúsági könyvtár.* Alapították 1887/8. évben. Állománya: Tank.: 1142. — Olv.: 1192. — Összesen 2334 m. — (A lőcsei egykori ág. ev. gimnázium és a jelenlegi m. kir. állami főreáliskola története. Szerkesztette és részben írta Dr. Demkó Kálmán állami főreáliskolai igazgató. Ebben: A lőcsei evangelicus gimnázium története. Írta Kupetz Lykurg. Az ev. gimn. volt utolsó rektora és az állami főreáliskola története. Írták Kupetz Lykurg, Dr. Roth Samu, Dr. Demkó Kálmán. — Min. jel.)

88. Lugosi állami főgimnázium. (Alapították 1823-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm., 651 m., 742 db.; Folyóirat. 31 m., 163 db.; Vegy.: 1324 m., 4269 db. — Összesen 2125 m., 5554 db., 4375 frt 64 kr. értékben. (Min. jel. 2006 m., 5174 db.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Két részből áll: *α)* alsó könyvtár. 258 m., 278 db., 237 frt 24 kr. — *β)* felső könyvtár. 379 m., 481 db., 623 frt 18 kr. értékben. Összesen 637 db. olvasmány. — (A lugosi m. kir. állami főgimnázium értesítője az 1894/5 iskolai évről. Közzéteszi Putnoky Miklós igazgató. Ebben: Bellegi Károlytól. A lugosi állami főgimnázium története. Min. — jel.)

89. Magyar-óvári kegyes tanítórend algimnáziuma. (Alapították 1739-ben.) *a) Házi könyvtár.* 1739-ben alapja egy láda könyv. 1820 óta tetemesen szaporodott. Legnagyobb jótévéje Szálé János volt, ki 10,000 frt alapítványt tett, melynek 5% kamatainak fele a kápolnáé, fele a szertáraké. Így évenként 105 frt a könyvtaré. Van igen sok régi könyve. 16 szakból áll: *α)* Hittud.: XVI. század: 15 m., XVII. sz.: 44 m., XVIII. sz.: 371 m. — *β)* Bölc. Paed. Encycl.: XVI. sz. 4 m., XVII. sz. 6 m., XVIII. sz. 142. — *γ)* Magy. ny.:

XVIII. sz. 30 m. — δ) Ném. ny.: XVII. sz. 30 m. — ε) Class. phil.: XVI. sz. 14 m., XVII. sz. 37 m., XVIII. sz. 127 m. — η) Tört.: XVI. sz. 1 (Valerii Max. op. cum. interpr. Oliv. Assignaneus. Ven. 1487.) XVI. sz. 5 m., XVII. sz. 22 m., XVIII. sz. 48 m. — θ) Földr.: XVI. sz. 3 m., XVII. sz. 4 m., XVIII. sz. 41 m. — ζ) Term. rajz: XVI. sz. 3 m., XVII. sz. 1 m., XVIII. sz. 15 m., — ε) Term. tan.: XVII. sz. 2 m., XVIII. sz. 26 m. — ς) Chemia: XVIII. sz. 1 m. — λ) Menny. Rajz.: XVII. sz. 6 m., XVIII. sz. 41 m. — μ) Szónokok: XV. sz. 1 m. (Silvii Aen. Ep. et Conc. 1481.) XVI. sz. 8 m., XVII. sz. 12 m., XVIII. sz. 100. — ν) Jog. Pol.: XVI. sz. 6 m., XVII. sz. 12 m., XVIII. sz. 105 m. — ο) Orvostan: XVI. sz. 1 m., XVII. sz. 1 m., XVIII. sz. 6 m. — π) Folyóiratok: XVIII. sz. 4 m. — ρ) Más nyelvek: XVII. sz. 5 m., XVIII. sz. 13 m. — σ) Vegyes: XVI. sz. 5 m., XVII. sz. 12 m., XVIII. sz. 101 m. — Összesen: 3985 m., 6130 köt., 6725 db. — Értéke 10,000 frt. — A közlött katalogusban az egyes művek sokszor ismétlődnek más szakokban. Néhol a cím nem teljes, az évszám hiányzik. — b) *Tanári könyvtár.* A 70-es években alapították. 14 szakból áll. Állománya: Ön. szakm.: 2271 m., 1332 db. — Tud. folyóirat: 80 m., 523 db. — Vegyes: 915 m., 2955 db. — Összesen: 3266 m., 4810 db. — (Ért. szerint: 1513 m. 2895 köt., 3090 db., 2160 füz.) — Értéke: 4500 frt. — c) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 2331 db., Oliv.: 1167 db. — Összesen: 3498 db. — (Ért. szerint: 663 m., 807 köt., 984 db.) — Értéke: 850 frt. — (A kegyes tanítórendiek vezetése alatt álló magyar-óvári gimnázium értesítője. 1894/5. Rappenberger Vilmos igazgatótól Ebben: A gimnázium könyv- és szertárainak leltára. — Min. jel.)

90. Makói állami főgimnázium. (Alapították 1852-ben.) a) *Tanári könyvtár.* A gimnáziummá alakított polgári iskolából átvett 219 db. művet, mely most 352 dbbá nötte ki magát. Kiadása évente 150 frt. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Ugyanonnan átvett 429 db. munkát, jelenleg 501 db. van. Rendelkezik egy gimnázialis könyvtári alappal. — (A makói m. kir. áll. főgimnázium 1895/6-ik évi I. értesítője. Közli Dr. Tóth Sándor igazgató. — Min. jel.)

91. Máramaros-szigeti kegyes tanítórend algimnáziuma. (Alapították 1730-ban.) a) *Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 651 m., 1525 db. — Tud. folyóirat: 53 m., 1386 db. — Vegyes: 94 m., 333 db. — Összesen: 798 m., 2244 db. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Oliv.: 910 db. — (A m.-szigeti kegyes tanító-rendi gimnázium értesítője az 1893/4-ik tanév végén, Malonyay István igazgatótól. Ebben: A m.-szigeti kegyesrendi gimnázium vázlatos története. — Min. jel.)

92. Máramaros-szigeti ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1542-ben.) a) *Tanári könyvtár.* Állománya: Folyóirat: 270 db. — b) *Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 80 db. — Oliv.: 800 db. — Összesen: 880 db. — (Min. jel.)

93. Maros-vásárhelyi róm. kath. algimnázium. (Alapították 1702-ben.) a) *Tanári könyvtár.* 1851-ben a transpositó levéltárban 211 könyv is volt. Az ötvenes években Zetelaki Miklósi Sándor nagyobb adományt tett. 1870-ben Paal Gyula tanár alaposan rendezte a könyvtárt. Állománya: Ön.

szakm.: 763 m., 1310 db. — Tud. folyóirat: 19 m., 286 db. — Összesen: 782 m., 1596 db. (Értesítő szerint: 957 m.) Értéke: 3755 frt. Évi kiadás több 300 frtnál. (1883—95-ig 2593 frt.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Alapította Paal Gyula. Állománya: Tank.: 50 db. — Olv.: 911 db. — Összesen: 961 db. Értéke: 3321 frt. Évi kiadás az ifjúság száma szerint növekedik, mivel ez 1 frttal járul hozzá személyenkint. (1883-tól 95-ig ez 1333 frt-t tett ki.) — (A marosvásárhelyi róm. kath. gimnázium értesítője az 1794/5-ik iskolai évről. Szerk. Karácsony Márton igazg. Ebben: A marosvásárhelyi r. k. gimnázium és nevelő-ház története. — Min. jel.)

94. Marosvásárhelyi ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1718-ban.) *a) Nagy könyvtár.* A kollegiumnak volt nyomdája. 1630-ból megvannak a könyvnyomdásnak szóló 6 pontból álló törvények. A könyvtár alapját a partikulának 50 könyve képezi, melyek a XVII. sz.-ból a XVIII. századba átjöttek, alapját képezi továbbá a s.-patak-gyulafejevári kollegium 120 könyve, melyeket Csulai György (1650—60.) Sárospatakról Gyula-Fejérvárra, innen Vásárhelyre hozott. Ezen korbeli nevezetesebb adakozók: Buzinkai Mihály, Pósházi János, Kaposi Sámuel. — A mult században leginkább Nagy-Szebenből, Kolozsvárról és Nagy-Enyedről szereztek könyveket. Az akkor főnnálló magyar nyelvmivelő társaság, működése kezdetén sokat vásárolt. A külföldről is vásároltak műveket. A század végén a könyvtári alapítványok összege 7391 frt volt. Nevezetesebb adományozók: 1772-ben Nagyenyedi báró Szilágyi Sámuel és Borosjenői gróf Székely Ádám 1777-ben Wittenbach marburgi egyetemi tanár. 1788-ban gróf Rédei Zsuzsána. 1790-ben Bacs István, 1800-ban Dr. Mátyus István. 1829-ben Dr. Sz. Szotyori János. 1854-ben Dósa Elek. 1856-ban Bolyai Farkas. A könyvtári alap 1811-ben 2922 frt. 1848-ban 2000 frt. Czímtározás volt 1832., 1858., 1872. években 1836-iki előljárási határozat alapján a könyvtár főfelügyelője a filológiai tanára. A könyvtárost az esküdtek köréből a generalis sedria 2 évre választja. Van kis okmány gyűjteménye. Évi átalánya 500 frt. Állománya: Szakm.: 18914 m., 23560 db. — Folyóirat: 101 m., 245 db. — Vegyes: 1579 db. — Összesen: 19015 m., 25384 db. — (Értesítő szerint: 16124 m., 20247 k., 5917 füz.) Értéke 40656 frt. A berendezés értéke: 500 frt. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: 1205 m., 1972 db. — (Min. jel. szerint: Tank: 759 m., 1181 db.) Értéke: 1972 frt; a berendezés értéke: 70 frt. — (A marosvásárhelyi ev. ref. kollegium értesítője az 1894/5-ik iskolai évről. Irta Horváth József igazg. — Konez József, A m.-vásárh. helv. hitv. főtanodai könyvtár ism. Magyar Könyvszemle, 1879. — Min. jel.)

95. Medgyesi ág. ev. főgimnázium. (Alapították a XVI. században.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 5015 m., 10222 db. — Folyóirat: 182 m., 852 db. — Vegyes: 9048 m., 7048 db. — Összesen: 14245 m., 18122 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 91 db. — Olv.: 1267 db. — Összesen: 1358 db. — (Min. jel.)

96. Mezőturi ev. ref. főgimnázium. (Alapították a XIX. sz.-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Szakm.: 1378 m., 2357 db. — Folyóirat: 33 m., 396 db. — Vegyes: 1200 m., db. — Összesen: 2611 m., 3953 db. — *b) Ifjúsági könyv-*

tár. Állománya: Tank.: 176 db. — Olv.: 410 db. — Összesen: 586 db. — (Min. jel.)

97. Miskolczi kir. kath. aligmúzeum. (Alapították 1724-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1886-ig a szertárakkal együtt kezelték. Ekkor a szomszédos Debreczeny házba helyezték át. 1891-ben ezen helyiségét megnagyobbították. Állománya: Ön. szakm.: 817 m., 3013 db. — Tud. folyóirat: 43 m., 203 db. — Vegyes: 108 m., 629 db. — Összesen: 968 m., 3845 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 784 db. — Olv.: 714 db. — Összesen: 1498 db. — (A miskolczi kir. kath. gimnázium története az 1896-iki milleniumi évre, Bajay Amandtól. — Min. jel.)

98. Miskolczi ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1648-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 7314 m., 13109 db. — Folyóirat: 116 m., és db. — Vegyes: 237 m., és db. — Összesen: 7667 m., 13462 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 1736 db. — (Min. jel.)

99. Munkácsi állami főgimnázium. (Alapították 1765-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 13 szakaszból áll, ugymint: *α)* Történet. Földrajz: 409 m., 850 db. — *β)* Magyar nyelv és irodalom: 303 m., 475 db. — *γ)* Német nyelv és irodalom: 114 m., 228 db. — *δ)* Classica philologia: *aa)* Latin ny.: 134 m., 225 db. *bb)* Görög ny.: 50 m., 61 db., 1 füz. — *ε)* Vegyes nyelvek: 28 m., 34 db. — *η)* Jog- és államtudomány: 169 m., 342 db., 11 füz. — *θ)* Hittudomány: 62 m., 274 db., 6 füz. — *ζ)* Természet-tudományok: *aa)* Vegyes: 62 m., 88 db., 1 füz. — *bb)* Temészettan: 30 m., 33 db. — *cc)* Természetrajz: 48 m., 62 db., 3 füz. — *dd)* Geologia. Vegytan: 95 m., 73 db., 7 füz. — *ee)* Csillagászat. Meteorologia: 11 m., 12 db. — *ι)* Matematika. Geometria: 39 m., 43 db. — *κ)* Bölcsészet. Szépészet: 62 m., 79 db. — *λ)* Paedagógia: 124 m., 157 db., 3 füz. — *μ)* Encyclopaedia: 41 m., 113 db. — *ν)* Vegyes: 169 m., 246 db., 52 füz. — Összesen szakm.: 1754 m., 3009 db. — Folyóirat: 54 m., 70 db. — Vegy.: 2300 db. Azaz: 1808 m., 6009 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Olv.: 1045 db. — (A munkácsi magyar királyi állami főgimnázium története és az 1895/6-iki tanévi Értesítője. A magyar haza ezer éves fennállásának emlékére közli Fankovich Sándor gazgató. — Min. jel.)

100. Nagybányai állami főgimnázium. (Alapították 1545-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Könyvtárainak története megjelent e folyóiratnak 1896. évi folyamában. Jelen állománya szakok szerint: *α)* Vallás: 74 m. — *β)* Magy. ny.: 155 m. — *γ)* Ném. ny.: 27 m. — *δ)* Lat. ny.: 152 m. — *ε)* Gör. ny.: 63 m. — *η)* Tört.: 218 m. — *θ)* Földr.: 47. — *ζ)* Term. r.: 61 m. — *ι)* Term. tan: 36 m. — *κ)* Menny.: 36 m. — *λ)* Bölcs.: 78 m. — *μ)* Vegyes: 54 m. — (Min. jel. szerint: Szakm.: 835 m., 1472 db. — Folyóirat: 25 m., 198 db. — Vegy.: 40 m., 124 db. — Összesen: 900 m., 1794 db.) Rendezték Der-gáts Sándor és Bencsik János. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Alapították az ötvenes években. Jelenleg a Szemák-féle katalogus szerint csoportosul. Állománya: Tank. 270 db. — Olv.: 1173 db. — Összesen: 1443 db. — (Morvay Győző, A középoktatás története Nagybányán. — Morvay Győző, Két nagybányai régi könyvtár. Magyar Könyvszemle, 1896. évf. I. l. — Min. jel.)

101. Nagybecskereki tanítórend közs. főgimnáziuma. (Alapították 1846-ban.) *a) Tanári könyvtár.* 1876-ig atlaszokból, régi szótárokból, és a klasszikusok német fordításából állott. Évenként 200 frtot fordítanak gyarapítására. Állománya: Ön. szakm.: 295 m., 4236 db. — Tud. folyóirat: 168 m., 1088 db. — Vegyes: 2935 m., 3890 db. — Összesen: 3398 m., 9214 db. — (Az értesítő szerint: 2382 m., 2543 db., 1498 füzet.) — Értéke: 5991 frt 43 kr. — Számos régi XVII., XVIII. sz. kiadásu könyve van. Rendezte: Zaka Gyula. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Alapították 1877/8-ban. Szabó Ferencz nagybecskereki plébános 300 kötetet adományozott. Állománya: Tank.: 844 m. — Olv.: 148 db. — Összesen: 2325 db. — (Ért. szerint: 1381 m., 1848 db.) — Értéke: 2340 frt 20 kr. Rendezték: Edelman Ottó, Morvay Győző. — A rendnek van beces házi könyvtára is. (Ertesítő a kegyes tanító-rend vezetése alatt álló nagybecskereki községi főgimnáziumról az 1894/5-iki tanév végén. Balássy József igazgatótól. Ebben: Herr Ödön, A gimnázium története 1846—1895. — Min. jel.)

102. Nagyenyed i ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1662-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1856-ban és 1876-ban új termeket kapott. Gróf Mikó Imre klasszikusokból álló gazdag könyvtárával gyarapította. — Állománya: Theol. 3520 m., 4581 db. — Vegyes önálló szakm.: 12070 m., 17236 db. — Vegyes folyóirat. 321 m., 3261 db. — Vegyes füzet. 1477 m., 4938 db. — Összesen: 17398 m., 28016 db. — (Min. jel. szerint: Szakm.: 11833 m., 16878 db. — Folyóirat 319 m., 3230 db. — Vegyes: 1461 m., 4242 db. — Összesen: 13613 m., 24350 db.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Tank.: 32 m., Olv. 1632 db. — Összesen: 1714 db. — (A Bethlen kollégium legújabb története. Nagyenyed. — Min. jel.)

103. Nagykállói állami alreáliskola. (Alapították 1869-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 1762 m., 2859 db. — Tud. folyóirat: 255 m., 1500 db. — Vegyes: 456 m., 1788 db. — Összesen: 2473 m., 6147 db. — (Ért. szerint 3021 db.) — Értéke: 5986 frt 50 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: 1690 db. — (Ért. szerint: 1752 db.) — Értéke: 1566 frt 76 kr. — (A nagykállói m. kir. állami reáliskola története és XXVI-iki értesítője az 1895/6-iki tanévről. Közzéteszi Schurina István igazgató. — Min. jel.)

104. Nagykanizsai kegyes tanítórend főgimnáziuma. (Alapították 1765-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 2127 m., 3236 db. — Tud. folyóirat: 215 m., 1052 db. — Vegyes: 408 m., 4503 db. — Összesen: 2750 m., 8791 db. — *b) Ifjúsági könyvtár. aa) Nagyobb könyvtár.* 757 m., 804 db. — *bb) Kisebb könyvtár.* 526 m., 566 db. — Összesen: 1283 m., 1370 db. — *c) Az ifj. segélyegyesület könyvtára.* Állománya: 490 db. — (Ertesítő a kegyes tanítórendiek vezetése alatt álló nagykanizsai katolikus főgimnáziumról az 1895/6-iki tanévben. Szerk. Dr. Pachinger Alajos igazgató. — Min. jel.)

105. Nagykárolyi kegyes tanítórend főgimnáziuma. (Alapították 1727-ben.) *a) Házi könyvtár.* — *b) Tanári könyvtár.* Kezdetben a házi könyvtár pótolta. 1845 óta létezik. 21 szakból áll: *α)* Hittud.: 27 m., 42 db. — *β)* Bölcs.: 20 m., 24 db. — *γ)* Jogtud.: 8 m., 10 db. — *δ)* Magy. ny.: 45 m., 110 db. — *ε)* Német ny.: 10 m., 22 db. — *η)* Nyugati ny.: 14 m. és db. — *θ)* Latin ny.: 26 m., 42 db. — *ζ)* Görög ny.: 20 m. és db. — *ι)* Term. tud.: 48 m., 85 db. — *κ)* Menny.: 3*

8 m., 10 db. — λ) Tört.: 105 m., 200 db. — μ) Földr. Stat.: 60 m., 93 db. — ν) Egészségtan: 22 m., 23 db. — $\omicron$) Paed.: 17 m., 30 db. — π) Bibliogr. 5 m. és db. — ρ) Szótár: 9 m., 18 db. — σ) Hivatalos közl.: 46 m., 50 db. — τ) Akad. ért.: 114 m. és db. — υ) Folyóirat: 33 m., 190 db. — ζ) Értesítő: 900 m. — ω) Vegyes: 22 m., 53 db. — Állománya: Ön. szakm.: 538 m., 845 db. — Tud. folyóirat: 45 m., 347 db. — Vegyes: 70 m., 131 db. — Összesen: 653 m., 1323 db. — *c) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 1452 db. — (A kegyes tanítórendiek vezetése alatt álló nagy-károlyi róm. kath. főgimnázium millenniumi értesítője az 1895/6-iki tanévről. Ebben: Hain József, A róm. kath. főgimnázium története. — Min. jel.)

106. Nagykikindai állami VI. oszt. gimnázium. (Alapították 1858-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Az 1882/3. évig a könyvtárakra semmit sem fordítottak Ezen évtől kezdve a tanári könyvtár évi 300 frtot, folyóiratokra 150 frtot kapott. Mivel ezen költséget nem minden évben utalványozták ki, a tanári könyvtárban még a legszükségesebbek is hiányoznak. — Szakszerű fölosztása a következő: Van 13 szakasz. α) Magy. ny. és irod.: 102 m., 197 db., 74 füz. — β) Ném. ny. és irod.: 56 m., 174 db., 3 füz. — γ) Classica philologia: 65 m., 112 db., 9 füz. — δ) Francia, angol és olasz nyelv: 16 m., 16 db. — ϵ) Vallás. Böles. Paed.: 62 m., 42 db., 18 füz. — η) Magy. tört.: 88 m., 180 db., 36 füz. — θ) Világtört.: 49 m., 115 db., 1 füz. — ζ) Földrajz. Utleírások: 34 m., 43 db., 5 füz. — ι) Term. rajz: 56 m., 69 db., 8 füz. — κ) Termtan. Vegytan: 53 m., 60 db., 11 füz. — λ) Menny. Mért. Épít.: 50 m., 52 db., 19 füz. — μ) Archeol. Numism.: 7 m., 4 db., 3 füz. — ν) Encycl. Vegyes: 46 m., 45 db., 46 füz. — $\omicron$) Értesítők. Összesen: 684 m., 1108 db., 234 füz. — Állománya: Ön. szakm.: 750 m., 1332 db. — Tud. folyóirat: 179 m., 179 db. — Vegyes: 1147 m., 1147 db. — Összesen: 2076 m., 2658 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Rendezte 1893-ban dr. Morvay Győző. Állománya: 1289 m., 1671 db. Értéke 2324 frt. (Min. jel. szerint Tankönyv: 40., Olv. 718. — Összesen: 758 db.) — (A nagykikindai gimnázium értesítője az 1894/5-iki tanévről. Közli dr. Kresméry Károly igazgató. — Min. jel.)

107. Nagykőrösi ev. rev. főgimnázium. (Alapították 1632-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1637-ben a Rákóczy György által adott Gradualeért kiadott költségek említettnek. 1712-ből a könyvtár betűsoros jegyzékét ismerjük, mely 130 kötetet említ. 1751. óta az egyház bizonyos összeggel járult hozzá évenként. 1806-ban gróf Teleki László több művet adott a könyvtárnak. 1842-ben kezelési szabályok készültek. 1856/7-ben Szabó Károly és Szilágyi Sándor rendezték. Dotációja: *a)* évi 210 frt. *b)* A beiratási díjból 100—150 frt. *c)* Sigray-alapból 100 frt kamat. *d)* A könyvtári alapból (Péczeli Szabó Györgyné és Egressy Sámuel alapítványa) évi 13 frt 87 kr. Állománya: Szakm.: 12719 m., 18429 db. — *b) Tanári kézikönyvtár.* Állománya: 218 m. — *c) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 795 db. — (A nagykőrösi ev. ref. főgimnázium története. Írták: Ádám Gerzson igazgató és dr. Joó Imre tanár. — Min. jel.)

108. Nagyszalontai közs. algimnázium. (Alapították 1711 előtt.) *a) Tanári könyvtár.* 1874-, és 1880/1- és 1885-ben az ev. ref. egyházközség és a várossal kötött szerződésekből kikötöttet, hogy a város a könyvtárról is tartozik gondos-

kodni. Nevezetesebb adományozók: Rajla Péter (1867.), Balog Imre (1869.). 11 szakból áll: α) Hittan: 110 db. — β) Philos. Paed.: 158 db. — γ) Magy. ny. irod.: 290 db. — δ) Class. phil.: 345 db. — ϵ) Ném. és francia ny.: 218 db. η) Tört.: 209 db. — θ) Jog- és államtud.: 319 db. — ζ) Földr. 239 db. — ι) Menny. Term. tud.: 193 db. — κ) Tankönyv: 222 db. — λ) Kézi könyvtár: 260 db. — μ) Folyóirat: 1013 db. — ν) Értesítő: 1760 db. (1867-től kezdve.) Összesen: 4333 db. — (Min. jel. szerint: Ön. szakm.: 1719 m., 2278 db. — Tud. folyóirat: 223 m., 622 db. — Vegyes: 1752 m., 1763 db. — Összesen: 3594 m., 4663 db.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 276 db. — Olv.: 577 db. — Összesen: 853 db. — (Ért. szerint: 243 db.) — (A nagyszalontai közs. algimnázium 1895/6-iki értesítője. Ebben: Gere Ferencz és Katona Mihály, A nagyszalontai gimnázium története 200 éves múltjából. — Min. jel.)

109. Nagyszebeni állami főgimnázium. (Alapították 1669-ben. Állomositották 1854-ben) *a) Tanári könyvtár.* Az 1821-iki évben készült Eschenbacher-féle leltár szerint a könyvtár állománya: 113 m., 310 db. Ezek fele (61 m.) római és német klasszikusokból állott, másik fele: Historia, Geographia, Artes Liberales, Lexica, Libri mixti. Köztük volt 3 magyar mű. Az 1839-iki évi Horváth-féle leltár 270 szám, 666 db-ról szól. Köztük 65 magyar mű található. 1854/5-ben az új leltározás szerint volt: 1529 db. Ez időben évi 150 frtot fordítottak gyarapítására. Mivel a könyvtárnak helyisége nem volt, 1865/6-ban a gimnáziummal szomszédos házban két szobát béreltek a tanári és az ifjúsági könyvtár számára. 1867-ben 3803 db-ból állott. Jelenleg 8554 db-ból áll, 10,108 frt 69 kr értékben. és évenként 500 frtot fordítanak gyarapítására. — Állománya: Szakm.: 4409 m., 8516 db. — Folyóirat: 57 m., 1222 db. — Vegyes: 14000 m., 14346 db. — Összesen 18446 m., 24084 db. — (A nagyszebeni állami főgimnázium története. Irta dr. Boros Gábor. — Min. jel.)

110. Nagyszebeni ág. ev. főgimnázium. (Alapították 1553-ban.) *a) Tanár könyvtár.* Állománya: Szakm.: 5305 m., 10004 db. — Folyóirat: 22 m., 48 db. — Összesen: 5327 m., 10052 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 200 db. — Olv.: 1520 db. — Összesen: 1720 db. — (Min. jel.)

111. Nagyszebeni ág. ev. főreáliskola. (Alapították 1842-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 282 m., 384 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 210 db. — Olv.: 690 db. — Összesen: 900 db. — (Min. jel.)

112. Nagyszombati kath. érseki főgimnázium. (Alapították 1549-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 6550 m., 16210 db. — Tud. folyóirat: 27 m., 320 db. — Vegyes: 4445 db. — Összesen: 6577 m., 20975 db. — Értéke 25640 frt. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 65 db. — Olv.: 593 db. — Összesen: 658 db. — (Ért. szerint: 401 m.) — Értéke: 700 frt. — (A nagyszombati kath. érseki főgimnázium értesítője az 1894/5-iki tanév végén. Szerk. Schlick István igazgató. Ebben: Horváth Zoltán, A nagyszombati kath. érseki főgimnázium története. — Min. jel.)

113. Nagyváradi prémontrei kath. főgimnázium. (Alapították 1699-ben.) *a) Tanári könyvtár.* A volt jezsuita könyvtár 5—6000 műve a gimnázium tulajdo-

nába jutott 1851-ben ennek egyik felét a kir. jogakadémia, a másikat a főgimnázium kapta. 16 szakból áll: *α*) Vallás: 232 m., 328 db. — *β*) Magy. ny.: 207 m., 285 db. — *γ*) Ném. ny. 66 m., 111 db. — *δ*) Latin ny.: 230 m., 378 db. — *ε*) Görög ny.: 113 m., 189 db. — *η*) Tört.: 251 m., 390 db. — *θ*) Földr.: 48 m., 95 db. — *ζ*) Term. rajz: 83 m., 115 db. — *ι*) Term. tud.: 106 m., 146 db. — *κ*) Chémia: 22 m., 33 db. — *λ*) Menny.: 64 m., 119 db. — *μ*) Bölcs. Paed.: 116 m., 162 db. — *ν*) Vegyes: 218 m., 282 db. — *ο*) Bécsi cs. k. tud. Akad.: 649 db. — *π*) Folyóirat: 60 m., 381 db. — *ρ*) Régi hirl.: 12 m., 41 db. — Összesen: 1827 m., 4117 db. — (Min. jel. szerint: Ön. szakm.: 1537 m., 3046 db. — Tud. folyóirat: 73 m., 1071 db. — Vegyes: 1218 m., 1282 db. — Összesen: 2828 m., 5399 db. — *b*) *Ifjusági könyvtár*. Állománya: Tank.: 729 db. — Olv.: 2565 db. — Összesen: 3294 db. — (Ért. szerint: 2565 db.) — Értéke: 4477 frt. — (A jászóvári prémontrei kanonokrend nagyváradai főgimnáziumának értesítője az 1893—96-iki iskolai évekről. Szerk.: Kotunovics Sándor igazgató. Ebben: Cséplő Péter, A nagyváradai r. k. főgimnázium története. — Min. jel.)

114. Nagyváradai állami főreáliskola. (Alapították 1873-ban.) *a*) *Tanári könyvtár*. Állománya: Ön. szakm.: 2068 m., 3084 db. — Tud. folyóirat.: 92 m., 945 db. — Vegyes: 860 m., 1295 db. — Összesen: 3020 m., 5324 db. — (Ért. szerint: 5219 db.) — Értéke: 4195 frt 68 kr. — *b*) *Ifjusági könyvtár*. Állománya: Olv.: 1662 db. — (Ért. szerint: 1575 db.) — Értéke: 2088 frt 56 kr. — (A nagyváradai m. kir. állami főreáliskola értesítője az 1895/6-iki tanévről. Közli Krüger Viktor h. igazgató. Ebben: Bach Nándor, A nagyváradai állami főreáliskola története. (1873—1895.) — Min. jel.)

115. Naszódi alapítványi főgimnázium. (Alapították 1863-ban.) *a*) *Tanári könyvtár*. Dr. Szilasi Gergely adományozott 575 művet 619 kötetben. Állománya: Ön. szakm.: 1702 m., 2860 db. — Tud. folyóirat: 87 m., 294 db. — Vegyes: 565 m., 1000 db. — Összesen: 2354 m., 4154 db. — *b*) *Ifjusági könyvtár*. Állománya: Tank.: 82 db. — Olv.: 879 db. — Összesen 961 db. — (Rapor-talul XXXII. lea despre gymnasium superior fundational din Naseud. — Min. jel.)

116. Nyiregyházi ág. ev. főgimnázium. (Alapították 1806-ban.) *a*) *Tanári könyvtár*. Az 1843-ig fönállott »professzori iskolának« nem volt könyvtára. Ekor alapították. 1851-ben nagyobb beszerzést eszközöltek. 1861-ben a nyiregyházi ág. h. ev. egyház 10,000 frtos alapítványt tevén, a többek közt kívánja: »a czél-szerű iskolai könyvtárróli gondoskodást és ennek évenkénti gyarapítását« is. — Az 1886-ban kötött szerződés és költségelőirányzat szerint termekre és könyvekre 800 frtot költenek. Állománya: Szakm.: 2518 m., 2127 db. — Folyóirat: 75 m., 314 db. — Vegyes: 2796 m., és db. — Összesen: 5389 m., 5237 db. — (Ért. szerint: 2158 köt., 799 füz.) — Értéke: 4509 frt. — *b*) *Ifjusági könyvtár*. Állománya: Tank.: 482 db. — Olv.: 1285 db. — Összesen: 1767 db. — (Ért. szerint: 703 db.) — Értéke: 1933 frt. — (A nyiregyházi ág. evang. főgimnázium XXXI. értesítője az 1894/5-ik iskolai évről. Szerk.: Martinyi József. — Min. jel.)

117. Nyitrai kath. főgimnázium. (Alapították 1698-ban.) *a*) *Tanári könyv-tár*. 1788-ban A tanulm. alap 100 frtot adott könyvek és tanszerek vásárlására.

Állománya: Ön. szakm.: 3612 m., 4103 db. — Tud. folyóirat: 114 m., 343 db. — Vegyes: 368 m., 181 db. — Összesen: 4094 m., 4627 db. — (Ért. szerint: 4710 db.) — Értéke: 7819 frt. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Két részre van osztva. Állománya: 2772 db. — (Ért. szerint: 1808 db.) — Értéke: 3895 frt. — (A nyitrai r. k. főgimnázium 1894/5. és 95/6. iskolaévi értesítője. Szerk. Horvát Sándor igazg. Ebben: Horváth S., Okmánytár a piaristák sz. László királyról czimzett nyitrai kollégiumának történetéhez. — Min. jel.)

118. Pancsovai állami főgimnázium. (Alapították 1851-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1854-ben még csak a tanárok használatát képező segédkönyvekből állott. — Az 1860/1-iki könyvtárrendezés 264 m., 311 dbról szól. Állománya: Szakm.: 2787 m., 4414 db., 1863 füz. — Folyóirat: 54 m., 591 db. — Vegyes: 891 m. — Iskolai értesítő: 2634 db. — Összesen: 3732 m., 7639 db., 1863 füz. — (Min. jel. szerint: 3732 m., 9502 db.) — Értéke: 12628 frt 52 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: 1358 m., 1581 db. olvasmány. — Értéke: 1961 frt 51 kr. — (A pancsovai magyar királyi állami főgimnázium értesítője az 1894/5-iki tanévről. Közzéteszi Tordai György igazgató. Ebben: A pancsovai állami főgimnázium története. — Min. jel.)

119. Pápai szent-benedek-rendi algimnázium. (Alapították 1647 előtt.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 2591 m., 8336 db. — Tud. folyóirat: 38 m., 198 db. — Vegyes: 2571 m. és db. — Összesen: 5200 m., 11105 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank: 614 db. — Olv.: 669 db. — Összesen: 1283 db. — (A pannonhalmi szent Benedek-rendiek vezetése alatt álló pápai kath. gimnázium értesítője az 1895/6-iki iskolai évről. Szerk: Pető Menyhért, igazgató. Ebben: Bakonyvári Hdefonz, A pápai kath. gimnázium története a pálosok idejében. — Min. jel.)

120. Pápai ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1531-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1577-ben nyomdája van. 1661-ben »egy közönséges könyvesház«-ról tesznek említést. Állománya: Szakm.: 19644 m., 16986 db. — Folyóirat: 97 m., 1004 db. — Vegyes: 1426 m., 2127 db. — Összesen: 12167 m., 20117 db. — (Min. jel. szerint: Szakm.: 9670 m., 15990 db. — Folyóirat: 94 m., 1069 db. — Vegyes: 1482 m., 2166 db. — Összesen: 11246 m., 19225 db.) — Évenként 500 frtot költenek reá. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 157 m., 2310 db. — Összesen: 2467 db. — (A dunántuli ev. ref. egyházkerület pápai főiskolájának története, 1531—1895-ig. Szerk. Kiss Ernő főgimn. igazgató. — Értesítő 1894/5-iki évről. — Szabó Károly, Huszár Gál életéről és nyomdájáról: Századok, 1868. évf. 146. és 421. l. — Eötvös Lajos, A pápai nyomda története: U. ott, 1869. évf. 310. és 737. l. — Min. jel.)

121. Pécsi zircz-ciszterci-rendi főgimnázium. (Alapították 1644-ben.) Volt régi könyvtára, de elpusztult. *a) Házi könyvtár.* Alapították 1850-ben. — *b) Tanári könyvtár.* 1872 év óta 300 frt évi kiadása van. 13 szakból áll. Állománya: Ön. szakm.: 2401 m., 3708 db. — Tud. folyóirat: 20 m., 671 db. — Vegyes: 2850 m., és db. — Összesen: 5271 m., 7229 db. — (Ért. szerint: 1588 m., 2895 köt., 126 füz.) — *c) Ifjúsági könyvtár.* Alapították 1855-ben. Állománya: Tank.: 1209 db. — Olv.: 1617 db. — Összesen: 2826 db. —

(Értesítő szerint: 1349 m.) — *d) Segélyző egyesület könyvtára.* Alapították 1850-ben. — Állománya: 717 db. tankv. — 60 atlasz. — 373 szótár. — Összesen: 1150 db. — (A zircz-cziszercezi-rend pécsi r. k. főgimnáziumának értesítője az 1894/5-iki évről. — Min. jel.)

122. Pécsi állami főreáliskola. (Alapították 1857-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 1749 m., 3007 db. — Tud. folyóirat: 43 m., 468 db. — Vegyes: 179 m., 336 db. — Összesen: 1971 m., 3811 db. — (Ért. szerint: 1907 m., 2738 db., 959 füz.) — Értéke: 11585 frt 65 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 938 db. — Olv.: 3054 db. — Összesen: 3992 db. (Ért. szerint: 1296 db.) — Értéke: 2071 frt 07 kr. — (Requinyi Géza, A pécsi állami főreáliskola története 1857—1894. — Min. jel.)

123. Podolini kegyes tanítórend algimnáziuma. (Alapították 1642-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 1134 m., 4047 db. — Tud. folyóirat: 1323 db. — Vegyes: 650 m. — Összesen: 1804 m., 5370 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 1088 db. — (Min. jel.)

124. Pozsonyi kir. kath. főgimnázium. (Alapították 1627-ben.) *a) A jezsuiták könyvtára.* 1625-ben Malli Gáspár, a kollegium első főnöke II. Ferdinánd királyt kéri, hogy adományozza a jezsuitáknak az elszéledt veszprémvölgyi apácák jószágait, mivel azokban egy könyvtár is van, melyet több izben is ajánlottak megvételre. 1629 október 22-ikéé Függenstuh Ferencz jótevő pro instauratione bibliothecae 600 frtot ígért, de csak 200 frtot kaptak. 1631-ben kapnak 500 frtot, 1632-ben 1000 frtot. 1639-ben Kecskés János 372 müből álló könyvtárát adományozta a jezsuitáknak. Ekkor a könyvtár 17 szakból állott: (Doctrina sacra: 43, Concilia: 7, Patres graeci et latini: 194, Interpretes scripturae sacrae 115, Theologi scholastici: 24, Controversiae 86, Concionatores et catechistae: 166, Canonistae: 77, Spirituales: 113, Historici sacri et profani: 222, Philosophi et mathematici 139, Oratores: 46, Poetae: 149, Medici: 251, Pharmatici: 42, Graeci: 43, Hebreici: 16. Összesen 1733 m.) Pázmány Péter könyvtárát a kollegiumnak hagyományozta, de azt nem kapták meg. 1641-ben 2191 m. volt a könyvtárban. 1683-ban új rendezés vált szükségessé. 1739-ben Csécsi Ferencz páter 300 frtot adományozott, 1762—64-ben Pock Mátyás rector »pro pagellis polemico catecheticis« 2000 frt alapítványt tett. 1772-ben a lefoglalt utheránus iskolának 7500 kötetből álló könyvtára idekerült; az eretnek könyveket elégették, a megkimélteket Budára küldték. Ekkor Faludy Ferencz volt a könyvtár öre. — *b) A régi könyvtár.* A jezsuiták idejéből való: 2025 m., 2933 db. — A Nagyszombatból áthelyezett akadémia könyvtárának állománya: 5424 m., 6077 db. volt. — *Aa)* A jezsuita könyvtár az ezenemű könyvtárak országos sorsában részesült. Hosszabb ideig maradt Pozsonyban. 1777-ben öre Pray György, távoztával Herschnig Dániel volt. Utóbbi fejezte be a Pray György által kezdett katalógust. 1778-ban új polcz-fölszerelést nyer a könyvtár, mely még ma is megvan. Ugyanakkor a helytartótanács sürgette a rendezést és azért bizonyos jutalomdíjat is hajlandó volt fizetni. A katalógus azonban, daczára a pénz utalványozásának, 1779-ben még nem volt kész. 1783-ban Kovachich átkutatta a könyvtárt és főleg az »eretnek« könyveket és más legtekintélyesebb és legbecesebb könyveket Budára szállíttatta. — *Ab)* A Nagyszombatból Pozsonyba

szállított könyvtár 5232 kötetből állott, azonban nem a teljes állomány került Pozsonyba. A pozsonyi, komáromi, szakolczai, németujvári, basini kolostorok könyvtárai lassankint idekerültek. 1781-ben a Csécsi-alapból vásároltak. 1850-ben az intézet a klarisszák kolostorából átköltözött. Ekkor a könyvtár két részre osztatott. A gimnáziumnak 5424 m., 6077 db. theologiai és egyháztörténeti könyv maradt. 1874-ben rendezték, de nem elég alaposan. — *c) Tanári könyvtár.* 1850-ben alapítják. Már korábban is szereztek műveket a Csécsi-alapból, de nem igen érezték nagyobb hiányát, mivel a régi könyvtárt használták. A tanári testület jobbára német és szláv könyveket hozatott. A kormány a könyvtárt nem igen támogatta. Az 1862-ki iskolai jelentés szerint tanári könyvtár nincsen. Ekkor az intézet a M. Tud. Akadémiától kért és kapott magyar könyveket. A helytartóság 300 frtot utalványozott gyarapítására. Helyisége ma sincsen, a tanári tanácskozában van elhelyezve. Állománya 4860 db. — (Min. jel. Ön. szakm.: 10624 m., 12870 db. — Tud. folyóirat.: 56 m., 771 db. — Vegyes: 128 m., 299 db. — Összesen: 10778 m., 13940 db.) — Van: 579 tört., 409 latin, 306 magy. m. — Értéke: 18.784 frt 25 kr. — *d) Ifjúsági könyvtár.* 1852/3-ban önkéntes adományokból alakult. — Ekkor volt 26 m., 109 db. 102 frt 43 kr. értékben. — Állománya: 5795 m. — (Min. jel. szerint: 5683.) — Értéke: 8428 frt. — *e) Önképzőköri könyvtár.* Alapította dr. Schönitzky Bertalan tanár 1888/9. évben. 1890 óta Gaal Mózes a könyvtár-őr. Állománya: 308 db. — (A pozsonyi kir. kath. főgimnázium története. Hazánk ezeréves fennállásának emlékére írta Schönitzky Bertalan. Pozsony. — Min. jel.)

125. Pozsonyi ág. ev. főgimnázium. (Alapították 1606-ban.) *a) Schimkő-könyvtár.* Állománya: 7364 m., 12584 db. — *b) Nagy könyvtár.* Állománya: 4671 m., 6125 köt., 623 füz. — *c) A nem theologiai könyvtár.* Állománya: 12962 m., 21033 köt. — *d) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: 646 m., 810 db. — (Min. jel. Tank.: 720 db. — Olv.: 6410 db. Összesen: 7130 db.) — *e) Tanári kézi könyvtár.* Rendezés alatt áll. (Min. jel. szerint: Szakm.: 24957 m., 40282 db. — Folyóirat: 21 m., és db. — Vegyes: 2135 db. — Összesen: 24978 m., 42438 db.) — *f) Tanuló ifj. könyvtára. aa) Ifj. önképzőkör:* 2896 köt. — *bb) Német könyvtár:* 823 k. — *cc) Tót könyvtár:* 1525 k. — *dd) Szerb könyvtár:* 592 k. — A hat könyvtárban összesen van: 46388 k., 936 füzet. Van több eredeti és lemásolt kézírata. — (A pozsonyi ág. hitv. evang. lyceum értesítője. 1895/6. Szark. Zorkóczy Samu igazgató. — Min. jel.)

126. Pozsonyi állami főreáliskola. (Alapították 1850-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Szakfelosztás: *α)* Encycl.: 99 m., 730 db. — *β)* Időszaki iratok 75 m., 422 db. — *γ)* Theol.: 136 m., 177 db. — *δ)* Bölcs. Aesth. Paed.: 232 m., 2605 db. — *ε)* Nyelvtudomány. Szépirod.: 821 m., 1634 db. — *η)* Földr. Tört.: 508 m., 1042 db. — *θ)* Physika. Chemia: 317 m., 564 db. — Term. rajz: 190 m., 625 db. — *ζ)* Math. Geom.: 413 m., 586 db. — *ι)* Nemzetgazdaságtan: 86 m., 143 db. — *κ)* Jogtud.: 99 m., 227 db. — *λ)* Művészet: 79 m., 191 db. — *μ)* Orvostud.: 56 m., 64 db. — Összesen: 3111 m., 9110 db. — (Min. jel. szerint. — Ön. szakm.: 3111 m., 9110 db.) — Tud. folyóirat: 60 m., 450 db. — Vegyes: 2300 db. — Összesen: 3170 m., 11860 db. —

Értéke: 5872 frt 22 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: 613 m., 1747 db. — (Min. jel. szerint: Olv.: 1625 db.) Értéke: 854 frt 25 kr. — (A pozsonyi m. kir. állami főreáliskola harminczhatodik értesítője az 1894/5-iki iskolai évről, fennállásának 44-dik évében. Közli Antolik Károly, igazgató. Ebben: A pozsonyi főreáliskola története. (1850—1893.) Dr. Bozóky Endrétől. — Min. jel.)

127. Pozsony-szentgyörgyi kegyes tanítórend algimnáziuma. (Alapították 1685-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 810 m., 1060 db. — Tud. folyóirat: 11 m., — Vegyes: 1600 db. — Összesen: 821 m., 2660 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 460 db. — (A kegyes tanítórendiek vezetése alatt álló pozsony-szt.-györgyi kath. gimnázium értesítője. 1895/6. Füredi János igazgatótól. — Min. jel.)

128. Privigyeyi kegyes tanítórend algimnáziuma. (Alapították 1666-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Ön. szakm.: 942 m., 1458 db. — Tud. folyóirat: 64 m., 83 db. — Vegyes: 375 m., 991 db. — Összesen: 1381 m., 2532 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 19 db. — Olv.: 5058 db. — Összesen: 5077 db. — (Tanintézetünk történelmének vázlata 1666-tól napjainkig. 1880/1. — Min. jel.)

129. Rákospalotai Wagner-Szabó-féle magángimnázium és reáliskola. Adatait sem a miniszteri jelentés, sem az értesítő nem közli.

130. Rimaszombati egyesült protestáns főgimnázium. (Alapították 1853-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 3592 m., 4752 db. — Folyóirat: 90 m., 2227 db. — Vegyes: 105 m., 1765 db. — Összesen: 3787 m., 8744 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 154 db. — Olv.: 836 db. — Összesen: 980 db. — *c) Tankönyvek kölcsönkönyvtára.* Alapították 1894-ben. Minden tanuló 10—20 krt fizet. Állománya 128 db. — (A rimaszombati egyesült protestáns főgimnázium XLIII. értesítője az 1895/6-iki évben. Fábry János igazgatótól. — Min. jel.)

131. Rózsahelyi kegyes tanítórend főgimnáziuma. (Alapították a XVIII. században.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 576 m., 1317 db. — Tud. folyóirat: 37 m., 843 db. — Vegyes: 91 m., 2406 db. — Összesen: 704 m., 4566 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 999 db. — Olv.: 683 db. — Összesen: 1682 db. — (Min. jel.)

132. Rozsnyói kath. főgimnázium. (Alapították 1656-ban.) *a) Társházi könyvtár.* Alapították 1778-ban az orsz. tanulmányi bizottság felajánlása folytán. Vannak ritka és becses könyvei. Állománya: 3900 köt. — *b) Tanári könyvtár.* Alapították a rendtagok saját erejükből. Nevezetes Hollók Imre, rozsnyói székesegyházi nagyprépost gazdag történeti könyvtárának adományozása. Állománya: Ön. szakm.: 3242 m., 4167 db. — Tud. folyóirat: 180 m., 725 db. — Vegyes: 210 m., 285 db. — Összesen: 3632 m., 5177 db. — (Értesítő szerint: 6200 db.) — *c) Szabó István-féle könyvtár.* Szabó István, a Homerosz fordítója, 1891-ik évben végrendeletileg 817 kötetet adományozott. — *d) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 192 db. — Olv.: 1340 db. — Összesen: 1532 db. — (A rozsnyói kath. főgimnázium értesítője az 1894/5-iki tanévről. Dr. Tóth Lőrincz igazgatótól. Ebben: A rozsnyói kath. főgimnázium története. — Min. jel.)

133. Rozsnyói ág. ev. főgimnázium. (Alapították 1525-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1794-ben Cházár András 2400 kötetet adományoz. — 1835-ben az »olvasótársaság« könyvtárt is kezelt, mely az egyház sajátja volt. Minden más könyvtártól elkülönítve kezelték, évi számadást készítenek, a gimn. ifj. ingyen használhatta. 7 szakból áll: *α)* Tört. Földr. Stat.: 425 köt. — *β)* Irodőtört. nyelv.: 345 köt. — *γ)* Class. phil.: 122 köt. — *δ)* Term. tud.: 206 köt. — *ε)* Philos. Paed.: 114 köt. — *η)* Folyóirat: 171 köt. — *θ)* Értesítő: 203 köt. — Összesen: 1586 köt. — Szakm.: 646 m., 1084 db. — Folyóirat 73 m., 434 db. — Vegyes: 1587 m., 189 db. — Összesen: 2306 m., 1707 db. — Értéke: 3398 frt. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 103 db. — Olv.: 941 db. — Összesen: 1044 db. — (Értesítő szerint: 1075 köt.) — Értéke: 500 frt. — (Értesítő a rozsnyói államilag segélyezett ág. hitv. ev. kerületi főgimnáziumról az 1895/6-iki tanévben. Oravecz Mihály igazgatótól. Ebben: A rozsnyói ág. h. ev. főgimnázium története. — Min. jel.)

134. Sárospataki ev. ref. főgimnázium. (Alapították a XVI. században.) *a) Főiskolai könyvtár.* A XVI. században rendezett és a közhasználatnak is szolgáló könyvtára volt. 1550 óta folyton gyarapodott; a Perényiek, Dobó István, Rákóczyak is hozzájárultak gyarapításához. 1623-ból van első nyoma a rendezésnek. A könyvtárost szótöbbséggel választják. 1652-ben I. Rákóczy György fia III. Zsigmond könyvtárát az iskolának hagyta. 1659-ben az ország első könyvtárának ismerték. 1671-ben a tanárok elűzetésekor Mátyás király könyvtárának sorsára jutott. Kis részét a tanárok vitték el Debreczenbe, melyekből 1703–4-ben néhányat visszahoztak. A XVIII. században több mint 200 adományozót említenek. Tökéje nincsen, a közönség tartja fönn: *a)* 1775 óta az iskolai büntetés pénzeiből; *b)* aláírási díjakból; *c)* beiratási díjakból; *d)* 1788 óta a nagy és kis hallgatók díjából; *e)* a perselypénzből öregbitették. Rendesen esküdt deákok (primárii) kezelték 1–3 évig az igazgató-tanár felügyelete alatt. 1783 óta a tanárok kezelik. A XIX. sz. első tizedében 10,000 könyve volt, ma 52000. 1809-ben idegen és házai írók szerint csoportosították. 1855-ben újból rendezték. 1863-ban Erdélyi János könyvtárnok memorandumot irt a rendezésről. 1864-ben két frt rapidíjjal hozzáfogott a rendezéshez, 16 szakra osztva fel az egész anyagot. 1868-ban Erdélyi halála után Szinyei Gerzson lett a könyvtárnok. Nevezetesebb adományozók: Teleki József gr., Fáy András, Teleky Sámuel, Teleki László. Megvették Beregszászi N. Pál, Kazinczy Ferencz, Porkólab Imre, Emödy István, Csengeri József, Szeremley Gábor könyvtárát. Évenként 1000 frtot költenek rá. Van külön, Linczbauer kassai festő által dekorált terme. Állománya: Szakm.: 42770 m., 52210 db. — Folyóirat: 185 m., 899 db. — Vegyes: 945 m., 6545 db. — Összesen: 438000 m., 59654 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 63 db. — Olv.: 630 db. — Összesen: 660 db. — (A sárospataki ev. ref. főiskola (akadémia, gimnázium) értesítője az 1894/5-iki iskolai évről. Dr. Finkey József akadémiai, Szinyei Endre gimn. igazgatótól. XXXIX. évf. — Min. jel.)

135. Sátoraljujhelyi kegyes tanítórend főgimnáziuma. (Alapították 1727-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 1697 m., 2387 db. — Tud. folyóirat: 33 m., 351 db. — Vegyes: 209 m., 281 db. — Összesen:

1759 m., 2819 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 1360 db. — Két helyiség. (A kegyes tanítórendiek vezetése alatt álló s.-a.-ujhelyi róm. kath. főgimnázium értesítője az 1893/4-iki tanévről. Dr. Ormándy Miklós igazgatótól. Ebben: A s.-a.-ujhelyi r. k. főgimnázium története. — Min. jel.)

136. Segesvári ág. ev. főgimnázium. (Alapították a XVI. század elején.)
a) Tanári könyvtár. 1651. körül már említik az iskolai hivatalnokok közt a könyvtárost. — Állománya: Szakm.: 6812 m., 9531 db. — Folyóirat: 151 m., 377 db. — Vegyes: 2031 m., 1766 db. — Összesen: 8994 m., 11674 db. —
b) Ifjúsági könyvtár. Állománya: Tank.: 21 db. — Olv.: 602 db. — Összesen: 623 db. — (Geschichte des Schässburger Gymnasiums von Dr. Richard Schuller. — Min. jel.)

137. Selmezbányai kir. kath. VI. oszt. gimnázium. (Alapították 1536 előtt.) A gimnázium levéltárában található: Sub 24. Catalog der gymnasial Bibliothek des kath. Gymnasiums zu Schemnitz és Nro 13. Catalogus librorum abolitae S. J. secundum praescriptas 7 rubricas conficiatur., 6 nov. 1777. *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 2784 m., 3763 db. — Tud. folyóirat: 57 m., 443 db. — Vegyes: 65 m., 6367 db. — Összesen: 2903 m., 10573 db. — (Ért. szerint: 9729 db.) — Értéke: 8265 frt 83 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 210 db., Olv.: 1374 db. — Összesen 1584 db. — (Ért. szerint: 1491 db.) — Értéke: 1666 frt. — (A selmezbányai kir. kath. nagygimnázium értesítője az 1895/6-iki tanévről. Közli Panek Ödön igazgató. Ebben: Szártoricz Ferencz: A selmezbányai kir. kath. gimnázium története. — Min. jel.)

138. Selmezbányai ág. ev. főgimnázium. (Alapították 1528-ban.) *a) Tanári könyvtár.* 1587-ben Weigel János tanár könyvtárát adományozza az iskolának. 1832-ben a »nemes magyar társaság« megszerzi a magyar olvasótársaságnak 1000 kötetből álló könyvtárát. 1893/94-ben rendeztetett. — Állománya: Szakm.: 3448 m., 5919 db. — Folyóirat. 16 m., 119 db. — Vegyes: 315 m., 360 db. — Összesen: 3779 m., 6398 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* 1843/4-ben Breznyik János igazgató alapítja. — Állománya: Tank.: 649 db. — Olv.: 5800 db. — Összesen: 6449 db. — (A selmezbányai ág. hitv. ev. kerületi lyceum története. Breznyik Jánosnak története alapján kivonatolva összeállították és 1889—1896. évig kiegészítették Hlavatsek András és Király Ernő tanárok. — Min. jel.)

139. Sepsiszentgyörgyi ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1859-ben.)
a) Tanári könyvtár. Állománya: szakm.: 5924 m., 9459 db. — Folyóirat. 83 m., 1053 db. — Vegyes: 957 m., 3087 db. — Összesen: 6964 m., 13599 db. —
b) Ifjúsági könyvtár. Állománya: Tank.: 50 db. — Olv.: 797 db. — Összesen: 847 db. — (Min. jel.)

140. Soproni Szent-Benedekrend főgimnáziuma. (Alapították 1636-ban.)
a) Jezsuita könyvtár. 1776-ig Sopronmegye őrizte a jezsuitáktól maradt könyvtárt. Ekkor a gimnáziali igazgató vette át. 1779-ben katalógus készült róla. 1802-ben a részben (v. egészben?) maradt könyvtár a rendre szállt át. Idővel a rendi székházba helyezték át és ma »székházi könyvtár«-nak nevezik. — *b) Tanári könyvtár.* 1888-ban Paur Iván könyvtárával

gyarapodott, de ez később Pannonhalmára került. — 13 szakból áll. Ön. szakm.: 2170 m., 4389 db. — Tud. folyóirat. 184 m., 650 db. — Vegyes: 1480 m., 2180 db. — Összesen: 3834 m., 7219 db. — (Ért. szerint: 6000 db.) — *c) Ifjúsági könyvtár.* 1829-ben Szigethy György alapította. — 1850-ben 346 kötetből állott. — Állománya: Tank.: 100 db., 2567 db. — Összesen: 2667 db. (Ért. szerint: 2223 m., 2897 k.) — (A pannonhalmi Szent Benedekrend soproni kath. főgimnáziumának éreletesítője az 1895/6. iskolai évről. Szerk. Horváth Kristóf, igazgató. Ebben: A soproni kath. gimnázium története. — Min. jel.)

141. Soproni ág. ev. főgimnázium. (Alapították 1557.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 4836 m., 15931 db. — Folyóirat. 186 m., 1223 db. — Vegyes: 2728 m., 5048 db. — Összesen: 7750 m., 22200 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 263 db. — Olv.: 10208 db. — Összesen: 10471 db. — (Min. jel.)

142. Soproni Lähne-féle VI. oszt. gimnázium. (Alapították 1853-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 957 m., 1777 db. — Folyóirat, 11 m., 268 db. — Összesen: 968 m., 2045 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 184 db. — Olv.: 831 db. — Összesen: 1015 db. — (Min. jel.)

143. Soproni állami főreáliskola. (Alapították 1836-ban.) 1868-ban a kath. és evang. alreáliskolák által átadott könyvtárak 19 illetőleg 150 db. könyvet tartalmaztak. Az 1876. évi államosításkor 1378 db. könyve volt. 18 szakból áll. *a) Szótár:* 53 m., 229 db. — *β) aa) Ném. ny. irod.* 167 m., 259 db. — *bb) Ném. remekiró:* 29 m., 103 db. — *γ) Magy. ny. irod.:* 334 m., 517 db. — *δ) Földrajz:* 83 m., 124 db. — *ε) Tört.:* 223 m., 491 db. — *η) Menny.:* 126 m., 164 db. — *θ) Term. rajz:* 128 m., 181 db. — *ζ) Vegytan:* 111 m., 147 db. — *ι) Természettan:* 112 m., 138 db. — *κ) Folyóirat. aa) paed. és általános* 30 m., 221 db. *bb.) nyelv és irod.:* 17 m., 211 db. *cc) menny. term. tud.-* 39 m., 475 db. — *λ) Paed.:* 41 m., 47 db. — *μ) Vallásban:* 10 m., 12 db. — *ν) Class. phil.:* 50 m., 90 db. — *ο) Vegyes:* 90 m., 181 db. — *π) Technikai tud. aa) Mérnöki és épít:* 19 m., 27 db. — *bb) Gépészet:* 12 m., 22 db. — *ρ) Ábrázoló és rajz. geom.:* 52 m., 80 db. — *σ) Bölcs.:* 102 m., 128 db. — *τ) Francia ny.:* 185 m., 266 db. — Összesen: 2023 m., 4258 db. — (Min. jel. szerint: Ön. szakm.: 1837 m., 3025 db. — Tud. folyóirat. 96 m., 1052 db. — Vegyes: 90 m., 181 db.) — Értéke: 12809 frt 04 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Alapítja Sopron városa 1868/9-ben 89 kötetel Állománya: 3282 db. (Min. jel. szerint: Tank.: 45 db., Olv.: 3128 db. — Értéke: 4230 frt 41 kr. — Összesen: 3173 db.) — *c) Ferzsényi kör könyvtára.* Alapította 1871/2-iki évben az önképző kör. — Állománya: 615 db., 26 füz. — Értéke: 783 frt 86 kr. — (A soproni m. kir. állami főreáliskola XXI. évi értesítője az 1895/6-iki tanévről az intézetnek dr. Kárpáti Károly által megírt monografiájával. Közli Salamin Leo kir. igazgató. — Min. jel.)

144. Sümeghi községi alreáliskola. (Alapították 1857-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Alapította Winter Vilmos orvos 1864-ben 120 művel. — 1876/77 óta kisebb összegeket fordítanak rá. 1880/81-ben kapott külön helyiséget. 16 szakból áll: Ön. szakm.: 522 m., 921 db. — Tud. folyóirat. 44 m., 323 db. — Vegyes: 3178 m., 3817 db. — Összesen: 3744 m., 5061 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.*

Alapították 1873/4-ben. Minden tanuló 1 frtot fizet. Állománya: Tank.: 220 db. — Olv.: 425 db. — Összesen: 645 db. — (A sümei állami segélyezett közs. reálistkola története 1857—95. Dr. Kellemen Károly igazgatótól. — Min. jel.)

145. Szabadkai községi főgimnázium. (Alapították 1746-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Már 1846-ban létezik. Az ötvenes években a tanítóktól egyenkint 16 krt szedtek. — 1882/3-ban a kaszinó 500 könyvet adományoz. 14 szakkól áll. Ön. szakm.: 2600 m., 4777 db. — Tud. folyóirat. 55 m., 498 db. — Vegyes: 97 m., 111 db. — Összesen: 2752 m., 5386 db. — Értéke: 8086 frt — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 455 db. — Olv.: 2312 db. — Összesen: 2767. — (Ért. szerint: 2495 m., 2767 db.) — Értéke 2433 frt 48 kr. — (Szabadka sz. kir. város községi főgimnáziumának értesítője az 1894/5-iki évről. Haverda Mátyás igazgatótól. Ebben: A szabadkai községi főgimnázium története. Iványi István tanártól. — Min. jel.)

146. Szakolczai kir. kath. algimnázium. (Alapították 1659-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 591 m., 2328 db. — Tud. folyóirat. 53 m., 301 db. — Vegyes: 106 m., 3127 db. — Összesen: 750 m., 5756 db. — (Ért. szerint: 5705 db.) — Értéke: 5417 frt 23 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 938 db. — Olv.: 520 db. — Összesen: 1458 db. — (Ért. szerint: 1124 db.) — Értéke: 854 frt 88 kr. — (A szakolczai kir. kath. algimnázium értesítője az 1894—5-iki tanévről. Közli Lukavszky Alajos igazgató. Ebben: A szakolczai gimnázium története. — Min. jel.)

147. Szamosujvári kath. örmény algimnázium. (Alapították 1861-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: 477 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 302 db. — Min. jel.)

148. Szarvasi ág. ev. főgimnázium. (Alapították 1802-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Alapították 1834-ben. — Vajda Péter sürgetésére tervszerűen fejlesztették. Ekkor összes felszerelése 200 frtot ért. A könyvtár fejlesztésében közreműködtek: Greguss Ágost, Domanovszky Endre és Zsilinszky Mihály. Czédula-katalógusa van. Állománya: Szakm.: 8852 m., 10793 db. — Folyóirat: 173 m., 1228 db. — Vegyes: 1279 m., 3499 db. Összesen: 9304 m., 6520 db. — (Min. jel. szerint: Szakm.: 10867 m., 12342 db. — Folyóirat: 173 m., 1228 db. — Vegyes: 352 m., 3735 db. — Összesen: 11392 m., 3735 db.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 282 db. — Olv.: 1756 db. — Összesen: 2038 db. (Min. jel. szerint: Tank: 230 db. — Olv.: 1862 db. — Összesen: 2092 db.) — (A békési ág. hitv. evang. egyházmegye tulajdonát képező, általa fentartott szarvasi főgimnázium évi értesítője 1894/5-iki évről. Ebben: Benka Gyula igazgató. A szarvasi főgimnázium története 1802—1895. — Min. jel.)

149. Szászrégeni ág. ev. algimnázium. (Alapították 1861-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1857-ben 13 műből állott. 1866-ban a város a tanári kar fölhívására tekintélyes könyvtárt alapított, melyet az 1867-ben készült szabályzat szerint bárki évi 1 frt vagy végleges 2 frt fizetése után használhatott. A könyvtárnak az első évben 88 részvényese volt. Tőkéje 365 frt 81 kr. A tanulók félvévenként 25 kr. használati díjat fizetnek. Ugyanakkor létesül a kerületi könyvtár, melyet

1868-ban megerősítenek. Minden pap és tanító tartozik részt venni föntartásában. Czime: Bibliothek der Sächsisch-Regener evang. Lehranstalten, vereinigt mit der Bibliothek des Sächsisch-Regener evang. Kirchenbezirk. 1868-ban 1245 darabból, 1893/4-ben 4969 darabból állott. Tőkéje 5523 frt 88 kr. Állománya: Szakm.: 2865 m., 4245 db. — Folyóirat: 326 m., 444 db. — Vegyes: 1493 m., 12266 db. — Összesen: 4684 m., 16955 db. — *b) Bibliotheca pauperum.* Az intézetből távozó deákok visszahagyott könyveiből áll. (?) — *c) Ifjusági könyvtár.* 1892 óta minden tanuló 25 krt fizet félévenkint. Adományozók: Vall. és közokt. min., a Landeskonsistorium, a Verein für siebenbürgische Länderkunde, a heidelbergi egyetem, a bécsi katonai előkészítő iskola, a prágai Verein für Verbreitung gemeinnütziger Kenntnisse stb. Állománya: Tank.: 211 db. — Olv.: 324 db. — Összesen: 535 db. — (Programm des vierklassigen Gymnasium A. B. und der mit demselben verbundenen Lehranstalten in Sächsisch Regen am Schlusse des Schuljahres 1894/5. Von Wilhelm Hellwig Rector. Ebben: Schuster, Geschichte des Sächsisch Regener Gymnasium. — Min. jel.)

150. Szászsebesi ág. ev. algimnázium. (Alapították 1850-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 4962 m., 9425 db. — Folyóirat: 42 m., 145 db. — Vegyes: 1390 m., 1995 db. — Összesen: 6394 m., 11565 db. — *b) Ifjusági könyvtár.* Állománya: Tank.: 98 db. — Olv.: 463 db. — Összesen: 561 db. — (Min. jel.)

151. Szászvárosi ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1609-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 5216 m., 10094 db. — Folyóirat: 84 m., 658 db. — Vegyes: 1395 m., és db. — Összesen: 6695 m., 12147 db. — *b) Ifjusági könyvtár.* Állománya: Olv.: 1507 db. — (A szászvárosi ev. ref. Kun-kollegium értesítője az 1893/4-iki tanévről. — Min. jel.)

152. Szatmári kir. kath. főgimnázium. (Alapították 1634-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1847-ben 21 db.-ból állott. 1850 óta évenkint a familiatioból és a fölvételi díjak egy részéből dotálják, 1857/8. óta a tanulmányi alap dotálja. Rendezték 1849. 50. 57 és 90. években. Van cédula-katalógusa. 13 szakra oszlik: *α) Vallás:* 181 m., 244 db. — *β) Magyar ny.:* 339 m., 524 db. — *γ) aa) Latin ny.:* 349 m., 491 db. — *bb) Görög ny.:* 154 m., 491 db. — *cc) Latin és görög (?)* 36 m., 60 db. — *δ) Német ny.:* 106 m., 245 db. — *ε) Tört.:* 411 m., 873 db. — *η) Földrajz* 73 m., 105 db. — *θ) Stat. nemzetgazd. Államtud.:* 117 m., 198 db. — *ζ) Term rajz.:* 129 m., 187 db. — *ι) Menny.:* 65 m., 76 db. — *κ) Term. tud.:* 106 m., 203 db. — *λ) Bölcs. Paed.:* 162 m., 234 db. — *μ) Vegyes:* 129 m., 359 db. — *ν) Folyóirat:* 83 m., 717 db. — Összesen: 2440 m., 4737 db. (Min. jel. szerint: Ön. szakm.: 2305 m., 3755 db. — Tud. folyóirat: 115 m., 717 db. — Vegyes: 135 m., 363 db. — Összesen: 2555 m., 4835 db.) — Értéke: 10078 frt 57 kr. — *b) Ifjusági könyvtár.* Alapították 1859-ben. Állománya: Tank.: 3008 db. — Olv.: 877 db. — (Ért. szerint: Olv.: 423 m.) — Értéke: 1200 frt. — *c) Tanulói segély könyvtár.* Alapították 1854-ben. Használatban van. 1393 db. 1372 frt 93 kr. értékben; használatból kiment: 1498 db. könyv 1383 frt 90 kr értékben; összesen: 2891 db. — (A szatmári kir. kath. főgimnázium története. — Min. jel.)

153. Szatmári ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1610-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 342 m., 420 db. — Folyóirat: 21 m., 59 db. — Vegyes: 26 m., 27 db. — Összesen: 389 m., 506 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 32 db. — Olv.: 608 db. — Összesen: 640 db. — (A szatmárnémeti helv. hitv. gimnázium 1800/1. — Min. jel.)

154. Szegedi kegyes tanító-rend főgimnáziuma. (Alapították 1720-ban.) *a) A társház könyvtára.* Az alapítással egyidős. Az alapító levél 3 pontja szerint a könyvszerzés és eladás csakis a házfő előterjesztésére történhetik. Az első 80 évben igen kevés volt a beszerzés. 1726-ban a tanács 26 rh. frtot adott ki a társház könyvtárára. 1727-ben könyvtárnokok voltak: Fiala Jakab, 1760-ban Lengyel Bódog, 1764-ben Horányi Elek, 1768-ban Karaba Ágost, 1778-ban Egerváry Ignác, 1814-ben Ugróczy Ferencz, 1833-ben Karácsonyi Incze. Rendezés volt: 1814., 1830., 1844., 1856. és 1879. években. 1810-ben volt 19 szakban 3512 m., 4028 db. 1879-ben a Somogyi-könyvtár duplikátumait kapta. Áll 17 szaktól 5416 m., 10675 dbal. Vannak őnyomatványai 1488—1536-ból 19 db., régi magyar könyvei 1537—1711-ből 22 db., idegen hazai nyomtatványai 1619—1711-ből 33 db. A társház magántulajdona. — *b) Tanári könyvtár.* 1852/3-ban 200 műből áll. Nevezetesebb adakozók: Remellay Gusztáv (1857/8.), Purgstaller József (1858/9), Kümmer János főigazgató (1869/70), Löw Lipót (1870/1.) 15 szaktól áll: *α)* Hittud.: 102 m., 148 db. — *β)* Magy. ny. irod.: 408 m., 488 db. — *γ)* Latin ny.: 405 m., 544 db. — *δ)* Philos: 82 m., 88 db. — *ε)* Paed.: 69 m., 121 db. — *η)* Földr.: 209 m., 139 db. — *θ)* Tört.: 381 m., 717 db. — *ζ)* Math.: 124 m., 171 db. — *ι)* Term. rajz: 89 m., 96 db. — *κ)* Term. tan. Vegytan: 127 m., 133 db. — *λ)* Rajz Ábr. geom.: 21 m., 25 db. — *μ)* Archeol.: 177 m., 25 db. — *ν)* Folyóirat: 58 m., 396 db. — *ο)* Vegyes: 155 m., 172 db. — Összesen: 2368 m., 3428 db. — (Min. jel. szerint: 3232 m., 5136 db.) — Értéke: 5811 frt 83 kr. — *c) Ifjúsági könyvtár.* Alapította 1840-ben Dr. Horváth Cyrill az »olvasók és működők« társaságával. Állománya: Tank.: 730 db. — Olv.: 3345 db. Összesen: 4075 db. (Ért.: szerint: 3418 db.) — (Pap János, A piaristák Szegeden. 1720—1886. Szeged. 1886. — A kegyes tanító-rend vezetése alatt álló szegedi városi főgimnázium értesítője az 1895/6-iki tanévről. Szerk. Magyar Gábor igazgató. Ebben: A tanári könyvtár állományának pontos és szakszerű kimutatása. — Min. jel.)

155. Szegedi állami főreáliskola. (Alapították 1851-ben.) *a) Tanári könyvtár* 1873-iki évben még a kezdet állapotában volt. (665 db.) 1884-ben rendezi Matskássy József a párisi Bibliothèque Nationale mintájára. 9 szaktól áll: *α)* Magy. ny. irod.: 288 m., 365 db. — *β)* Classicus nyelvek: 31 m., 35 db. — *γ)* Német ny. irod.: 165 m., 241 db. — *δ)* Francia ny. irod. 108 m., 140 db. — *ε)* Idegen ny.: 31 m., 44 db. — *η)* Tört. és rokon: 238 m., 382 db. — *θ)* Földr. és rokon: 176 m., 204 db. — *ζ)* Hittan: 66 m., 83 db. — *ι)* Jog- és államtud.: 77 m., 100 db. — *κ)* Philos. aesth. paed.: 176 m., 275 db. — *λ)* Physika és Astron: 100 m., 115 db. — *μ)* Term. rajz: 160 m., 244 db. — *ν)* Chemia: 60 m., 90 db. — *ο)* Orvosi tud.: 18 m., 20 db. — *π)* Gazdaságtan: 14 m., 30 db. — *ρ)* Math. Technika: 178 m., 256 db. —

o) Vegyesek: 108 m., 140 db. — r) Folyóirat: 64 m., 393 db. — v) Értesítő: 2500 db. — Összesen: 4549 m., 5657 db. — (Min. jel. szerint: Ön. szakm.: 1985 m., 2864 db. — Tud. folyóirat: 64 m., 393 db. — Vegyes: 23 m., 1972 db. — Összesen: 2072 m., 5229 db.) Van két eredeti levele Deák Ferencztől. Értéke: 7416 frt 26 kr. — b) *Ifjúsági könyvtár*. Állománya: 1271 m., 1985 db. — (Min. jel. szerint: Tank.: 700 db. — Olv.: 2150 db. — Összesen: 2850.) Értéke 1373 frt 35 kr. — (A szegedi m. kir. állami főreáliskola értesítője az 1894/5-iki tanévről. Szerk. Hoffer Endre igazgató. Ebben: Homor István, A szegedi m. kir. áll. főreáliskola története 1851—1894-ig. — Min. jel.)

156. Székely-keresztúri unitárius gimnázium. (Alapították 1794-ben.)

a) *Tanári könyvtár*. Állománya: Szakm.: 6243 m., 13863 db. — Folyóirat: 78 m., 522 db. — Vegyes: 638 m. 1088 db. — Összesen: 6959 m., 15473 db. —

b) *Ifjúsági könyvtár*. Állománya: Olv.: 1972 db. — (Min. jel.)

157. Székely-udvarhelyi róm. kath. főgimnázium. (Alapították a XVII. században.)

a) *Tanári könyvtár*. A jezsuiták könyvtára képezte alapját. 1801-ben 47 frt 50 krt fordítanak gyarapítására. — 1819-ből való az első ismeretes katalogus. 4 szakból, 319 könyvből állott. — 1856/7-ben 915 db. — Állománya: Ön. szakm.: 2042 m., 3369 db. — Tud. folyóirat: 12 m., 815 db. — Vegyes: 3833 m. — Összesen: 5887 m., 4184 db. (Ért. szerint: 2480 db.) — Értéke: 4614 frt 75 kr. — b) *Ifjúsági könyvtár*. (Alapították 1858-ban.) Állománya: Tank.: 2 db. — Olv.: 1034 db. — Összesen: 1036 db. — (Ért. szerint: 1245 db.) — Értéke: 1500 frt. — (A székely-udvarhelyi róm. kath. főgimnázium értesítője az 1895/6-iki tanévről. Szerk. Soó Gáspár igazg. Ebben: Daróczy János, A székely udvarhelyi r. kath. főgimnázium története. — Min. jel.)

158. Székely-udvarhelyi ev. ref. főgimnázium. (Alapították 1671-ben.)

a) *Közkönyvtár*. Bethlen János a kollegium alapítója 26 db. könyvet adományozott, ezt szaporította Apafi Mihály 18 dbbal. 1720-ban van 180 db.) 1797-ben 18 szak 3826 dbbal. — Mostani állománya: 7912 m., 11019 db. —

b) *Kiss-könyvtár*. Baczka-madarasi Kiss József alapította. Állománya: 1139 m., 3374 db. — c) *Gyulai-könyvtár*. Alapította Gyulai Lajos gróf. Állománya: 1222 m., 1921 db. — A három könyvtár külön kezeltetik. Összes állománya: 10273 m., 16314 db. — Értéke: 10—12000 frt. — d) *Tanári könyvtár*. Szakm.: 9260 m., 12634 db. — Folyóirat: 153 m., 2268 db. — Vegyes: 860 m., 1412 db. — Összesen: 10273 m., 16314 db.) — e) *Ifjúsági könyvtár*. Állománya: 777 m., 1536 kt., 1413 db. — Min. jel. szerint: 1933.) — f) *Gyermekkönyvtár*. Állománya: 299 m., 400 kt. — Értéke: 477 frt 35 kr. — (A székely-udvarhelyi ev. ref. kollégium értesítője az 1894/5-iki iskolai évről. Ebben: Gönczy Lajos, A székely udvarhelyi ev. ref. kollégium multja és jelene. Történeti vázlat. — Min. jel.)

159. Székely-udvarhelyi állami főreáliskola. (Alapították 1871-ben.)

a) *Tanári könyvtár*. Állománya: Ön. szakm.: 1670 m., 3007 db. — Tud. folyóirat: 85 m., 688 db. — Összesen: 1755 m., 3695 db. (Ért. szerint: 3269 db., 739 füz.) — Értéke: 10,430 frt 23 kr. — b) *Ifjúsági könyvtár*. Állománya: Tank.: 134 db., Olv.: 1334 db. — Összesen: 1468 db. — (Ért.

szert: 1214 db., 4 füz.) — Értéke: 1226 frt 40 kr. — (A székely-udvarhelyi magy. kir. állami főreáliskola XXIV. évi értesítője az 1894/5-iki iskolai év végén. Ebben: Dr. Vajda Emil, A székely udvarhelyi m. kir. áll. főreáliskola története. — Min. jel.)

160. Székesfejérvári zirc-cziszterci róm. kath. főgimnázium. (Alapították 1727-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 3078 m., 3469 db. — Tud. folyóirat: 662 m., 838 db. — Vegyes: 1590 m., 1856 db. — Összesen: 5330 m., 6163 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 867 db. — Olv.: 2583 db. — Összesen: 3450 db. — (Min. jel.)

161. Székesfejérvári állami főreáliskola. (Alapították 1854-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Alapított az ötvenes években. Állománya: Ön. szakm.: 1491 m., 3013 db. — Tud. folyóirat: 26 m., 205 db. — Vegyes: 1200 db. — Összesen: 2717 m., 4418 db. (Ért. szerint: 1696 m., 3375 köt., 3218 db.) — Értéke: 8852 frt 94 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* 1776-ik évben már létezik. Állománya: 2447 m., 3338 köt., 3157 db. — (Min. jel. szerint: 3151 db.) — Értéke: 4463 frt 40 kr. — (A székes-fehérvári magy. kir. állami főreáliskola évi értesítője az 1894/5-iki tanévről. Az intézet fennállásának 41-ik évében. Szerkesztette Kuthy József. kir. igazgató. Ebben: Borostyán Sándor tanár, A székes-fehérvári reáliskola története. 1854—94. — Min. jel.)

162. Szentesi községi főgimnázium. (Alapították 1887-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Legrégibb említése 1859-ben történik. 13 szakból áll: *α)* Hittud.: 88 m., 95 db., 2 füz. — *β)* Magyar ny. irod.: 456 m., 614 db., 69 füz. — *γ)* Német ny. irod.: 149 m., 279 db., 2 füz. — *δ)* Class. phil.: 373 m., 540 db., 26 füz. — *ε)* Vegyes nyelvészet: 48 m., 68 db., 4 füz. — *η)* Tört. földr.: 485 m., 722 db., 46 füz. — *θ)* Term. tud.: 358 m., 424 db., 42 füz. — *ζ)* Math.: 190 m., 226 db., 3 füz. — *ι)* Phios. Aesth.: 45 m., 59 db., 2 füz. — *κ)* Paed.: 91 m., 100 db., 13 füz. — *λ)* Encycl.: 7 m., 56 db. — *μ)* Jog- és államtud.: 63 m., 65 db., 13 füz. — *ν)* Vegyes: 218 m., 404 db., 24 füz. — Összesen: 2571 m., 3652 db., 246 füz. (Min. jel. szerint: Ön. szakm.: 716 m., 1152 db. — Tud. folyóirat: 11 m., 126 db. — Vegyes: 1840 m., 2132 db. Összesen: 2577 m., 3410 db. — Értéke: 6587 frt 16 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 391 db. — Olv.: 1354 db. — Összesen: 1745 db. — (Ért. szerint: 1041 m., 1354 db.) — Értéke: 1344 frt. — *c) A szegény tanulók könyvtára.* Állománya: 392 db., 602 frt 80 kr. értékben. — (Dr. Berecz Sándor, A szentesi városi községi főgimnázium története. — Min. jel.)

163. Szentgotthárdi állami gimnázium. (Alapították 1893-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 49 m., 63 db., — Tud. folyóirat: 16 m., 21 db. — Összesen: 65 m., 84 db. (182 köt., 6 füz.) — Értéke: 687 frt 48 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 99 db. — (Min. jel. szerint: 62 db.) — Értéke: 128 frt 50 kr. — (A szentgotthárdi m. kir. állami gimnázium 1895/6-iki évi III. értesítője. A millenium évében közzéteszi Gaál Lajos ig. helyettes. — Min. jel.)

164. Szilágysomlyói róm. kath. algimnázium. (Alapították 1829-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Ön. szakm.: 687 m., 827 db. — Tud. folyóirat: 21 m., 128 db. — Vegyes: 120 m., 850 db. — Összesen: 828 m., 1805 db. —

b) *Ifjúsági könyvtár*. Állománya: Olv.: 345 db. — (A minorita rend vezetése alatt álló szilágy-somlyói róm. kath. magángimnázium 1888/9-iki értesítője. — Min. jel.)

165. Szolnoki állami főgimnázium. (Alapították: 1831-ben.) a) *Tanári könyvtár*. Szakm.: 574 m., 1161 db.: — Folyóirat. 51 m., 269 db.; — Vegyes: 2779 m., 3361 db. — Összesen: 3404 m., 4791 db. — b) *Ifjúsági könyvtár*. Tankönyv: 818 m. — Olv.: 1457 m. — Összesen: 2275 m. — (Min. jel.)

166. Szombathelyi prémontrei-rend főgimnáziuma. (Alapították: 1772-ben.) a) *Tanári könyvtár*. 1863-ban volt 2000 m., 3750 köt. Ezen év óta átlag 450 frt évi átalánya van. 1871-ben selejtezték. 16 szakból áll: α) Theol.: 502 m., 932 db. — β) Philos. Paed. Aesth. 723 m., 978 db. — γ) Tört. segédtdud.: 337 m., 522 db. — δ) Term. rajz. Anthrop.: 371 m., 548 db. — η) Math.: 105 m., 131 db. — θ) Physika. Chem. Medica: 162 m., 204 db. — ζ) Class. phil.: 582 m., 1115 db. — ι) Magy. ny.: 590 m., 1115 db. — κ) Ném. ny.: 689 m., 1673 db. — λ) Egyéb ny.: 140 m., 248 db. — μ) Gazdaság.: 484 m., 623 db. — ν) Államtud. Stat. Pol.: 299 m., 451 db. — o) Encycl. Szótár. Atlas: 172 m., 468 db. — π) Folyóirat. 186 m., 879 db. — ρ) Vegyes: 242 m., 305 db. — Összesen: 6240 m., 11,321 db. — (Min. jel. szerint: Öu. Szakm.: 6309 m., 11,436 db. — Tud. folyóirat. 24 m. és db. — Vegyes: 148 m., és db. — Összesen: 6481 m., 11608 db.) — Értéke: 21088 frt 57 kr. — Van 31 db. XVI. sz. nyomtatvány: 13 db. a század első, 18 a második feléből és 61 db. levél régibb és újabbkori íróktól (Kazinczy, Bacsányi, Kisfaludy, Czuczor, Döbrentei, Szentmiklós Alajos, Kis János, Dukai Takács Judit) — b) *Kézi könyvtár*. Állománya: 454 m., 400 frt értékben. — c) *Ifjúsági olvasó könyvtár*. Már 1850 előtt létezett; 1866/7-ben 3000 kötetből állott. 1868-tól 1895-ig az önképző kör 3227 frt 60 krral járult hozzá. 1891/92-ben selejtezés volt. Állománya: Tank.: 884 db. — Olv.: 1204 db. — Összesen: 2088 db. — (Ért. szerint: 1204 m., 1810 köt., 224 füz.) Meg vannak az 1823—37-ig főnnállott »Magyar Társaság« évkönyvei (12 köt.), az önképző kör munkálatai. (30 kötet) — a) *Az ifj. segélyegylet könyvtára*. Alapították: 1868-ban december 6-ikán. Állománya: 884 m. — (A szombathelyi kir. kath. főgimnázium értesítője 1894/5-ben szerk. Kőfalvi Vidor igazg. — Ebben: A szombathelyi kir. kath. főgimnázium története. — Min. jel.)

167. Tatai kegyes tanító-rend algimnáziuma. (Alapították 1765-ben.) a) *Tanári könyvtár*. Állománya: Ön. Szakm.: 251 m., 1865 db. — Tud. folyóirat. 75 m., 138 db. — Vegyes: 1173 db. — Összesen: 1499 m., 3176 db. — Értéke: 3400 frt. — b) *Ifjúsági könyvtár*. Állománya: Olv.: 1178 db. Értéke: 600 frt. — (A magyarországi kegyes tanító-rend tatai algimnáziumának értesítője az 1894/5-iki tanévről. — Min. jel.)

168. Temesvári róm. kath. főgimnázium. (Alapították: 1751-ben.) a) *Tanári könyvtár*. A 60-as években a liceumi alap tartotta főnn a könyvtárt. Állománya: Ön. szakm.: 3037 m., 5485 db. — Tud. folyóirat. 95 m., db. — Vegyes: 188 m., 1000 db. — Összesen: 3320 m., 6580 db. — b) *Ifjúsági könyvtár*.

Állománya: Olv.: 2512 db. — (Pfeiffer Antal, A kegyes tanító rendiek temesvári társházának és a főgimnáziumnak története. — Min. jel.)

169. Temesvári állami főreáliskola. (Alapították: 1852-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 16 szakaszra van osztva. Állománya: Ön. szak.: 900 m., 1621 db. — Tud. folyóirat. 64 m., 595 db. — Vegyes: 29 m., 3339 db. — Összesen: 993 m., 5555 db. — (Ért. szerint: 5869 db.) *b) Ifjúsági könyvtár.* Rendezése és az értesítőben közölt jelentés mintaszerű. Állománya: 1646 m., 2816 db. — (Min. jel. szerint: Tank.: 825 db. — Olv.: 2835 db. — Összesen: 3660.) — Értéke: 4238 frt 74 kr. — (A temesvári m. kir. állami főreáliskola története. Több tanártársának közreműködésével írta dr. Berkeszi István. Ebben: Perényi Adolf, Az ifjúsági könyvtár története. — Min. jel.)

170. Trecseni kir. kath. főgimnázium. (Alapították: 1649-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Adatai 1777-ben 150 frtnyi könyvvásárlásról tesznek említést. Állománya: Ön. szakm.: 1530 m., 1789 db. — Tud. folyóirat. 15 m. és db. — Vegyes: 72 m., 3171 db. — Összesen: 1617 m., 4970 db. — (Ért. szerint: 1893-ból: 5815 db. — Értéke 5983 frt 98 kr.) — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 435 db. — Olv.: 1987 db. — Összesen: 2422 db. — (Ért. szerint 1893-ban 1521 db. 1678 frt 75 kr. értékben.) — A trecseni kir. kath. főgimnázium értesítője az 1894/95. tanévre. Közli Rauchbauer József igazgató. — Ebben: Vlahovics Emil, A trecseni kir. kath. főgimnázium története 1649—1895-ben. — Min. jel.)

171. Trsztenai kir. kath. algimnázium. (Alapították: 1869-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: 4080 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: 319 db. — Min. jel.

172. Ujverbászi pártfogósági algimnázium. (Alapították: 1809-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Alapította Godra Mihály igazgató 1837-ben. A negyvenes években sok értékes művel rendelkezett. 1849-ben a nemzetiségek elpusztították. Most évenként mintegy 300 frtot fordítanak reá. 4 szakból áll: *α)* Philol. Irod.: 292 m., 413 db. — *β)* Tört. Földr.: 131 m., 246 db. — *γ)* Math. Therm. tud.: 64 m., 104 db. — *δ)* Philos. Paed.: 49 m., 73 db. — *ε)* Vegyes: 35 m., 58 db. — Összesen: 571 m., 894 db. — (Min. jel. szerint Ön. szakm.: 571 m., 894 db. — Tud. folyóirat. 145 m., 452 db. — Vegyes: 2330 m., 2408 db. — Összesen: 3046 m., 3754 db.) — Értéke: 1200 frt. — *b) Ifjúsági könyvtár.* 1887-ben rendezte dr. Morvay Győző. Állománya: Olv.: 471 m., 476 db. — Értéke: 250 frt. — (Huszonnegyedik évi értesítője az ujverbászi államilag segélyezett községi algimnáziumról 1894/5-iki tanévben. Szerk. Kovalszky Lajos igazgató. — Min. jel.)

173. Ujvidéki kir. kath. magyar főgimnázium. (Alapították: 1873-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 1423 m., 3394 db. — Tud. folyóirat. 36 m., 405 db. — Vegyes: 3041 db. — Összesen: 1459 m., 6840 db. — (Ért. szerint: 6824 db.) — Értéke: 15626 frt 54 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Alapították: 1877/8-ban. Állománya: Tank.: 802 db. — Olv.: 1860 db. — Összesen: 2662 db. — (Ért. szerint: 1822 db.) — Értéke: 2342 frt 85 kr. — (Az ujvidéki kir. kath. magyar főgimnázium XII. évi értesítője az 1894/5-iki

tanévről. Szerk. Városey Tivadar igazgató. Ebben: Az ujvidéki kir. kath. magyar főgimnázium története. 1873—1894. — Min. jel.)

174. Ujvidéki görög-keleti szerb főgimnázium. (Alapították 1810-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: szakm.: 5703 m., 9383 db. — Folyóirat. 36 m., 935 db. — Vegyes: 2483 m., db. — Összesen: 8222 m., 12801 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 1544 db. — (Min. jel.)

175. Ungvári kir. kath. főgimnázium. (Alapították 1613-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 1499 m., 3081 db. — Tud. folyóirat. 143 m., 1153 db. — Vegyes: 171 m., 1633 db. — Összesen: 1813 m., 5867 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank: 813 db. — Olv.: 2117 db. — Összesen 2930 db. — (Min. jel. szerint.)

176. Váczi kegyes tanító-rend főgimnáziuma. (Alapították: 1714-ben.) *a) Házi könyvtár.* 1796-ban Koppy Károly történettanár könyvtárát évi 60 frt használati díj mellett a rendnek adta. 1800-ban Zimányi Lajos veszprémi házfő 115 kötet matematikai és filozofiai munkát adott. Egyéb adakozók Nagy Jeromos rendtag, br. Palocsay N. Jelenleg 16,000 kötetből áll. — *b) Tanári könyvtár.* 9 szakból áll: *α)* Hittud. Philos. Paed.: 69 m., 139 db. — *β)* Magy. ny.: 103 m., 181 db. — *γ)* Ném. ny. irod.: 86 m., 210 db. — *ε)* Lat. Gör.: 140 m., 362 db. — *η)* Tört. Földr.: 197 m., 371 db. — *θ)* Term. rajz: 63 m., 99 db. — *ζ)* Menny. Termtud. Vegyt.: 73 m., 113 db. — *ι)* Szótár folyóirat: 66 m., 280 db. — *κ)* Különbféle: 117 m. 165 db. Összesen: 914 m., 1820 db. — (Min. jel. Ön. szakm.: 1100 m., 1577 db. — Tud. folyóirat. 25 m., 215 db. — Vegyes: 882 m., 1095 db. — Összesen: 2007 m., 2787 db. — Értéke: 5996 frt. — *c) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 69 db. — Olv.: 1700 db. — Összesen: 1769 db. — (Ért. szerint: 1155 m., 1674 db.) — Értéke: 1850 frt. — (A váczi kegyes tanító-rendi kath. főgimnáziumnak hazánk ezer éves fennállása alkalmával kiadott értesítője az 1895/6-iki évben. Szerk. Halmi László igazgató. Ebben: A váczi kegyes tanító rendi kath. főgimnázium vázlatos története. — Min. jel.)

177. Vágújhegyi izraelita alreáliskola. (Alapították 1858-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 248 m., 500 db. — Folyóirat. 38 m., 350 db. — Vegyes: 1 m., 1700 db. — Összesen: 277 m., 2550 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Tank.: 30 db. — Olv.: 150 db. — Összesen: 180 db. — (A vágújhegyi államilag segélyezett nyilvános izr. reáliskola XXXIII. évi értesítője az 1894/5-iki tanévről. Szerk. Dr. Mahler Miksa, igazgató. — Ebben: Reáliskolánk története keletkezése óta napjainkig. — Min. jel.)

178. Verseczi állami főreáliskola. (Alapították: 1852-ben.) A reáliskola épületében van a könyvtár is elhelyezve. *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Ön. szakm.: 347 m. — Tud. foly.: 122 m. — Vegyes: 600 db. — Összesen: 369 m., 600 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: Olv.: 592 m. — (A verseczi m. kir. állami főreáliskola története. Összeállította Buday József. kir. igazgató. — Min. jel.)

179. Veszprémi kegyes tanító rend főgimnáziuma. (Alapították 1711-ben.) *a) Tanári könyvtár.* 1850/1-ben 90 jelentéktelen kötetből állott. 1863-ban

a könyvkiadók adománya gyarapítja. 1867 óta a főlvételi díjnak egy részét fordítják reá. 1875-ig a házi könyvtárt használják. Ezen évtől fogva évi 200 frtot fordítanak reá. 1884-ben Kissovics József az új főgimnáziumnak adja több száz kötetre menő könyvtárát. 8 szakból áll: *α*) Hit. Böles. Paed.: 197 m., 356 db. — *β*) Irod. és nyelv.: 203 m., 379 db. — *γ*) Tört. Jog. Nemz. gazd. Stat.: 381 m., 811 db. — *δ*) Menny.: 182 m., 263 db. — *ε*) Folyóirat. 71 m., 955 db. — *η*) Szótár: 42 m., 174 db. — *θ*) Életrajz: 40 m., 43 db. — *ζ*) Vegyes: 37 m., 40 db. — Összesen: 1153 m., 3031 db. — (Min. jel. szerint: Ön. szakm.: 1086 m., 2010 db. — Tud. folyóirat. 73 m., 1036 db. — Vegyes: 54 m., 103 db. — Összesen: 1213 m., 3149 db.) — *b*) *Ifjusági könyvtár*. 1857-ben a tanárok alapítják. Állománya: Tank.: 302 db. — Olv.: 1590 db. — Összesen: 1892 db. — (A kegyes tanító rendiek vezetése alatt álló veszprémi róm. kath. főgimnázium értesítője az 1894/5-iki tanévről. Szerk. Takács József igazgató. Ebben: Tölcsey Ferencz, A kegyes tanító rendiek vezetése alatt álló veszprémi róm. kath. főgimnázium története. (1711—1895.) — Min. jel.)

180. Zentai községi algimnázium. (Alapították 1876-ban.) *a*) *Tanári könyvtár*. Alapját Majoros István orsz. képviselő vetette meg XVI., XVII. és XVIII. századbéli művekkel. 1876/77-ben a gimnázium megnyitásakor 52 m., 76 db. és 3 folyóirat volt csak. Czédulakatalogusa van. Állománya: Ön. szakm.: 2974 m., 4850 db. — Tud. folyóirat: 31 m., 400 db. — Vegyes: 2130 m., és db. — Összesen: 5135 m., 7380 db. — (Értesítő szerint: 5214 db. 2130 értesítő.) — (Értéke: 9403 frt 87 kr.) — *b*) *Ifjusági könyvtár*. Alapították 1876/7-ben Állománya: Tank.: 350 db. — Olv.: 1026 db. — Összesen: 1376 db. — (Ért. szerint: 813 m., 996 db.) — Értéke: 1404 frt. — (Zenta városi községi gimnázium tizenkettedik értesítője az 1894/95-iki évben. Szerk. Szűcs Lajos igazgató. Ebben: A Zenta város közs. gimnázium alapításának és 19 évi működésének története. — Min. jel.)

181. Zilahi ev. ref. algimnázium. (Alapították 1646-ban.) *a*) *Tanári könyvtár*. Nagyobb adományokban részesült: 1689., 1706., 1713., 1762., 1816 években. Első jegyzékei 1767. és 1774-ben készültek a 1815-ben Salamon József fölhívást intéz az egyház-megye papjaihoz és hiveihez könyvek adományozása végett, minek eredménye lőn az 1816-iki tetemesebb szaporulat. Ekkor még a deákok voltak könyvtárosok. 1851-ben dr. Salamon József 195 művet adományoz. 1858 óta a VI. és VII. osztály tanulói évi 1 frtot adnak a könyvtár gyarapítására. Ugyanezen évben báró Wesselényi Ferencz főgondnok 525 frtos alapítványt tett, melynek évi kamatja csak maradandó becsü könyvek vásárlására fordítandó. 1867-ben 7000 db. könyve volt, ebből 1000 duplum. 1888/89. óta évi 480 frt általánynyal rendelkezik. 1882-től 1886-ig újból rendeztetett. 10 szakból áll. 1892-ben czédulakatalogus készült. Van 57 régi magyar nyomtatványa. Állománya: Szakm.: 6688 m., 14665 db. — Folyóirat: 124 m., 740 db. — Vegyes: 510 m., 903 db. — Összesen: 7322 m., 16208 db. — *b*) *Ifjusági könyvtár*. Állománya: Tank.: 280 m., — Olv.: 542 db. — Összesen 822 db. — (A zilahi államilag segélyezett ev. ref. kollegium (főgimnázium és előkészítő osztály) értesítője az 1894/5-iki iskolai évről.

Szerk. Berényi János igazgató. Ebben: Somogyi Jenő. A kollegium története. Kincs Gyula, A zilahi ref. kollegiumi könyvtár története. — Magyar Könyvszemle, 1894. 349 l. — Min. jel.)

182. Zombori állami főgimnázium. (Alapították 1872-ben.) *a) Tanári könyvtár.* Állománya: Szakm.: 1240 m., 3224 db. — Folyóirat: 146 m., 1962 db. — Vegyes: 18 m., 3731 db. — Összesen: 1404 m., 8917 db. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Állománya: 1406 db. olvasmány. — Jeszenszky Dezső, A zombori magyar királyi állami főgimnázium története. (1872—1895.) — Min. jel.)

183. Zsolnai kir. kath. algimnázium. (Alapították 1776-ban.) *a) Tanári könyvtár.* Már 1819/20-ban volt néhány (11) könyve. 1874/5-ben az alreál iskolai 205 kötetből álló könyvtárt kapja. 1883-ban 500 könyvet szerzett be. — Állománya: Ön. szakm.: 855 m., 1457 db. — Tud. folyóirat: 33 m., 238 db. — Vegyes: 58 m., 2505 db. — Összesen: 946 m., 4200 db. (Ért. szerint: 4185 m.,) Értéke: 5228 frt 69 kr. — *b) Ifjúsági könyvtár.* Alapították 1864-ben. Állománya: Tank.: 455 db. — Oliv.: 1292 db. — Összesen: 1747 db. Értéke: 1561 frt. 48 kr. — (A zsolnai kir. kath. algimnázium értesítője az 1895/96-iki tanévre. Ebben: A zsolnai gimnázium története. — Min. jel.)

Ezen összeállításához a fontosabb adatokat a monografiák és a vallás- és közoktatásügyi miniszter említett jelentése szolgáltatották. Míg ez egyfelől némely intézet könyvtárainak teljes történetét, fejlődését és állapotát nyújtja, másrészt sokszor csakis a miniszteri, szóban fukar jelentésnek számadataival kell beérnünk. A figyelmes olvasó előtt föltűnő dolognak fog tetszeni azon körülmény, hogy a monografiák, értesítők és a miniszteri jelentés között sokszor mily óriási eltérés áll fenn, mely eltérés okának földerítésében tényleg semmiféle adat, de még föltevés sem gyámolít bennünket. Tény az, hogy főnáll és a számok megbízhatóságába vetett hitünket megingatja. Nem illetjük semmiféle váddal a kétrendbeli jelentéseket, de midőn azt kellene inkább hinnünk, hogy teljes meg egyezést találunk közöttük, épp az ellenkezőre bukkanunk. Ahol a miniszteri jelentés némely adatokat összevon, ahol az értesítők vagy pedig a monografiák megjelenésének éve közt van eltérés, ott a különbség még érthető, de nem az többé, midőn egyidejű jelentéseknek egymást nem fedező adataival állunk szemközt.

Az elősorolt számbeli adatok fonalán legyen szabad végül azoknak összegét rövid kivonatban összeállítanunk. Ezen összeállításban tekintettel voltunk arra, hogy mily mennyiségben látják el az egyes főntartó hatóságok intézeteiket. Adatainkban itt csakis a miniszteri jelentésre támaszkodtunk, mivel annak számai hivatalos jellegüknél fogva is a legbiztosabbaknak és minden kritikát kizárandóknak látszanak.¹

¹ E táblázatos kimutatásba az összes hazai középiskolák fel vannak véve, tehát azok is, melyek a fentebbi összeállításba adatok hiányában nem voltak felvehetők.

Az intézetek nemei, a föntartóság szerint csoportosítva.	számuk	Tanári könyvtár		Ifjúsági könyvtár darab	Más könyvtár	Helyiség	
		mű	darab			Van	Nincs.
<i>I. Állami intézetek :</i>							
1. Gimnáziumok	21	63,697	114,403	22,649	3	24	6
2. Reáliskolák	24	52,769	125,147	49,941	2	40	1
	45	116,466	239,550	72,590	5	64	7
<i>II. Tanulmányi alap által fentartott intézetek :</i>							
1. Magyarországi t. alapból ...	15	38,516	87,584	36,717	4	29	2
2. Bibics-alapból	1	14,567	24,579	4,702	—	2	—
3. Erdélyrészi t. alapból	7	20,453	40,010	12,715	3	18	—
4. Naszódi alapból	1	2,354	4,154	961	—	2	—
	24	75,890	15,6227	53,095	7	51	2
<i>III. Községi intézetek :</i>							
1. Gimnáziumok	12	38,738	58,350	21,727	2	14	2
2. Reáliskolák	4	13,594	23,994	3,979	—	4	1
	16	52,332	82,344	25,706	2	18	3
<i>VI. Szerzetes rendek közép- iskolái :</i>							
1. Kegyes-rendieké	18	34,863	75,509	31,992	8	24	—
2. Szt.-Benedek-rendé	6	37,066	61,111	17,963	2	6	1
3. Ciszterci-rendé	4	18,183	34,342	11,582	3	7	—
4. Premontrai-rendé	5	24,990	39,582	12,288	5	9	—
5. Minorita-rendé	1	828	1,865	345	—	1	—
6. Más rendeké	2	14,117	33,618	2,446	—	9	—
	36	130,067	245,027	76,615	18	56	1
<i>V. Gör. kath. középiskolák :</i>							
2	2	8,756	13,566	4,292	—	4	—
<i>VI. Ág. ev. felekezeti intézetek :</i>							
1. A dunáninneni egyh. ker.-ben	2	28,757	48,836	13,579	2	7	—
2. A dunántúli egyh. kerületben	3	13,082	30,996	12,108	—	5	—
3. A tiszai egyh. kerületben ...	5	45,635	93,060	12,024	—	9	—
4. A bányai egyh. kerületben	5	23,778	43,475	7,456	—	8	—
5. Az erdélyi egyház kerületben	9	70,148	121,302	12,018	1	19	2
	24	181,400	337,669	57,185	3	48	2
<i>VII. Ev. ref. intézetek :</i>							
1. A dunántúli egyh. kerületben	2	11,246	32,630	8,576	1	4	—
2. A dunamelléki egyh. ker.-ben	6	55,578	71,988	7,813	1	12	—
3. A tiszáninneni egyh. ker.-ben	2	51,467	73,116	2,596	1	3	—
4. A tiszántúli egyh. kerületben	10	67,626	111,179	8,098	1	15	—
5. Az erdélyrészi egyh. ker.-ben	7	88,299	133,801	12,399	2	28	—
6. Közös intézet	1	3,787	8,744	980	—	1	—
	28	272,333	432,668	48,505	6	63	—

Az intézetek nevei, a föntartóság szerint csoportosítva.	számuk	Tanári könyvtár		Ifjúsági könyvtár darab	Más könyvtár	Helyiség	
		mű	darab			Van	Nincs.
<i>VIII. Unitár. egyh. intézetek :</i>	2	30,383	47,473	4,900	—	9	—
<i>IX. Szerb gör.-kel. egyházi intézetek :</i>	1	8,222	12,801	1,544	—	1	—
<i>X. Román gör. kel. egyházi intézetek :</i>							
1. Gimnáziumok	2	5,389	8,459	2,712	—	2	1
2. Reáliskolák	1	4,530	7,364	2,037	—	—	—
	3	9,919	15,823	4,749	—	2	1
<i>XI. Izr. egyh. intézet :</i>	1	277	2,550	180	—	—	—
<i>XII. Magánintézetek :</i>	4	4,298	7,189	2,739	—	3	1
<i>Összesítés :</i>							
1. Gimnáziumok	156	796,262	1.432,563	281,598	39	275	14
2. Reáliskolák	30	93,467	204,680	68,534	2	51	3
Összesen	186	889,729	1.637,243	350,132	41	326	17

*

A föntebb közölt összeállítás és a hozzáfüggesztett történeti adatok tanúságait a középiskolai monografiák mostani állapotánál fogva nem foglalhatjuk kulturális föladatainknak megfelelő általános keretbe. A mit a kezdeten állítottunk, hogy az iskolai történetek nagyobb része hiányos és fölületes, arról a részletes tárgyalásnak kimerítő képe elég bizonyosságot nyújt. Nem látjuk a könyvtárak vezetésénél mérvadó irányokat, nem szerezhettünk pontos, az egész országot fölelő képet azok állapotáról, használatáról, gyarapításáról, de a mi kulturális szempontból a földolog, nem nyújtanak fölvilágosítást arról sem, mint hatnak az iskolán belül a tanárookra és tanulókra, nem szólva arról, hogy a közönségre egyáltalában semmiféle befolyást nem gyakorolnak. Iskolai, főleg tanügyi, de művelődési faktorokként állnak az ifjúság előtt, ámde a nagy vidéki közönségtől mereven elzárkoznak és reá nézve úgyszólván hozzáférhetlennék. Pedig vidéki városainkban egyegy nagyobb arányu iskolai könyvtár az illető városnak nyilvános

könyvtárát képezhetné, míg a kisebbek nagyra fejlődő nyilvános könyvtárak alapját alkothatnák.

Vidéki városaink legnagyobb része semmiféle kulturális, közhasznú intézménnyel nem rendelkezik. Ujjainkon számlálhatjuk föl Szegedet, Kassát, Debreczent, Pozsonyt, Kolozsvárt, Sárospatakot, a hol ily intézmények megvannak.

Ezen helyen látjuk alkalmasnak megpendíteni azon eszmét, miként volna lehető ily nyilvános könyvtáraknak rövid időben és nagy számmal való megalkothatása.

A vidéki kaszinók könyvtárai jobbára selejtes művek és kétes rangú szépirodalmi művek tárháza. Ritka esetben találunk tudományos értékű műveket, melyek a közönség izlését fejleszthetnék, kevesek tudásszomját kielégítenék és a szellemi haladásnak nagyobb teret biztosítanának. A kultúra nemcsak a szépirodalom eszméiben hódítja meg saját területét, hanem főleg a tudományos becsü munkákban. És a kultúrának nagyobb terjedelmét előmozdítani volnának hivatva minden rangú iskolai, főleg a középiskolai könyvtárak. Mihelyt ledől a féltékenyen őrzött gát, mely a közönség és az iskolai könyvtárak, vagy más iskolai működés között jelenleg még fönnáll, megdől a közönségnek igen sokszor furcsa nézete iskoláról és tanárokról. Szokások és tilalmak zárják el a közönséget tőlük, melyek kihívják bíráló és ítélő szellemét.

Nyiljanak meg e gátak és hozzuk közelebb a közönséget magunkhoz és a könyvtárakhoz! A vidék rászorul arra, hogy napszámos-munkában elfáradt polgár szellemi szükségleteit ne csak az újságokból, kaszinóbeli vitákból, hanem a szakszerű tudományos művekből is merítse.

Ismerünk eseteket, melyekben ily könyvtárak létesítése a szakférfiak kényelmén és elernyedő lelkesedésén szenvedett hajótörést. Ez mindenestre igen nagy akadály, melyet azonban legyőzhet egy mindenkéül nemes czélnak könnyen létesíthető sikere.

Maga a terv nem oly kivihetetlen. Tanuságot tesznek arról azon vidéki városok, melyekben az iskolai könyvtár a közönség rendelkezésére áll, sőt ily helyeken azt tapasztaljuk, hogy az iskolai, illetőleg iskolai és nyilvános könyvtár állandó adományok, személyenkint pár fillér lefizetésével évről-évre nagyobbodik. S a nagy közönség e fillérei mellett a nyilvánossági jelleg a városi

és megyei hatóságok anyagi támogatását is megszerezhetné e könyvtáraknak, miáltal a rendes könyvtári átalányok nagyobbodnának és ezen megnagyobbodott átalányokból a könyvtárt kezelő tanár is megkaphatná fáradozása díját.

Az olvasók csekély megadóztatása, a városi és megyei hatóságok csekély anyagi hozzájárulása idővel nemcsak gyorsabb ütemben fejlődő és nagyobb arányú könyvgyűjteményeket, hanem olvasótermet, egyszóval rendszeres, szakszerű nyilvános könyvtárakat teremtene. És ha ez minden középiskolánál keresztül vitetnék, majdnem 190 vidéki városban állana szakszerű könyvtár az iskola és a közönség szolgálatára.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

